मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आ.व. २०८०/८१ - आ.व. २०८२/८३)

सरुमारानी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बड्डाँडा, प्यूठान

आषाढ २०८०

मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आ.व. २०८०/८१ – आ.व.२०८२/८३)

सरुमारानी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बड्डाँडा, प्यूठान

आषाढ २०८०

सरूमारानी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

बङ्गाँडा ,प्यूठान

लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

शुभकामना

मध्यमकालीन खर्च संरचना स्थानीय सरकारको अनिवार्य दायित्वका रूपमा रहेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १७ लगायत अन्य संघीय ऐनले तथा प्रदेशसहित स्थानीय तहमा अनिवार्य रुपमा तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेसगै सरुमारानी गाउँपालिकाले पनि दिगो विकास लक्ष्यसहीत मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरेको छ ।

आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट तर्जुमा गर्ने कार्यसँगै उल्लेखित कानूनी पृष्ठभूमीको अधिनमा यो त्रिवर्षिय (आर्थिक वर्ष २०७९/८०-२०८१/०८२) मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार गर्ने कार्य गरिएको छ । वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई आवधिक योजनासँग सामञ्जस्यता कायम हुने गरि मध्यमकालीन खर्चको प्रक्षेपण गरिएको छ । आवधिक योजनाका उद्देश्य र क्षेत्रगत लक्ष्यहरू हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी यो खर्च संरचना तयार गरिनुका साथै यो संरचनासँग तादम्यता कायम हुने गरी वार्षिक कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरिएका छन् । त्रिवर्षीय ढाँचामा चक्रिय किसिमले तयार पारिएको यो संरचनाले दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने कुरालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको छु ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाले जनचाहना र विद्यमान सम्भावनामा आधारित रही विद्यमान समस्याहरूलाई व्यवस्थित रुपमा संबोधन गर्न तर्जुमा गरिने योजनालाई वार्षिक योजनासँग जोडी सर्वाङ्गीण विकासको दीर्घकालीन सोचतर्फ उन्मुख गराउने भएकाले मध्यकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा गर्न कानुनी दायित्व मात्र नभई गाउँपालिका स्वयंमका लागि पनि विशेष महत्व र आवश्यकताको विषयका रूपमा रहेको छ । यसर्थ, यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले यस गाउँपालिकाको आवधिक योजना र वार्षिक योजनाका बीचमा पुलको रुपमा कार्य गरी आवधिक योजनाका लक्ष्य उद्देश्यहरू हासिल गर्नेतर्फ गाउँपालिकाको वित्त व्यवस्थापनलाई अगाडि बढाउने अपेक्षा गरेको छु ।

अन्त्यमा, यो दिगो विकास लक्ष्यमैत्री खर्च संरचना तर्जुमा गर्न लागि पर्ने सम्पूर्ण कर्मचारी सघाउने पदाधिकारी तथा जनप्रतिनिधिहरू र विज्ञ टोलीलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

....

(झग बहादुर विश्वकर्मा)

अध्यक्ष

विषयसूची

परिच्छेद : १

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ प्रथम आवधिक योजना अनुरूप दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू २

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा.. ४

१.४ दस्तावेजको स्वरूप ६

१.५ दस्तावेजका सीमाहरू ६

परिच्छेद : २

मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा प्रमुख वार्षिक कार्यक्रम

२.१ पृष्ठभूमि.. ७

२.२ पालिकाको समष्टिगत आर्थिक अवस्था तथा विद्यमान समस्याहरू................................ ८

२.३ मध्यमकालीन खर्च संरचनाका उद्देश्यहरू १०

२.४ रणनीति १०

२.५ प्रमुख नतिजा सूचक तथा लक्ष्य १०

२.६ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण.......................................१३

२.७ बजेट विनियोजनका प्राथमिकता निर्धारण...१५

२.८ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट..१५

२.९ अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अनुमान र प्रक्षेपण...१९

परिच्छेद : ३

भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा खाद्य सुरक्षा

३.१ पृष्ठभूमि २०

३.२ प्रमुख समस्या २०

३.३ चुनौती र अवसर...२१

३.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति २१
३.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य २६
३.६. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान ३०
३.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ३१
३.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान ३३

परिच्छेद : ४

उद्योग, पर्यटन, वन, वातावरण, तथा वित्तीय क्षेत्र

४.१ पृष्ठभूमि...३४
४.२ प्रमुख समस्या..३५
४.३ चुनौती र अवसर ३५
४.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति ३६
४.५ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक.. ४१
४.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान ४३
४.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४४
४.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान ४६

परिच्छेद : ५

सामाजिक क्षेत्र

५.१ पृष्ठभूमि...४७
५.२ प्रमुख समस्या..४७
५.३ चुनौती र अवसर ४८
५.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति ४८
५.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ५५
५.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान ५९
५.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ६०
५.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान ६८

परिच्छेद : ६

पूर्वाधार क्षेत्र

६.१ पृष्ठभूमि..६९

६.२ प्रमुख समस्या...७०

६.३ चुनौती र अवसर ७०

६.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति....................७१

६.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ७६

६.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान... ७८

६.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण...७९

परिच्छेद : ७

शान्ति सुरक्षा, कानुन, संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह, सुशासन, अनुगमन तथा तथ्यांक

७.१ पृष्ठभूमि..८३

७.२ प्रमुख समस्या...८३

७.३ चुनौती तथा अवसर...८४

७.४ आवधिक योजना अनुरूपका विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति....................८४

७.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ८८

७.६ विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान ९०

७.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण...९१

७.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान...९२

कार्यक्रम र परियोजना अनुसार बजेट विनियोजन..९३

अनुसूची २ : प्राथमिकीकरणको खाँका १३१

अनुसूची ३ : दिगो विकास लक्ष्यमा पर्ने स्थानीय कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप १३६

अनुसूची ४ : प्रति एकाई लागत अनुमान १६७

अनुसूची ५ : वार्षिक कार्ययोजना १७१

परिच्छेद : १

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुरूप स्थानीय तहले वार्षिक रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था भए बमोजिम यस सरुमारानी गाउँपालिकाको पहिलो मध्यमकालीन खर्च संरचना (२०८०/८१-२०८२/८३) तयार गरिएको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अनुरुप यस पालिकाले पालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८१/८२) स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आइसकेको छ। चालु वर्षको अन्तिमसम्ममा आवधिक योजना कार्यान्वयनको तेस्रो वर्ष पूरा हुनेछ। यस पालिकाको पहिलो आवधिक योजना भएकोले योजना कार्यान्वयनको लागि सिकाईमा बढी ध्यान केन्द्रित हुँदा तथा कोभिड-१९ महामारीका कारणले योजनाले परिलक्षित् गरेका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा आएको अवरोधका बाबजुत पहिलो र दोश्रो वर्ष आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक परिवर्तनका हिसाबले सन्तोषजनक रहन सकेन। विगत वर्षहरूका अनुभवका आधारमा यस वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई आवधिक योजनासँग सामञ्जस्यता कायम हुने गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनामा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूका प्राथमिकताका आधार तय गरिएका छन्। पालिकाको यस खर्च संरचना तयार गर्दा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को हकमा विनियोजित बजेट अनुरूप र त्यसपछिका बाँकी दुई आर्थिक वर्षको लागि बहुबर्षीय तथा नयाँ आयोजनाहरूको कार्यान्वयनको स्थिति, उपलब्ध साधन, श्रोत र खर्च गर्ने क्षमतालाई आधार मानी रकम अनुमान गरिएको छ। यसैगरी पालिका अन्तर्गतका निकायहरूले सञ्चालन गर्ने आयोजना र कार्यक्रमको क्रियाकलापमा आधारित लागत अनुमान गर्नुका साथै विभिन्न क्षेत्रमा आगामी तीन वर्षभित्र गरिने लगानीबाट प्राप्त हुने केहि प्रतिफल तथा नतिजा सूचकहरू पनि यस दस्तावेजमा समावेश गरिएको छ।

यस सरुमारानी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच परिलक्षित भएको प्रथम आवधिक योजनाको सफलता उचित आयोजना तथा कार्यक्रमको छनौट र त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा निर्भर गर्दछ। यस पालिकाले प्रथम आवधिक योजना तर्जुमा गरी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि लागु गरिसकेको सन्दर्भमा आवधिक योजनासँग आवद्ध गर्नेगरी वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्ने खाँचो छ। गाउँपालिकाको स्थापना समयदेखिका वर्षहरूमा ल्याएका पूर्ण बजेटमा समावेश गरिएका कतिपय कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू पर्याप्त कर्मचारी र संस्थागत संरचनाको अभावमा अझै पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा जान सकेनन्। उक्त आर्थिक वर्षमा शुरू गरेका कतिपय योजना तथा कार्यक्रमहरू दीर्घकालीन महत्वका पनि रहेका छन्। त्यस्ता केही कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू समयमानै सम्पन्न गर्ने ध्येयले गत आर्थिक वर्षमा पनि समावेस गरिएकोमा यस बर्ष पनि निरन्तरता दिइएको छ। कोभिड-१९ को महामारीको कारणले आवधिक योजनाले तय गरेका अपेक्षित वार्षिक प्रतिफलहरूलाई

न्यून हुन नदिन गत बर्षका कार्यक्रमहरूलाई महत्वका आधारमा निरन्तरता दिइएको छ। नयाँ कार्यक्रमहरू समेत प्राथमिकतामा राखी विश्व श्रमबजारबाट विस्थापित एवम् आन्तरिक रूपमा रोजगार गुमाएका व्यक्तिहरूलाई पुनःस्थापित गर्न स्थानीयस्तरमै उद्योग, कृषि तथा निर्माण क्षेत्रमा रोजगार अभिवृद्धि गर्न सघाउने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा यस खर्च संरचनामा समावेश गरिएको छ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेटबीचको तादम्यता तथा अन्योन्याश्रित सम्बन्धको कारण यी दुबैको सामन्जस्यता कायम हुने गरी यस दस्तावेज तयार गरिएको छ। मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रममा परेका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई रणनीतिक स्तम्भ, दिगो विकासका लक्ष्य र लैङ्गिक संकेतका आधारमा वर्गीकरण गरी सो अनुसारको त्रिवर्षीय बजेट विनियोजनलाई विश्लेषण गरिएको छ। तथापि यस दस्तावेजमा समाविष्ट यस पालिकाले सञ्चालन गर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूले ल्याउने प्रतिफलहरूलाई लुम्बिनी प्रदेश सरकार र संघ सरकार एवम् निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रका लगानी र गतिविधिहरूले ल्याउने अनुमानित प्रतिफलहरूसमेत संश्लेषण गरी स्थानीय तहका नतिजा सूचकहरू तयार गरिएको छ। वार्षिक विकास कार्यक्रममा मूलतः स्थानीय सरकारको क्षेत्राधिकारमा पर्ने विकासका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू समेटिएका छन्।

१.२ प्रथम आवधिक योजना अनुरूप दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू

१.२.१ दीर्घकालीन सोच

"कृषि उत्पादकत्व वृद्धिः सरुमारानी गाउँपालिकाको समृद्धि"

प्राकृतिक सम्पदाको उच्चतम सदुपयोग मार्फत तीब्र उत्पादनमूखी व्यवसायिक कृषि, वन र पर्यटनको विकास मार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल भएको गाउँपालिका।

१.२.२ लक्ष्य

भूमिको वैज्ञानिक सदुपयोग गरी आधुनिक र व्यवसायिक कृषि वन र पर्यटनको विकास मार्फत स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना गरी आर्थिक क्रान्ति गर्ने ।

१.२.३ उद्देश्य

- कृषि क्षेत्रको आधुनिकिकरण, व्यवसायिकरण र यान्त्रिकरण गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु।
- कृषि, वन, पर्यटन र उद्योग लगायत आर्थिक सम्भावनाका क्षेत्रहरूको विकास मार्फत आर्थिक सम्बृद्धि हासिल गर्नु
- क्षमता अभिवृद्धि गरी उत्पादित वस्तु तथा सेवाहरूको प्रवर्द्धन र वजारीकरण गर्ने ।
- न्याय पूर्ण, सौहार्द, खुसी र सुखी समाज निर्माण गर्नु ।

- विकासका लागि अपरिहार्य सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधारको दिगो र सन्तुलित विकास गर्नु ।
- पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गरी वातावरण संरक्षण गर्नु ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त पारी असल शासन स्थापित गर्नु ।

१.२.४ रणनीति

आवधिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य र परिमाणात्मक लक्ष्यहरू हासिल गर्न ६ वटा रणनीति अवलम्बन गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको माध्यमद्वारा कसरी लक्षित उपलब्धिहरू हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने दिशामा यी रणनीतिहरूलाई ६ वटा रणनीतिक स्तम्भको रूपमा वार्षिक कार्यक्रमसित जोडेर हेरिएको छ। रणनीतिहरू यसप्रकार छन् :

१. **कृषि, वन, उद्योग र पर्यटन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि दर बढाउने।**

   कृषि, वन, उद्योग र पर्यटन क्षेत्रलाई आर्थिक समृद्धि र रोजगारीको आधारको रूपमा लिई वैज्ञानिक, आधुनिकीकरण र व्यावसायीकरण गर्दै सरल नियमन प्रक्रिया, सहयोगी भौतिक पूर्वाधारको उपलब्धता र कार्यकुशलता अभिवृद्धि गरी प्रतिस्पर्धीय उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी उच्च आर्थिक वृद्धिदर कायम गरिनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य १, २, ८, ९, १०, १२)

२. **अपरिहार्य भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा विस्तार गर्ने।**

   व्यवस्थित शहरीकरण, यातायात पूर्वाधार, सिंचाइ, खानेपानी, ऊर्जा र आवास जस्ता आवश्यक भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा विस्तार गरिनेछ। भौतिक पूर्वाधारको विस्तारलाई उत्पादनसँग आवद्ध गरिनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य २, ६, ७, ९, ११)

३. **गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्यको संस्थागत विस्तार गरी मानवीय पूँजी निर्माण गर्ने।**

   शिक्षा र स्वास्थ्यको पहुँच विस्तार र गुणस्तर सुधारका साथै प्राविधिक शिक्षामा सहज पहुँच बढाई जीवनोपयोगी, उद्यमशील र व्यावसायिक सीप, अध्ययन अनुसन्धानलाई प्राथमिकतामा राखी मानव पूँजी निर्माण गरिनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य ३, ४)

४. **सामाजिक समावेशिता र लैङ्गिक समता प्रवर्द्धन गर्ने।**

   सामाजिक न्याय र समावेशितामा जोड दिँदै स्थानीय भाषा, कला, धर्म र संस्कृतिको संरक्षण, अन्धविश्वास, कुरीति र हिंसाको अन्त्य गर्नुका साथै लैङ्गिक समता तथा महिला सशक्तीकरणमा जोड दिइनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य ५, १६)

५. **वातावरण संरक्षण का लागि प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलित विकास गर्ने।**

वातावरणको संरक्षण गर्दै उपलब्ध प्राकृतिक साधनहरूको समुचित उपयोगका साथै आर्थिक सामाजिक क्षेत्रका गतिविधिहरूलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलित र सम्भावित विपद्प्रति सचेत रही सञ्चालन गरिनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य १३,१५)

६. **जनमूखी असल तथा विधिको शासन कायम गर्दै सुशासन प्रत्याभूति गर्ने।**

असल शासन, सदाचार, पारदर्शिता तथा जबाफदेहीताको मान्यतालाई सरकारी कामकाज र सेवा प्रवाहमा संस्थागत गरी जनअपेक्षा अनुकुल सुशासन प्रणाली प्रत्याभूत गरिनेछ। (दिगो विकासका लक्ष्य १६, १७)

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा

१.३.१ संस्थागत व्यवस्था

स्थानीय तहले अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्त्व ऐन २०७६ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ अनुरुप प्रत्येक आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्नुअघि स्थानीय तहले राजस्व अनुमान समितिले आगामी तीन आर्थिक वर्षको आम्दानी र खर्चको प्रक्षेपणसहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने र यस्तो खर्च संरचना तयार गर्दा आवधिक योजनालाई मार्गदर्शनको रूपमा लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त कानूनी व्यवस्था भए बमोजिम मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न यस पालिकाको निर्णयानुसार मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा निर्देशक समिति, मध्यमकालीन खर्च संरचना प्राविधिक समिति र निकायगत मध्यमकालीन खर्च संरचना कार्यदलहरू व्यवस्था गरी मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ।

१.३.२ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रिया

यो खर्च संरचना तयार गर्दा देहाय बमोजिमका बुँदाहरूलाई ध्यानमा राखी आगामी तीन वर्षको आम्दानी र खर्च प्रक्षेपण गरिएको छः

१. त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित कुल बजेटको आकार तयारीः संविधानको अनुसूची र नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य जिम्मेवारीमा पर्ने विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको वर्गीकरण तथा बाँडफाँट सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६ बमोजिम स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका विषयहरू कार्यान्वयनमा लाग्ने खर्चको अनुमान गरियो। प्रथम आवधिक योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, तथा रणनीतिलाई आधार मानी आयोजना र कार्यक्रमहरू पहिचान गरी खर्चको अनुमानबाट आगामी आर्थिक वर्षको कुल बजेटको आकार र सीमा निर्धारण गरियो। तलब, भत्ता जस्ता अनिवार्य दायित्व र चालु तथा प्रशासनिक खर्चतर्फ आवश्यक बजेट अनुमान गरी बाँकी रकम पूँजीगत तथा कार्यक्रम खर्चतर्फ समावेश गरियो।

२. बजेट सीमा र मार्गदर्शन पठाउनेः आ.व. २०७८/७९ को लागि वित्तीय समानीकरण

अनुदान र राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने अनुमानित खर्चको सीमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भै नसक्दै बजेट तयारी गर्नुपर्ने भएकोले बजेट सीमा प्राप्त भएपछि स्रोत अनुमानमा थपघट हुनेगरी पहिलो चरणमा चालु आ.व. २०७९/८० मा विनियोजित बजेटलाई आधारमानी बजेट सुनिश्चित भई दायित्व सिर्जना भएका बहुबर्षीय ठेक्का तथा क्रमागत आयोजनाका लागि पर्याप्त श्रोत अनुमान गरियो। यसमा श्रोत अनुमान समितिले तयार गरेको बजेटको सीमाभित्र स्थानीय कार्यपालिका र पालिका अन्तर्गतका सबै विषय क्षेत्रगत शाखाहरू र वडाका प्रतिनिधिहरूको रोहवरमा चालु, पूँजीगत र वित्तीय व्यवस्था सहितको बजेट सीमा र मार्गदर्शन तयार गरियो। सोही सीमा र मार्गदर्शनलाई आधार मानी कार्यपालिकाद्धारा प्रथम कार्यक्रम मस्यौदा तयार गरियो। उक्त मस्यौदा उपर छलफल गर्दाको बखत नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान र राजश्व बाँडफाँटसमेतलाई हिसाब गरी संशोधित बजेट सीमा पठाइयो।

३. त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित कार्यक्रम तथा बजेट तयार गरी पेश गर्नेः बजेट सीमाभित्रका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू स्थानीय बजेट सूचना प्रणाली (SUTRA) मा प्रविष्टि गरी पालिकामा पठाउने व्यवस्था अनुसार बजेट तयारी गर्ने सिलसिलामा सम्पूर्ण निकायहरूलाई प्राप्त सीमा र मार्गदर्शनभित्र रही सबै वडा कार्यालय र आयोजनाहरूसित छलफल गरी बजेट तथा कार्यक्रमहरू तयार गरी SUTRA मा प्रविष्टि मार्फत् पालिकामा पठाउने कार्य भयो।

४. त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित कार्यक्रम तथा बजेट उपर छलफलः सम्बन्धित शाखा तथा निकायहरूबाट तयार गरी पठाएको बजेट अनुमानलाई चालु खर्च, पूँजीगत खर्च सहितका विवरणहरू कार्यगत र निकायगत रूपमा कार्यपालिकाको पूर्ण वैठकमा छलफल गरियो। यसमा बजेट योजना तथा कार्यक्रम महाशाखा र सम्बन्धित सम्पूर्ण विषयक्षेत्रका निकायहरूको सहभागिता थियो। निकायगत रूपमा बजेटको छलफल टुङ्गिएपछि पालिकाले बजेटको मस्यौदा तयार गरी आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित शाखा र वडा समेतको परामर्शमा बजेटको अन्तिम मस्यौदा तयार गरियो।

५. गाउँ कार्यपालिका र गाउँ सभामा मध्यमकालीन खर्च संरचना प्रस्तुत गर्नेः मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गर्ने व्यवस्था छ। राजश्वको प्रक्षेपण, विभिन्न स्रोतहरूबाट प्राप्त हुने अनुदान एवम् ऋण सहायता, आन्तरिक ऋणको प्रक्षेपणसहित बजेटको उद्देश्य, नीति, प्राथमिकता, दीर्घकालीन सोच एवम् योजनाले निर्धारित गरेका आगामी वर्ष सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरूलाई समेत समेटी आगामी आर्थिक वर्षको आय व्यय विवरण बजेट वक्तव्य मार्फत् २०८० साल असार १० गते गाउँपालिका अध्यक्षले कार्यपालिकाको सभामा पेश हुनेछ। बजेट वक्तव्यका साथमा मध्यमकालीन खर्च संरचना समेत सो सभामा पेश गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

१.४ दस्तावेजको स्वरूप

बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउने प्रमुख साधनको रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई लिने गरिन्छ। संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम पालिकामामा सन्तुलित अर्थ व्यवस्थाको सोचलाई मूर्त रूप दिनको लागि प्रथम आवधिक योजना (आ.व. २०७७/७८-२०८१/८२) सँग सामञ्जस्य हुनेगरी आर्थिक वर्ष २०८०/८१-२०८२/८३ को मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरिएको छ। चक्रीय हिसाबले वर्षेनि तीन वर्षको लागि तयार गरिएको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको पहिलो वर्षको बजेट अनुमान तथा वार्षिक कार्यक्रम आगामी आर्थिक वर्षको हिसाबले तय गरिने बजेट अनुमान तथा वार्षिक कार्यक्रम नै रहने र बाँकी दुई वर्षका बजेट तथा कार्यक्रम प्रथम वर्षका बजेट र कार्यक्रमसित तादात्म्य हुने गरी प्रक्षेपण गरिएको छ।

यो दस्तावेजमा सात परिच्छेद तथा केही अनुसूचीहरू रहेका छन्। प्रथम परिच्छेदमा समग्र दस्तावेजको परिचय दिइएको छ। दोस्रो परिच्छेदमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा प्रमुख वार्षिक विकास कार्यक्रमबारे चर्चा गरिएको छ भने तेस्रोदेखि सातौं परिच्छेदसम्म विषयक्षेत्र तथा निकायगत हिसाबले त्रिवर्षीय तथा प्रमुख वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, नतिजा सूचक र जोखिम अनुमान लगायतका विषयवस्तुहरू समेटिएको छ। अन्तिममा स्थानीय सरकारबाट संचालित गौरवका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको विस्तृत विवरणहरू सहितका केही जानकारीमुलक अनुसूचीहरू प्रस्तुत गरिएको छ।

१.५ दस्तावेजका सीमाहरू

योजनाबद्ध विकासको लागि आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र सोमा आधारित प्रमुख वार्षिक बजेट तथा प्रमुख विकास कार्यक्रमहरू सहितको यो दस्तावेज तयार गरिएको हो। तथापि यो दस्तावेजका केही सीमा रहेका छन्:

१. स्थानीय सरकारले आफ्नो कार्य क्षेत्रकोलागि आवश्यक तथ्याङ्क कार्यालय स्थापना गरी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गर्ने र सोही अनुसार सूचकहरूको प्रक्षेपणका आधार तय गर्ने लक्ष्य लिइएको भएतापनि उक्त कार्यालय स्थापना भईनसकेको हुँदा पर्याप्त तथ्याङ्कको अभावको कारण उपयुक्त प्रक्षेपण हुन कठिनाई भएको छ। केही सूचकहरू खाली रहेका छन् भने केही तथ्याङ्कहरू सम्बन्धित निकायहरूको सहयोगमा पूरा भएका छन्।

२. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ देखि वा सो भन्दा अगाडि पनि सञ्चालन, प्रारम्भ तथा प्रस्तावित थुप्रै स-साना सानो लागतका क्रमागत आयोजनाहरूलाई यस दस्तावेजमा समावेश गरिएको छैन। यस्ता पुराना दायित्वलाई कम गर्दै आवधिक योजनाले मार्गनिर्देश गरे बमोजिमका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन गरिदै लगिने छ।

३. योजना र नीतिको सफलता त्यसको कार्यान्वयनमा निर्भर रहने र सोही बमोजिम निर्धारित लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल हुने हुन्छ। तथापि विषयगत शाखाहरूले यस संरचनालाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गर्ने विषयमा ध्यान दिनुपर्ने छ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा प्रमुख वार्षिक कार्यक्रम

२.१ पृष्ठभूमि

कृषि उत्पादकत्व वृद्धिः सरुमारानी गाउँपालिकाको समृद्धिको दीर्घकालीन सोच हासिल गर्नको लागि पालिकाको प्रथम आवधिक योजनाले तय गरेका विकास र समृद्धिका कार्यक्रमहरू समयमा नै सम्पन्न गर्नको लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। यसका लागि श्रोत तथा साधनको कुशल विनियोजन, नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय अनुशासनका तीनै पक्ष अत्यावश्यक हुन्छन्। यी पक्षहरूलाई मजबुत बनाउने प्रमुख औजार नै मध्यमकालीन खर्च संरचना हो।

चक्रीय पद्दति अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट कार्यान्वयनको समीक्षापश्चात् आर्थिक वर्ष २०८०/८१ दखि २०८२/८३ को मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ। यसका अतिरिक्त स्थानीय सभाबाट पारित आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम, आवधिक योजनाले परिलक्षित गरेअनुरूपका तथा वर्तमान कोभिड-१९ महामारीको परिवर्तित अवस्था अनुरूप पालिकाको आर्थिक पुनर्स्थापना तथा उच्च रोजगारी सिर्जना गर्न सक्ने खालका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई छनौट गरिएका छन्। पालिकाको उच्च आर्थिक वृद्धिदरलाई निर्धारण गर्ने लक्षित कार्यक्रमहरूलाई समयमा नै सम्पन्न हुने गरी मुख्य प्राथमिकतामा राखिएको छ। स्थानीय स्रोत अनुमान समितिबाट प्रस्तावित आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को स्रोतको आंकलन तथा विकास कार्यक्रमको बाँडफाँटका आधारमा साविकमा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन भइरहेका कार्यक्रमहरूलाई यस दस्तावेजमा समेटिएको छ।

यस वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रममा कोभिड-१९ बाट अर्थतन्त्रमा परेको प्रभावलाई मध्यनजर गरी विशेष किसिमका रोजगारी प्रवर्धनमूलक कार्यक्रमहरू पनि ल्याइएको छ। कोभिड महामारीको बीच पनि अधुरा कार्यक्रमहरूलाई समयमा नै सम्पन्न गर्ने ध्येय अनुरूप पालिकाले अघिल्ला आर्थिक वर्षदेखि शुरू गरेका केही दीर्घकालीन प्रवृत्ति र महत्वका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई निरन्तरता दिइएको छ। प्राथमिकताका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा वार्षिक कार्यक्रममा परेका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई रणनीतिक स्तम्भ, दिगो विकासका लक्ष्य र लैङ्गिक संकेतका आधारमा वर्गीकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनलाई विश्लेषण गरिएको छ।

यसैगरी शाखाहरूले सञ्चालन गर्ने आयोजना र कार्यक्रमको क्रियाकलापमा आधारित लागत अनुमान गर्नुका साथै विभिन्न क्षेत्रमा आगामी तीन वर्षभित्र गरिने लगानीबाट लक्ष्य गरिएका समष्टिगत प्रतिफल तथा नतिजा सूचकहरू पनि यस दस्तावेजमा समावेश गरिएको छ। यस खर्च

संरचनाको पहिलो वर्षको खर्च अनुमान आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा विनियोजित बजेट कायम हुनेगरी र त्यसपछिका बाँकी दुई आर्थिक वर्षको हकमा आयोजना कार्यान्वयनको स्थिति, उपलब्ध साधन, श्रोत र खर्च गर्ने क्षमतालाई आधार मानी रकम प्रक्षेपण गरिएको छ। यसका साथै, प्रदेश सरकारका कार्यालय तथा निकायहरूबाट संचालित कार्यक्रमहरूको प्राप्त प्रतिफलहरूबाट विषयगत नतिजा सूचक तथा लक्ष्य तयार गरिएको छ।

२.२ पालिकाको समष्टिगत आर्थिक अवस्था तथा विद्यमान समस्याहरू

पालिकाको आवधिक योजनामा अपेक्षित् आर्थिक वृद्धिदर उल्लेख नरहेको कारण पालिकाको आर्थिक अवस्थाको चित्रण गर्न कठिनाई रहेको छ। यद्यपी यस पालिका लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत रहेको र प्रदेशको समग्र आर्थिक अवस्था कोभिडपछी हालका बर्षहरूमा उल्लेख्य सुधार भई करिब ३.९ प्रतिशत रहेको कारण यस पालिकाको योगदान प्रदेश तहमा सकारात्मक रहेको बुझ्न सकिन्छ। पालिकाको आफ्नै आर्थिक दर आवधिक योजनामा नभएता पनि कह प्रादेशिक अनुमानलाई आधार मानी मध्यमकालीन खर्च संरचनाले केहि लक्ष्य निर्धारण गर्ने प्रयास गरेको छ। स्थानीयस्तरको आर्थिक अवस्थालाई केन्द्रीय तथ्यांक विभागको प्रकाशनले समेत समेट्न सकेको छैन तर लुम्बिनी राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा करिब १४ प्रतिशतको योगदान रहनुमा यस पालिकाको उल्लेख्य योगदान रहेको छ। वित्तीयक्षेत्रतर्फ़को पालिकाको सन्चित कोषमा दाखिला हुने आयतर्फ २०८०/८१ मा कुल अनुमानित बजेटको करिब ८२.०६ प्रतिशत संघबाट (अनुदान र राजश्व बाँडफाँट) र ६.१६ प्रतिशत प्रदेशतहको राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आंकलन छ भने पालिकाको आन्तरिक राजश्वको यथार्थ अवस्था हेर्दा आ.व. २०७८/७९ को बजेटमा छुट्टाइएको अनुमानको ५८.७५ प्रतिशत मात्र प्राप्त भएकोमा आ.व. २०७९/८० मा लगभग ४० प्रतिशत प्राप्त हुने अनुमान छ। यस तथ्याँकलाई हेर्दा २०७८/७९ को बजेटमा उल्लेखित आन्तरिक राजस्वको लक्ष्य आवधिक योजनाले लक्ष्य गरेको रकमको कम प्रतिशत हो। पालिकाको खर्चतर्फ आ.व. २०७८/७९ मा चालुतर्फ ८३.२४ प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ ७७.०२ प्रतिशत (कुल खर्च ८१.११ प्रतिशत) भएकोमा २०७९/८० मा कुल खर्च ८४.७० प्रतिशत पुऱ्याउने लक्ष्य रहेको छ। यस पालिकामा वचत तथा लगानीलाई प्रवर्द्धन गर्ने गरी वित्तीय तथा बैंकिङ प्रणालीको व्यवस्थातर्फ हालसम्म कुनै ठोस कार्यक्रमहरू अगाडि नआएकोले पुँजी परिचालन तथा निर्माणमा खासै प्रगति भएको देखिदैन।

स्थानीय सरकारको आर्थिक अधिकारहरू प्रशस्त रहेको सन्दर्भमा पालिकाको खर्च व्यवस्थापनको लागि संघीय सरकार र त्यसपछि प्रदेश सरकारसँगको निर्भरता अत्यधिक रहेको छ। त्यसैगरी पालिकामा सन्चालित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा जनशक्ति तथा संस्थागत क्षमता मजवुत हुन सकेको छैन। घरजग्गा रजिस्ट्रेसनतर्फ भइरहेको कारोवार संघको लिखतमा उल्लेख हुने र सो रकम वास्तविक उठ्नुपर्ने राजश्व रकम भन्दा ज्यादै न्यून रहेको छ। मनोरन्जन करको दायरामा आउनुपर्ने गतिविधिहरू पनि आउन नसकेको र पालिकाले संकलन गर्ने कर प्रभावकारी हुन सकेको छैन। विज्ञापनमार्फत् प्राप्त हुनुपर्ने करको रकम पनि ज्यादै न्यून छ र पालिकाको तहबाट समेत सो करको

दर तोक्ने तथा संकलन गर्ने कार्य अझै ओझेलमा परेको देखिन्छ। त्यसैगरी पर्यटनजन्य गतिविधिबाट समेत पालिकाले आय प्राप्त गर्न सकेको छैन।

पालिकाले हेर्नुपर्ने तर प्रदेशको मातहतमा रहेको कृषि आयकर समेत लगभग शुन्य छ। पालिकाको ठूलो भू-भागको झन्डै आधा हिस्सा ओगटेको वन क्षेत्रमा पालिकाको राम्रै लगानी परेको यथार्थ छ तर वनको आयमा भने सामुदायिक उपभोक्ता समुहको वर्चश्व एवम् एकाधिकार रहेको देखिन्छ। स्थानीय तहलाई राम्रो आय प्राप्त हुनुपर्ने नदीजन्य पदार्थको व्यवस्थापन राम्रो हुन नसक्दा यसबाट हुने आय पनि प्राप्त हुन सकेको छैन। एकातर्फ स्थानीय सरकार संचालन ऐन र संघीय सरकारले जारी राखेको मापदण्ड एक आपसमा बाझिएकोले संकलित रकम बाँडफाँट गर्ने कार्यमा स्थानीय तहलाई समस्या खडा भएको छ। यसले ठेक्का-पट्टा तथा व्यवस्थापनमा समेत मिलेमतो तथा सीमित व्यक्तिको एकाधिकार रहेको स्थितिको कारण स्थानीय सरकारले पाउनु पर्ने राजश्व प्राप्त हुन सकेको छैन।

बजेट कार्यक्रम तथा विनियोजनतर्फ समेत थुप्रै समस्याहरू विद्यमान छन्। पूर्वाधार विकासतर्फ सडक, सिंचाई, खानेपानी तथा सहरी विकासका क्षेत्रमा स्थानीय सरकारको क्षमता भन्दा धेरै आयोजना शुरु गरिएकोले हाल यो क्षेत्रका योजनाहरू न्यून बजेटको समस्याबाट ग्रस्त देखिन्छन् भने संघीय तथा प्रदेश सरकारले हस्तान्तरण गरेका आयोजना र त्यसका लागि आवश्यक रकमको तुलनामा ज्यादै न्यून बजेट रकम अनुदानको रुपमा प्राप्त हुने गरेकाले अधुरा आयोजनाको संख्या वृद्धि भइरहेको छ। अद्यावधिक वस्तुस्थिति र तथ्यांकको अभावका कारण आयोजना छनौट र प्राथमिकीकरणमा स्पस्ट र वस्तुनिष्ठ मापदण्ड अपनाउन सकिएको छैन। कृषि उत्पादनदेखि उपभोक्तासम्मको आपूर्ति शृंखला सिलसिलावद्ध तरिकाको नहुँदा कृषि क्षेत्रमा यस सरकारले गरेको लगानीबाट संचालित अधिकांश कार्यक्रमहरू प्रभावकारी तथा प्रतिफलमुखी देखिएका छैनन्। सामाजिक क्षेत्रका कार्यक्रमहरूमा समेत परिवर्तनकारी भूमिकामा रहने गरी उच्च प्रतिफल दिने खालका कार्यक्रमहरूले प्रतिस्थापन गर्नुपर्ने देखिन्छ। स्थानीय तहको स्वास्थ्य संरचना तथा स्वास्थ्य क्षेत्रको क्षमतामा हालको अवस्थाले सबैको लागि सहजै स्वास्थ्य सेवाको पहुँच नभएको यथार्थ छ। स्वास्थ्यमा सर्वसाधारणको खर्च अत्यधिक रहेकोले गुणस्तरीय सुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रति स्थानीय तहको ध्यान केन्द्रित हुनु आवश्यक छ। असिमित अर्थोपार्जनको सम्भावना बोकेको पर्यटन विकासको क्षेत्रमा स-साना कार्यक्रममा खर्च केन्द्रित गरिएको देखिन्छ। समग्रमा यस यस पालिकाले जिम्मेवारीभित्र रही स्पष्ट प्राथमिकता निर्धारण गरी बजेट तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र बजेट विनियोजन गर्ने कार्य हुन सकेको छैन।

यस किसिमका वर्तमान आर्थिक अवस्था तथा समस्याहरूको उचित व्यवस्थापनमा केन्द्रित हुँदै कोभिड़ १९ का कारण शिथिल वनेका आर्थिक क्षेत्रहरूको पुनरूत्थान हुने गरी, आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने गरी तथा तदअनुरूप मध्यमकालीन खर्च संरचना समेतका उद्देश्य तथा रणनीतिहरू समेतमा तादाम्यता कायम हुने गरी आगामी तीन वर्षमा पालिकाले संचालन तथा कार्यान्वयन गर्नैपर्ने कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई यस दस्तावेजमा समावेश गरिएको छ।

२.३ मध्यमकालीन खर्च संरचनाका उद्देश्यहरू

प्रथम आवधिक योजनाले मार्गदर्शन गरेबमोजिमका सोच, लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्नको लागि यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाका निम्न बमोजिम उद्देश्यहरू राखिएको छः

१. रणनीतिक योजनाको दस्तावेजको रूपमा प्रत्येक नयाँ आ.व. को लागि बजेट सिलिंङ तथा वित्तीय नीति तयारीमा निर्णायक भूमिका निभाउनु।

२. आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बीचको तादात्म्यता कायम गरी मध्यमकालीन श्रोत र खर्चबीच वित्तीय प्रक्षेपण क्षमता बढाउनु।

३. विषयक्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको छनौट प्रक्रियाका लागि प्राथमिकीकरण खाका उपलब्ध गराउनु।

४. चक्रीय बजेट पद्धतिद्वारा वित्तीय नियम सुचारू गराई सार्वजनिक खर्चलाई प्रतिफलमुखी बनाउनु।

५. वृहत् आर्थिक चरहरूको विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई संश्लेषण गरी मध्यमकालीन श्रोतको आधारशिला तयार गराई मध्यमकालीन अवधिको लागि सही अनुमान र प्रक्षेपण दक्षता अभिवृद्धि गर्नु।

२.४ रणनीति

मध्यमकालीन खर्च संरचनाका उद्देश्यहरू हासिल गर्न परिच्छेद १ मा प्रस्तुत गरिए झैं आवधिक योजनामा उल्लेख गरिएका ६ वटा रणनीतिहरू अवलम्बन गरिनेछन् ।

२.५ प्रमुख नतिजा सूचक तथा लक्ष्य

यस पालिकाले लिएको कृषि उत्पादकत्व वृद्धिः सरुमारानी गाउँपालिकाको समृद्धिको सोच हासिल गर्नमा केन्द्रित रहँदै आगामी तीन वर्षको लागि मध्यमकालीन खर्च संरचनाका केही प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचकहरू निर्धारण गरिएको छ। कोभिड-१९ को कारणले सामाजिक र आर्थिक विषयगत क्षेत्रहरूमा परेको असरले चालु आ.व. मा लक्षित गरिए अनुरुपको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न कठिन रह्यो। यस परिस्थितिलाई समेत विश्लेषण गर्दै समष्टिगत सूचक र लक्ष्यहरूको विद्यमान स्थिति तथा आगामी ३ वर्षको अपेक्षित उपलब्धि तालिका २.१ मा र विषयक्षेत्रगत सूचक तथा लक्ष्यहरू तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.१ : प्रमुख नतिजा सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाई	२०७८/७९ को उपलब्धि*	२०७९/८० को संशोधित अनुमान*	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
१	वार्षिक आर्थिक वृद्धिदर (आधारभूत मूल्यमा)	प्रतिशत	३.८	४.१	७.७	८.४	९.६
	कृषि	प्रतिशत	५.५	४.६	७.८	७.९	८.३
	गैर कृषि	प्रतिशत	२.१	५.३	७.३	८.८	१०.७
	उद्योग	प्रतिशत	५.८	७.१	९.१	१०.२	१२.२
	सेवा	प्रतिशत	२.२	६.४	७.२	९.३	९.७
२	राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा पालिकाको योगदान (आधारभूत मूल्यमा)	प्रतिशत					
३	गार्हस्थ्य प्रतिव्यक्ति आम्दानी	रू.हजारमा	९९.५	१११.७७	११५	११९	१२२
४	प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	रू.हजारमा	११७९	१३३७	१४५०	१५२०	१६१०
५	बेरोजगारी दर	प्रतिशत	-	८.०	७	५	४
६	निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	-	१३.६	१२.२	११.२	१०.५
७	बहुआयामिक गरिबीको दर	सूचकांक	१७.४	१७.३	१७.१	१७	१६.८
८	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शाखा संख्या	संख्या	१३	१४	१४	१५	१६

**प्रदेशको औसतलाई आधार मानिएको*

तालिका २.२ : समृद्धिका प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाई	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
कृषि, उद्योग, पर्यटन र वन							
१	खाद्यान्न बाली उत्पादन	मेट्रिक टन	१२३००	१२४००	१२५००	१२६००	१२७००
२	तरकारी उत्पादन	मेट्रिक टन	१३००	१३६०	१४००	१४५०	१५००
३	फलफूल उत्पादन	मेट्रिक टन	२७०	२८०	३००	३५०	५००
४	मसला उत्पादन	मेट्रिक टन	६४०	६५०	६७०	६८०	६९०
५	कृषि रोजगारी (थप)	संख्या	५००	७००	९००	१२००	१३००
६	लघु उद्योगहरूबाट रोजगारीको सिर्जना	हजारमा	२८	८८	७०	७०	७०

क्र. सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाई	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
७	काठको उत्पादन	क्यु. फिट	३९९००	३९९६५	४००००	४००५०	४००६०
८	पर्यटक आगमन	हजारमा	२	२	२	३	३
९	पर्यटन क्षेत्रमा रोजगारी	सयमा	१	२	३	४	५
सामाजिक तथा मानव विकास							
१०	मानब विकास सूचकांक	सूचकांक	०.५६	०.६०	०.६१	०.६३	०.६७
११	जन्मदाको अपेक्षित आयु	वर्ष	६८.८०	६८.९७	६९.१७	७०.००	७१
१२	बाल मृत्युदर	प्रतिहजार	३८	३५	२८	२५	२१
१३	मातृमृत्यु दर	प्रति लाख जीवित जन्म	१९०	१७२	१५७	१५०	१४८
१४	घरेलु तथा लैङ्गिक हिंसा भोगेका १५ देखि ४९ वर्षका महिला	प्रतिशत	४.६६	३.०३	२.४	२.१	२
१५	खुद भर्ना दर						
	क) आधारभूत तह (कक्षा १-५)	प्रतिशत	९९	१००	१००	१००	१००
	ख) आधारभूत तह (कक्षा १-८)	प्रतिशत	९६.८८	९७.६	९७.७	९८	९८.५
	ग) माध्यमिक तह (९-१२)	प्रतिशत	४६.६	४९.२	५२.४	५५	५५
१६	साक्षरता दर (५ वर्षभन्दा माथि)	प्रतिशत	७०	७८	८२	९५	९५
१७	खानेपानी सुविधा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	८०	८५	८८	९०	९२
भौतिक पूर्वाधार							
१८	सिंचित क्षेत्र	प्रतिशत	४५	५०.३	५६.५	६०	७२
१९	सडकको लम्बाई	कि.मि.	३००	३०७	३१०	३१२	३१५
२०	विद्युत उत्पादन	कि. वाट	०	०	०	१	२
२१	विद्युत पहुँचमा रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	९९	९९.२	९९.५	९९.७	१००
२२	स्थानीय सडक सञ्जाल	कि.मी.	२७३	२८०	२८२	२८३	२८५
२३	पक्की सडकको अंश	कि.मी.	२७	३०	३५	४०	४५
२४	इन्टरनेट पहुँच भएका घरपरिवार	प्रतिशत	७५	८०	८३	८६	९०

२.६ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण

स्थानीय सरकारको स्रोत आँकलन तथा बजेट अनुमान एवम् प्रक्षेपण गर्दा देहायका आधारहरू लिइएको छ।

१. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार संघीय सरकारले संकलन गर्ने अधिकार क्षेत्रमा रहेको मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क रकम संघीय विभाज्य कोषमा रहने र यस्तो रकमको १५ प्रतिशत स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने व्यवस्था बमोजिमको रकम तथा पछिल्ला दुई वर्षका लागि नेपाल सरकारको मध्यमकालीन खर्च संरचना अनुरूप अनुमान गरिएको छ। साथै प्रदेश सरकारबाटबाट प्राप्त हुने राजस्व समेत अनुमान गरिएको छ।

२. पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज, पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट संकलन भएको रोयल्टीको २५ प्रतिशत सम्बन्धित प्रदेशले प्राप्त गर्ने भएकाले सोलाई समेत आम्दानी अनुमान गर्दा गणना गरिएको छ।

३. पालिकाले परिचालन गर्ने राजश्व अनुमान गर्दा विभिन्न कर, घर-जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, आगामी आर्थिक वर्षमा हुने आर्थिक गतिविधि, प्रदेश सरकारसँगको साझा राजश्वसम्बन्धी अधिकार समेतका आधारमा प्रक्षेपण गरिएको छ।

४. स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट भएको सिफारिस बमोजिम आगामी आ.व. २०८०/८१ को लागि आन्तरिक राजश्व र राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १२ प्रतिशत ननाघ्ने गरी ऋण उठाउन सकिने व्यवस्था छ।

५. स्थानीय सरकारबाट पालिका भित्र रहेका आर्थिक वृद्धिका सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गरी सार्वजनिक निजी साझेदारी मोडलबाट कार्यक्रमहरू अगाडि बढाई पालिकाको आन्तरिक राजश्व बढाउने नीति अनुरूप कार्यक्रमहरू तय भएका छन्।

२.६.१ आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य

यस पालिकाको प्रथम मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आगामी तीन वर्षभित्र औसतमा ८.५ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने लक्ष्य लिएको छ। प्रस्तुत लक्ष्य योजनाको कार्यान्वयन चरणको सामाजिक र आर्थिक पक्षका अवस्थाहरूले आर्थिक वृद्धिदरलाई निर्धारण गर्ने हुँदा निश्चयनै लक्षित प्रतिफल प्राप्त हुन जोखिम रहन सक्छ। तथापि बार्षिक कार्ययोजनाको लक्ष्यानुरुप खर्चको लक्ष्यलाई समेत प्राथमिकतामा राखी उच्च प्रतिफलमुखी कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू माध्यमले आर्थिक अवस्थालाई पुनःस्थापित तथा चलायमान गर्न सकेमा गरी यस खर्च संरचनाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१, २०८१/८२ र २०८२/८३ को आर्थिक वृद्धिदर क्रमशः ७.७ प्रतिशत, ८.४ प्रतिशत र ९.६ प्रतिशतको लक्ष्य हासिल हुन सक्ने देखिन्छ। यसका लागि आवश्यक स्थानीय सरकारको बजेट तालिका २.३ मा प्रस्ताव गरिए अनुरूप हुनेछ।

तालिका २.३ : त्रि-वर्षीय बजेट विनियोजन तथा प्रक्षेपण (प्रचलित मूल्यमा)

(रू. लाखमा)

शीर्षक	आ.व. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन वजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण		
			२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को अनुमान
आय	**४५३५.२४**	**५१८६.८८**	**४३९३.५२**	**४६१३.१९**	**४८४३.८५**
राजस्व	**११६०.८६**	**१५५७.८८**	**१४१७.०२**	**१४८७.८७**	**१५६२.२६**
आन्तरिक श्रोत	७०.४९	१२०.००	७८.८०	८२.७४	८६.८७
गत वर्षको नगद मौज्दात	३३१.७१	४९७.९५	३५०.००	३६७.५०	३८५.८७
राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम	७५८.६५	९३९९३०००.००	९८८२२३०७.००	१०३७६३४२२.३५	१०८९.५१
अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	**३३७४.३८**	**३५७८.१५**	**२९७६.५०**	**३१२५.३२**	**३२८१.५९**
संघीय सरकार	**३००४.२२**	**३१७४.९५**	**२७४५.००**	**२८८२.२५**	**३०२६.३६**
समानीकरण अनुदान	८५७.००	९१२.००	८२६.००	८६७.३०	९१०.६६
ससर्त अनुदान चालु	१५७४.६९	१६९६.२६	१६३३.००	१७१४.६५	१८००.३८
ससर्त अनुदान पुँजीगत	३६४.५३	२०६.६९	१०६.००	१११.३०	११६.८६
विषेश अनुदान चालु	८३.००	०.००	०.००	०.००	०.००
विषेश अनुदान पुँजीगत	०.००	१४०.००	१००.००	१०५.००	११०.२५
समपुरक अनुदान पुँजीगत	१२५.००	२२०.००	८०.००	८४.००	८८.२०
प्रदेश सरकार	**३७०.१६**	**४०३.२०**	**२३१.५०**	**२४३.०७**	**२५५.२२**
समानीकरण अनुदान	३९.७२	४८.२०	५५.००	५७.७५	६०.६३
ससर्त अनुदान चालु	८५.४४	०.००	१६.५०	१७.३२	१८.१९
ससर्त अनुदान पुँजीगत	०.००	८०.००	६०.००	६३.००	६६.१५
विषेश अनुदान चालु	९५.००	०.००	०.००	०.००	०.००
विषेश अनुदान पुँजीगत	०.००	१२५.००	०.००	०.००	०.००
समपुरक अनुदान चालु	१५०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
समपुरक अनुदान पुँजीगत	०.००	१५०.००	१००.००	१०५.००	११०.२५
वैदेशिक सहायता	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
जनसहभागिता	०.००	५०.८५	०.००	०.००	०.००
वित्तीय व्यवस्था (प्राप्ति)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
व्यय	**३७४०.५०**	**५१८६.८८**	**४३९३.५२**	**४६१३.१९**	**४८४३.८५**
चालु	२५२४.८१	३२३१.४८	३१८३.७५	३३४२.९४	३५१०.०८
पुँजीगत	१२१५.६९	१९५५.४०	१२०९.७७	१२७०.२५	१३३३.७७
बजेट बचत (+)/न्यून	७९४.७३	०.००	०.००	०.००	०.००

२.७ बजेट विनियोजनका प्राथमिकता निर्धारण

पालिकामा वडा तथा समुदायस्तरबाट धेरै आयोजना तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन सीमित स्रोतबाट सम्पन्न गर्नुपर्ने हुँदा कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको उचित प्राथमिकीकरण गर्नु योजनाबद्ध विकासको अनिवार्य आधार हो। बजेट विनियोजनको प्राथमिकता निर्धारण गर्दा कोभिड-१९ महामारीका असरहरूलाई मध्यनजर गरी रोजगारी र कृषिलाई विशेष महत्व दिंदै प्रतिफलमुखी आयोजनाहरू, निजी र जनस्तरको सहलगानीबाट संचालित कार्यक्रमहरू प्राथमिकतामा राखिएको छ। प्रथम आवधिक योजना बमोजिम ५ वर्षको लागि गौरवका आयोजना छनौट गरी कार्यान्वयन भइरहेको र सोही अनुसार मापदण्ड पूरा भएका आयोजनाहरूका लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने छ। त्यसका अतिरिक्त विषयक्षेत्रगत निकायहरूले पनि छनौट गरेका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुँदा मध्यमकालीन खर्च संरचनाले प्राथमिकीकरणको खाका (अनुसूची २) तयार गरेको छ। यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तयारीको क्रममा यस वर्ष प्रस्ताव गरिएको सो खाका आगामी आर्थिक वर्ष मा पनि पूर्ण पूर्ण रूपमा लागू हुनेछ।

२.८ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहाय वमोजिम उल्लेख गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि वार्षिक कार्यक्रम र वजेट अनुमान हुने गरी प्रस्ताव गरिएको छ।

(क) रणनीतिक स्तम्भको आधारमा बजेट बाँडफाँट

तालिका २.४: रणनीतिक स्तम्भको आधारमा बाँडफाँट

(रू. लाखमा)

क्र.सं.	विवरण	रकम	प्रतिशत
१	कृषि, उद्योग र पर्यटन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि		
२	भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा विस्तार		
३	गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य विस्तार गरी मानवीय पूँजी निर्माण		
४	सामाजिक समावेशिता र लैङ्गिक समता प्रवर्द्धन		
५	प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलित विकास		
६	विधिको शासन कायम गर्दै सुशासन प्रत्याभूति		
	कुल जम्मा		

(ख) लैङ्गिक संकेतको आधारमा बजेट बाँडफाँट

तालिका २.५: लैङ्गिक संकेतको आधारमा बाँडफाँट

(रू. लाखमा)

वर्ग/शीर्षक	प्रत्यक्ष योगदान		अप्रत्यक्ष योगदान		तटष्थ बजेट		जम्मा
	चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	
सरुमारानी गाउँपालिका	५२.५०	३.००	५२.७५	१८.००	९१८.९१	१६५.००	१२१०.१६
हेफर प्रोजेक्ट नेपाल	०.००	०.००	०.००	०.००	७५.००	०.००	७५.००
किसान सँग गाउँ सरकार कार्यक्रम	०.००	०.००	०.००	६.००	६९.९५	०.००	७५.९५
उद्यम विकास शाखा	०.००	०.००	०.००	०.००	२८.२५	१.७५	३०.००
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.१	०.००	०.००	०.००	३.००	०.००	६९.२५	७२.२५
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.२	०.००	०.००	०.००	४.२०	०.००	५७.५०	६१.७०
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.३	०.००	०.००	३.५०	२.००	०.००	५१.५०	५७.००
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.४	०.००	०.००	०.००	१.७०	०.००	४६.९०	४८.६०
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.५	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५८.६०	५८.६०
सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.६	०.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	४३.२५	५८.२५
सरुमारानी गाउँपालिका - शिक्षा	२६८.००	०.००	२८.५०	०.००	६.००	०.००	३०२.५०
सरुमारानी गाउँपालिका - स्वास्थ्य	४०.३५	३.००	१४.६६	६.००	०.००	१.५०	६५.५१
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (शसर्त अनुदान)	१८.७८	०.००	१८०.७५	०.००	१४०९.३५	१३०.१२	१७३९.००
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (विषेश अनुदान)	०.००	४.८०	०.००	१६.००	०.००	७९.२०	१००.००
संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम(समपुरक अनुदान)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१६२.५०	१६२.५०
प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (शसर्त अनुदान)	०.००	०.००	१०.००	२०.००	६.५०	४०.००	७६.५०
प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (समपुरक अनुदान)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२००.००	२००.००
जम्मा	३७९.६३	२५.८०	२९०.१६	७६.९०	२५१३.९६	११०७.०७	४३९३.५२

(ग) जलवायु परिवर्तनको आधारमा बजेट बाँडफाँट

तालिका २.६ : जलवायु परिवर्तनको आधारमा बाँडफाँट

(रू. लाखमा)

संकेत नं.	जलवायु परिवर्तन संकेत	आ.व. २०८०/८१ को व्यय अनुमान		आ.व.२०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व.२०८२/८३ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ			-	-	-	-
२	अप्रत्यक्ष लाभ			-	-	-	-
३	तटस्थ			-	-	-	-
४	सांकेतीकरण नगरिएको			-	-	-	-
	जम्मा			-	-	-	-

(घ) दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बजेट बाँडफाँट

तालिका २.७ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट

(रू. लाखमा)

सङ्केत नं.	दिविल	जम्मा	चालु	पुंजीगत तथा वित्तीय	जम्मा प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य	२०९.६६	२०२.११	७.५५	४.७७
२	शून्य भोकमरी	१२७.३४	४४.९९	८२.३५	२.९०
३	स्वस्थ जीवन	२४२.०२	१७७.९२	६४.१०	५.५०
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१७४७.५७	१६२३.८२	१२३.७५	३९.७८
५	लैंगिक समानता	१०८.०९	१०६.८९	१.२०	२.४६
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	१०४.६०	२.५०	१०२.१०	२.३८
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	२१.००	०.००	२१.००	०.४८
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	७४.६३	२२.१३	५२.५०	१.७०
९	उधोग, नवीन खोज र पूर्वाधार	४८३.२४	९.७९	४७३.४५	११.००
१०	असमानता न्यूनीकरण	७.२०	०.००	७.२०	०.१६
११	दिगो शहर र वस्तीहरू	२८.००	०.००	२८.००	०.६४
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	८१.१०	१७.९०	६३.२०	१.८५
१३	जलवायु परिर्वतन अनुकुलन	६६.०५	१८.००	४८.०५	१.५०
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	३३.६२	०.५०	३३.१२	०.७७

सङ्केत नं.	दिविल	जम्मा	चालु	पुंजीगत तथा वित्तीय	जम्मा प्रतिशत
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपुर्ण र सशक्त समाज	२०३.९१	१५४.७१	४९.२०	४.६४
१७	दिगो विकासका लागी साझेदारी	८५५.४९	८०२.४९	५३.००	१९.४७
	जम्मा	४३९३.५२	३१८३.७५	१२०९.७७	१००.००

२.८.१ प्रमुख विषय क्षेत्रगत आधारमा बाँडफाँट

प्रमुख विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तलको तालिका २.८ मा प्रस्तुत गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि वार्षिक कार्यक्रम र बजेट अनुरूपको अनुमान गरिएको छ भने बाँकी दुई आर्थिक वर्षको लागि अनुमानित विवरण पेश गरिएको छ। विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट खर्च तथा स्रोतको अनुमान र प्रक्षेपण सम्बन्धी विस्तृत जानकारी अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ। उक्त अनुसूचीहरूमा वजेट र स्रोतका अतिरिक्त प्रस्तावित कार्यक्रमहरूलाई रणनीतिक स्तम्भ, दिगो विकास लक्ष्य सूचकाङ्क, लैङ्गिक संकेतको हिसावले पहिचान गरिएको छ।

यस परिच्छेदका तालिकाहरूमा संक्षिप्त रूपमा पेश गरिएका विवरणहरूको विस्तृत विषयक्षेत्रगत विवरणलाई बजेट उपशीर्षक अनुसार तालिका बनाएर आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको विवरण, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट विनियोजन र त्यसपछिका दुई वर्षको प्रक्षेपण, गरिने प्रमुख क्रियाकलापहरू, तथा अपेक्षित प्रतिफलहरू परिच्छेद ३ देखि परिच्छेद ७ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ। यसैगरी कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र दिविल संकेतका अनुसूचीहरू १, २ ३ मा समावेश गरिएको छ। अनुसूची ५ मा प्रत्येक निकायहरूले गर्नुपर्ने वार्षिक कार्ययोजनाको खाका प्रस्तुत गरिएको छ भने निकायहरूले आफ्ना कार्यक्रम तथा आयोजनाभित्रका क्रियाकलापहरूको लागत अनुमान गर्दा अपनाइने प्रति एकाई लागत अनुमानको विधि अनुसूची ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.८ क्षेत्रगत आधारमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को खर्च अनुमान

(रू. लाखमा)

क्र.सं.	निकाय	बजेट				
		चालु	पूँजीगत	वित्तीय	जम्मा (रकम)	जम्मा प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	२३४.३०	१७९.२५	०.००	४१३.५५	९.४१
२	पूर्वाधार विकास	१०.८०	५६५.२०	०.००	५७६.००	१३.११
३	सामाजिक विकास	१९५२.९५	३४२.८०	०.००	२२९५.७५	५२.२५
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१२७.४७	५५.५२	०.००	१८२.९९	४.१७
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	८५८.२३	६७.००	०.००	९२५.२३	२१.०६
	कुल जम्मा				४३९३.५२	१००.००

२.९ अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अनुमान र प्रक्षेपण

पालिकाले संघ तथा प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरण भई आउने तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २.९: वित्तीय हस्तान्तरणको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(सशर्त, समपुरक र विशेष अनुदान सहित)

(रू. लाखमा)

शीर्षक	आ.व. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन वजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण		
			२०८०/८१ को अनुमान	२०८१/८२ को अनुमान	२०८२/८३ को अनुमान
कुल जम्मा	३३७४.३८	३५७८.१५	३१२५.३२	३२८१.५९	३४४५.६७
समानिकरण अनुदान	८९६.७२	९६०.२०	९२५.०५	९७१.३०	१०१९.८६
शसर्त अनुदान	२०२४.६६	१९८२.९५	१९०६.२७	२००१.५८	२१०१.६६
विषेश अनुदान	१७८.००	२६५.००	१०५.००	११०.२५	११५.७६
समपुरक अनुदान	२७५.००	३७०.००	१८९.००	१९८.४५	२०८.३७

भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा खाद्य सुरक्षा

३.१ पृष्ठभूमि

यस पालिकामा कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रले पालिकाको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा सर्वाधिक योगदान गरेको पाइन्छ। कृषि क्षेत्रमा प्रचुर सम्भावना भएको यस पालिकामा पहाड र भित्री मधेस सहित झन्डै एक तिहाइभन्दा बढी खेतीयोग्य भूमि रहेको अवस्थामा उपलब्ध भूमिको वैज्ञानिक ढंगले समुचित प्रयोग गरी कृषि र कृषि सम्बन्धी उद्योगको विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। हाल जग्गाको खण्डीकरण अत्यधिक रहेको र यसलाई रोक्नुपर्ने चुनौती छ भने साथसाथै जग्गा बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरूत्साहित गर्नुपर्नेछ। पालिकाको प्रथम आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा कृषि उत्पादनका क्षेत्रमा यस पालिकालाई आत्मनिर्भर तुल्याई निर्यातमूलक अवस्थामा पु¥याउने सोच अनुरूप नै यस क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ। उपलब्ध श्रम र सीपको पहुँच विस्तार गरी रोजगार सिर्जना गर्दै कृषिमा आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र यान्त्रीकरणको माध्यमबाट कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने लक्ष्य लिइएको छ।

दिगो विकास लक्ष्यअन्तर्गत भोकमरीको अन्त्य तथा गरिवी निवारणलगायतका लक्ष्य प्राप्त गर्न आदर्श उत्पादन र न्यायिक वितरण प्रणाली प्रति विशेष पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ। पोषण तथा खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्नका लागि खाद्यान्नका अतिरिक्त दूध, माछा, मासु र अण्डाको महत्वपूर्ण भूमिकालाई मनन गरी पालिकामा पशुपन्छी तथा माछापालनका माध्यमबाट रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना हुनुका साथै आर्थिक उन्नतितर्फ अग्रसर हुनको लागि सहयोग पुग्ने देखिन्छ। यसका अतिरिक्त नेपालको संविधानले सहकारीलाई अर्थतन्त्रको तेस्रो खम्बाको रूपमा लिएको सन्दर्भमा पालिकाभित्र रहेका सहकारीलाई उत्पादन कार्यमा सहभागी गराएर गरिबी निवारणमा सहयोग पुऱ्याउने गरी कार्य थालनी गरिएको छ। यस दस्तावेजमा कोभिड-१९ महामारीबाट प्रभावित कृषकहरूको जीविकोपार्जनमा सुधार गरी उत्पादन वृद्धिका साथै भविष्यमा आइपर्न सक्ने खाद्य सुरक्षा चुनौतीलाई सम्बोधन गर्ने खालका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छ ।

३.२ प्रमुख समस्या

खेतीयोग्य जमिनको अत्यधिक खण्डीकरण हुनु, श्रम र सीप हुनेका लागि कृषि भूमिमा पहुँच नपुग्नु, कृषि, पशुपन्छी तथा माछापालन क्षेत्रमा आधुनिकीकरण र व्यावसायीकरण हुन नसक्नु, सार्वजनिक जग्गाहरूको अभिलेखाङ्कन सहित वैज्ञानिक प्रयोग हुन नसक्नु, खेतीयोग्य भूमिमा पर्याप्त सिंचाई उपलब्ध हुन नसक्नु, उत्पादित खाद्यान्नहरूको सन्तुलित वितरणका साथै उपभोगमा कमी भई खाद्य र पोषण सुरक्षाको जोखिम बढ्नु र सहकारीहरूको संख्यात्मक रूपमा बाक्लो उपस्थिति भए तापनि उत्पादनमूलक लगानीमा कमी हुनु जस्ता समस्याहरू यस क्षेत्रमा रहेका छन्।

३.३ चुनौती र अवसर

भूमि व्यवस्थापनलाई वैज्ञानिकीकरण तथा सरलीकरण गर्नु, गुठी जग्गाको अतिक्रमण रोक्नु, परम्परागत खेती प्रणालीलाई आधुनिकीकरण र व्यावसायीकरण गराई युवा जनशक्तिलाई कृषि तथा पशु व्यवसायतर्फ आकर्षित गराउनुका साथै कोभिड-१९ महामारीका कारण वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरूका लागि कृषिमा आकर्षित हुने खालका कार्यक्रमहरूबाट स्वरोजगार गराउनु, खाद्यान्नको उचित वितरण गर्नु र यसको प्रयोगमा जनचेतनामूलक कार्य सञ्चालन गर्नुका साथै सहकारीहरूको लगानीलाई व्यापकरूपमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्नुपर्ने चुनौतीहरू रहेका छन्।

नेपालको संविधानले भूमि व्यवस्थापनलाई स्थानीय सरकारको अधिकार सूचीमा राख्नुका साथै प्रत्येक नागरिकलाई खाद्यसम्वन्धी हक प्रदान गर्नु, कृषिलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्ने नीति तय गर्नु, दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नको लागि विकास साझेदारहरूले पनि यी क्षेत्रमा लगानी गर्ने चासो देखाउनु, संविधानतः खाद्यसम्वन्धी हक स्थापित हुनुका साथै सहकारीलाई अर्थतन्त्रको तेश्रो खम्बाको रूपमा लिनु, कृषि श्रमिकका रूपमा धेरै जनशक्ति पालिका भित्रै भएकाले उनीहरूको सीप र क्षमतालाई कृषि विकासका विभिन्न क्षेत्रमा लगाउन सकिने जस्ता अवसरहरू यस क्षेत्रमा रहेका छन्। पालिकाले कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रलाई विकास र समृद्धिको मुख्य आधारको रुपमा लिनुलाई समेत अवसरको रुपमा लिइएको छ।

३.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति

३.४.१ भूमि व्यवस्थापन

दीर्घकालीन सोच

भू श्रोतको पूर्णत वैज्ञानिक सदुपयोग मार्फत आर्थिक सम्बृद्धि एवम् जीवनस्तरमा सुधार र ऐतिहासिक सम्पदाहरूको सम्वर्द्धन सहित भावी पुस्तालाई हस्तान्तरण गर्नु।

लक्ष्य

वैज्ञानिक भू-उपयोग योजना लागू गरी भूमिलाई आर्थिक विकासको आधार बनाउने तथा र सम्पदाहरूको दिगो व्यवस्थापन गर्नु।

उद्देश्य

१. भूमिको वैज्ञानिक ढंगले अधिकतम उपयोग गर्नु।
२. कृषियोग्य भूमि बाँझो राख्ने प्रवृत्ति र खण्डीकरणलाई निरूत्साहित गर्नु।
३. सार्वजनिक जग्गाहरूको अतिक्रमण रोकी आय वृद्धि गर्नु।
४. ऐतिहासिक मन्दिर तथा सम्पदाहरूको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गर्नु।

रणनीति

१. भूमिको व्यवस्थित उपयोगको लागि वैज्ञानिक भू-व्यवस्थापन ऐन, नीति तथा संस्थागत व्यवस्था गर्ने।
२. खेती गर्न इच्छुक तर आफ्नो नभएका कृषकहरूको लगत संकलन गर्ने।
३. भूमि बाँझो राख्ने प्रवृत्ति र खण्डीकरणलाई न्यूनीकरण गर्ने।
३. अव्यवस्थित बस्तीहरूलाई व्यवस्थापन गरी सार्वजनिक जग्गामा अतिक्रमण रोक्ने।
४. भूमिमा महिलाको पहुँच बढाउने।
५. सार्वजनिक जग्गाको व्यवस्थापनका लागि प्रभावकारी संरचनाको व्यवस्था गर्ने।
६. सार्वजनिक जग्गाको सदुपयोग गरी उत्पादन बढाउने।
७. जग्गा चक्लाबन्दी गर्ने।

३.४.२ कृषि विकास

दीर्घकालीन सोच

वैज्ञानिक, व्यवसायिक, उच्च प्रतिफलयूक्त तथा निर्यातमुखी कृषिको लागि यस क्षेत्रको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र औद्योगिकीकरणबाट पालिकाको समृद्धि।

लक्ष्य

गाउँपालिकाको आर्थिक समृद्धिको आधार स्तम्भको रुपमा कृषिको व्यावसायिकरण गर्ने।

उद्देश्य

१. व्यवसायिक र उच्च प्रतिफलमूखी उत्पादनमा केन्द्रित हुनु ।
२. गाउँपालिकाभर छरिएर रहेका स-साना उत्पादनशिल क्षेत्रहरूलाई मध्य तथा उच्च पहाडी नमूना कृषि क्षेत्रको रुपमा विकास गर्नु ।
३. वातावरण मैत्री दिगो कृषिमा आधारित उद्योगहरूको विकास गर्नु ।
४. वातावरण र बाली मैत्री मौरीपालन प्रवर्द्धन गर्नु ।
५. व्यवसायिक जडिबुटि उत्पादन तथा प्रशोधनलाई उच्च प्राथमिकता दिनु ।

रणनीति

१. व्यवसायिक सोचको अभिवृद्धि गर्न कृषक अभिमुखिकरण तथा तालिमको व्यवस्था गर्ने
२. उच्च, प्रतिफलमूखी सघन खेती प्रणालीको अबलम्बन गर्ने
३. कृषि पकेट क्षेत्रको विकास गर्ने
४. कृषि उपजको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य सुरक्षा र प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास गर्ने।

५. कृषि क्षेत्रलाई लैङ्गिक मैत्री र समावेशीकरणका साथै आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र औद्योगिकीकरण गरी रोजगारी र आय वृद्धि गर्ने।
६. भूमिको खण्डीकरण रोकी कृषि भूमिको संरक्षण गर्ने।
७. सहुलियत कृषि ऋण, बिमा र कृषि शिक्षाको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्ने।
८. कृषि प्रविधि प्रसार प्रणालीलाई सबल र प्रभावकारी बनाउन कृषि अनुसन्धान र कृषि शिक्षासँगको समन्वय र साझेदारीका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
९. कृषि क्षेत्रबाट हुने युवा पलायन रोकी कृषिलाई आकर्षित र सम्मानित पेशाको रूपमा विकास गर्ने।
१०. रासायनिक मल तथा विषादीको उचित प्रयोग गर्दै प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने।
११. कृषिको विकासका लागि आवश्यक भौतिक कृषि पूर्वाधारको क्रमश विकास गर्दै नमुना कृषि क्षेत्र बनाउने ।
१२. किसानलाई कृषि उपजको उचित मूल्य प्रदान गर्न कृषि बजार प्रवर्द्धन गर्ने।
१३. स्थानीय कृषि उद्योगबाट उत्पादित सामग्रीको ब्रान्डिङ गर्ने
१४. कृषि र पर्यावरणमैत्री मौरीपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने
१५. परम्परागत कृषि ज्ञान, सीप, प्रविधिका साथै रैथाने बाली तथा जैविक विविधतालाई संरक्षण र प्रर्वद्बन गर्ने।
१६. जडिबुटीहरूको पहिचान र संरक्षण गर्ने
१७. कृषकलाई व्यवसायीक जडिबुटी उत्पादनका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
१८. कृषि र जडिबुटी उत्पादनलाई एकिकृत गरी व्यवसायिकता प्रवर्द्धन गर्ने ।

३.४.३ पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास

दीर्घकालीन सोच

व्यवसायिक पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन मार्फत आर्थिक समृद्धि तथा पोषण सुरक्षामा सुधार।

लक्ष्य

आधुनिक, वैज्ञानिक र व्यवसायिक पशुपन्छी तथा मत्स्य मार्फत निर्यातमुखी उत्पादनलाई बढावा

उद्देश्य

१. पशुपन्छीपालनलाई व्यावसायिक र आधुनिकीकरण गर्नु।
२. गुणस्तरीय पशुपन्छीजन्य पदार्थको उपभोगबाट पोषणयुक्त खानाको स्तर बढाउदै कुपोषण घटाउनु।

३. पशुपन्छीजन्य पदार्थको उपभोगमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात बढाउनु।
४. आधुनिक र व्यावसायिक माछापालन विस्तार गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु।
५. मत्स्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर भई खाद्य विविधता तथा पोषण सुरक्षा बढाउनु।
६. जलीय जैविक विविधता, वातावरण तथा जलचरहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन गरी सन्तुलित उपयोग गर्नु।

रणनीति

१. पशुपन्छी पालनमा व्यवसायिकता अभिवृद्धि गर्न कृषक अभिमुखिकरण गर्ने।
२. पशुपन्छीपालनलाई व्यवसायीक, प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाई उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन उत्प्रेरित गर्ने।
३. पशुपन्छी व्यवसायको बजार प्रवर्द्धन गर्ने।
४. युवाहरूलाई आकर्षित गर्न पशुपन्छी व्यवसायका लागि विशेष सहुलियत प्रदान गर्ने।
५. पशुपालन व्यवसायमा रहेका जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्दै स्थानीय नश्ललाई संरक्षण गर्ने।
६. यान्त्रिकीकरण, आधुनिकीकरण, प्रतिस्पर्धी र प्रविधियुक्त व्यवसायका रूपमा मत्स्य पालनलाई विस्तार गर्ने।
७. माछा उत्पादनलाई व्यावसायिक बनाउनको लागि अनुदान र सहुलियतपूर्ण ऋणको व्यवस्था गर्ने।
८. जलीय जैविक विविधता संरक्षण गर्दै जलचरहरूको सन्तुलित उपयोग गर्ने।
९. माछाको उपभोग बढाई खाद्य तथा पोषण सुरक्षित गर्ने।
१०. माछाको बजार प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने।

३.४.४ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा

दीर्घकालीन सोच

पालिकाका महिला, बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरू लगायत सबैको खाद्यसुरक्षा तथा पोषणको अवस्थामा सुधार गर्नु।

लक्ष्य

खाद्यवस्तुहरूमा दिगो पहुँच र उपभोग वृद्धिमार्फत खाद्य तथा पोषण सुरक्षा हासिल गर्ने।

उद्देश्य

१. सबैलाई खाद्य तथा पोषण सुरक्षा प्रदान गर्नु।

रणनीति

१. कृषिक्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धिबाट उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने।
२. उत्पादित वस्तुहरूको उचित भन्डारण, उत्पादन पश्चात हुने क्षति कम गर्नुको साथै वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने।
३. स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने तथा उत्पादन गर्न सकिने खाद्यपदार्थको उत्पादन प्रवर्द्धन र प्रयोगलाई विशेष जोड दिने।
४. खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सम्वन्धित कार्यक्रमलाई व्यापक बनाउनको लागि विभिन्न सरोकारवालासँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।
५. महिला तथा सीमान्तकृतहरूलाई खाद्य सुरक्षा र पोषणसँग सम्बन्धित लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

३.४.५ सहकारी तथा गरिवी निवारण

दीर्घकालीन सोच

समाजवाद उन्मुख समृद्ध अर्थतन्त्र निर्माणद्वारा निरपेक्ष गरिबी शून्य भएको समृद्ध पालिका।

लक्ष्य

सहकारीको व्यवसायीकता अभिवृद्धि गरी सदस्यहरूको आर्थिक तथा सामाजिक उन्नति गर्ने तथा बहुपक्षीय ढंगबाट पालिकाको बहुआयामिक गरिबीलाई शून्यमा झार्ने।

उद्देश्य

१. सहकारी संघ-संस्थाको गुणात्मक विकास, कुशल व्यवस्थापन एवम् क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहयोग पुऱ्याउनु।
२. व्यावसायिकरूपमा उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ लाग्न सहकारीहरूलाई प्रोत्साहित गर्नु।
३. सहकारी चेतनाको अभिवृद्धिमार्फत सहकारी प्रणालीमा आवद्ध हुन नागरिकहरूलाई उत्प्रेरित गर्नु।
४. निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्याको रोजगारी, आयआर्जन सहित जीवनस्तर वृद्धि गर्नु।

रणनीति

१. सहकारी नीति परिमार्जन तथा निर्माण गरी ग्रामिण अर्थतन्त्रमैत्री बनाउने।
२. आवश्यकताका आधारमा सहकारी संस्थाहरूको विषयगत क्षमता विकास गर्ने।
३. सहकारीमार्फत सहकार्य गर्ने प्रवृत्ति विस्तार गरी समन्यायिक र समावेशी अर्थतन्त्रको विकास गर्ने।

४. सहकारीलाई व्यवसायिककरणका अभ्याससँग एकीकृत गर्ने
५. गरीबीसम्बन्धी सूचना र तथ्याङ्क चुस्त दुरुस्त राख्ने।
६. सघन गरिबी भएका क्षेत्रहरू पहिचान गरी गरिबी निवारणका लागि लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
७. गरिबी निवारणका लागि रोजगारी र आय आर्जनका कार्यक्रम सञ्चालनका साथै ती कार्यक्रममार्फत् लैङ्गिक विभेद समेत न्यूनीकरण गर्ने।
८. गरिबीलाई वहुआयामिक उपायबाट सम्बोधन गर्ने।
९. विपन्न लक्षित सीपमूलक तथा रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

३.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

नतिजा सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
कृषि						
कृषि गाउँ	संख्या	१	०	०	०	०
कृषि यन्त्र वितरण (कृषक)	संख्या	१६	७२	५०	६५	८०
हाईटेक फलफूल नर्सरी	संख्या	०	०	०	१	२
पुष्पखेती प्रवर्द्धन (व्यवसायि/नर्सरी)	संख्या	०	०	०	१	२
बगर खेती	हेक्टर	०	०	०	०	०
कृषि तथा पशुजन्य वस्तुहरूको प्रशोधन उद्योग	संख्या	१	०	०	१	१
कस्टम हायरिंग सेन्टर स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
खाद्यान्न भणडारण गृह	संख्या	१	०	०	१	२
शीत भण्डार	संख्या	०	०	०	०	१
कृषियन्त्र निर्माण उद्योग	संख्या	०	०	०	०	०
कृषिकर्मी रोजगारी	संख्या	५००	७००	९००	११००	१३००
क्षमता अभिवृद्धि (कृषक र प्राविधिक)	संख्या/वर्ष	८६३	६६२	८००	१२००	१४००
पोषण सुधार	समूह	६	६	६	८	१०
करारखेती	हेक्टर	०	०	०	२	४
टिस्यूकल्चर प्लान्ट स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
कृषि विद्यार्थीका लागि उद्यमशीलता विकास	बिद्यार्थी संख्या	०	०	४०	४५	५०
फलफुल बगैंचा सुदृढीकरण कार्यक्रम	सङ्ख्या	०	०	२	३	४

नतिजा सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
साना सिंचाइ सहयोग सहित कृषि उत्पादन	हेक्टर	०	०	०	०	०
साना सिंचाइको लागि मोटर पाइप वितरण	सङ्ख्या	०	३७	४५	५०	५५
सिंचित क्षेत्र लक्षित कृषि विकास कार्यक्रम	हेक्टर	०	०	०	०	५
श्रोत केन्द्र स्थापना (कृषि/पशुपन्छी)	संख्या	०	१	१	१	१
माटो स्वास्थ्य परिचय पत्र वितरण	वडा	१	०	०	२	३
अभियानमूखी (मिसन) कार्यक्रम (कृषि/पशुपन्छी)	योजना संख्या	०	०	०	२	२
फलफूल विरूवा रोपण अभियान	विरूवा संख्या (हजारमा)	०	४.१८८	५	१०	१५
प्लाष्टिक टनेल निर्माण	संख्या	२०	१०	१०	२०	३०
मौरीको घार वितरण	संख्या	१४२	०	०	१५०	२००
स्थलगत कृषक स्तर तालिम संचालन	संख्या	८	९	१०	१५	१५
तरकारीको बिउको कम्पोजिट प्याकेट वितरण कृषक	संख्या	६४४	४४०	५००	६००	८००
आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा	कृषक संख्या	०	४१२	६००	९००	१२००
किसान परिचय पत्र वितरण	संख्या	०	०	२५००	१०००	१०००
कृषिजन्य वस्तुहरूको ब्रान्डिङ्ग	संख्या	०	०	०	०	१
हरित स्वयम्सेवक विकास तथा परिचालन	संख्या	०	०	०	३	४
ब्याजमा अनुदान (रकममा)	रू लाखमा	०	०	०	०	५
ब्याजमा अनुदान (आयोजना)	संख्या	०	०	०	०	०
प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	रू लाखमा	०	०	०	३	६
बीउ भण्डारण गृह स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१
बीउ उत्पादन (खाद्यान्न, दलहन, तेलहन, तरकारी)	हेक्टर	०	०	०	२.५	५
सघन बाली विकास	क्षेत्रफल हे	०	०	०	२	३
रोड कोरिडोर/क्षेत्र विशेष कृषि विकास (कृषि/पशुपन्छी)	रोड कोरिडोरको संख्या	०	०	०	१	२

नतिजा सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
बजार पूर्वाधार विकास	संख्या	०	०	०	१	२
पशुपन्छी						
खोरेत रोग उन्मुलन अभियान	संख्या	०	०	०	२	४
सामुदायिक पशु प्रजनन केन्द्र	संख्या	०	०	०	०	०
कृतिम गर्भाधान सेवा प्रवाह पशु संख्या	संख्या	१३८	६८	१५०	१९०	२५०
तरल नाइट्रोजन प्लान्ट स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
सहकारी/समूह तथा उद्यमीबाट सञ्चालित पशुपन्छी फार्म	संख्या	२३५	३१८	३५०	४००	४३०
रैथाने कृषि/पशुपन्छी बाली प्रवर्द्धन	आयोजना	०	०	०	२	२
एकिकृत (पशुपन्छी-कृषि प्राङ्गारिक उत्पादन) नमूना फार्म	संख्या	०	०	०	१	२
पशु आहाराको लागि घाँसेबालीहरूको बीउ उत्पादन	हेक्टर	०	०	०	०	१
पशुपन्छी उपचार केन्द्र स्थापना	संख्या	३	३	३	६	६
भेटेरिनरी प्रयोगशाला स्थापना	संख्या	०	०	०	१	१
मासु तथा डेरी पसल स्थापना तथा सुधार	संख्या	०	०	०	२	२
चिलिंग सुविधा सहितको मिटमार्ट स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१
आधुनिक वधशाला	संख्या	०	०	०	१	१
दुग्ध प्रशोधन तथा विविधीकरण उद्योगका लागि सहयोग	संख्या	०	०	०	०	१
छुर्पी तथा चीज उद्योग स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
बायोग्यास सहितको नमूना भकारो सुधार	घरधुरी संख्या	०	०	०	३०	३०
पशुपन्छी मार्फत पर्यटन प्रवर्द्धन	संख्या	०	०	०	०	०
UHT Plant स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
पेलेट दाना उद्योग स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१
पशुपन्छी उपचार सेवा	संख्या (हजारमा)	३५	५२	६०	७५	८०
प्रजनन् योग्य बाखा वितरण	संख्या	४५०	२१७	३००	३५०	४००
प्रजनन् योग्य बोका वितरण	संख्या	३९	३०	३५	४०	५०
खोर/भकारो सुधार/निर्माण	संख्या	१४९	३२४	३५०	४००	४५०

नतिजा सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
घाँसको नर्सरी स्थापना	संख्या	१	०	१	२	३
घाँसको बेर्ना/सेट्स वितरण	संख्या	२००००	६००००	४००००	५००००	६००००
हिउदे/वर्षे घाँसको विउ वितरण	के.जि.	१२०	२३४	५००	६००	८००
पशु स्वास्थ्य घुम्ती शिविर	संख्या	७	६	६	८	८
पशुपन्छी पालन सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	३३	१३	२५	३०	४०
पशुपन्छी खोप सेवा (पशुपन्छी संख्या हजारमा)	संख्या	३०	२५	३०	४०	४५
जुनोटिक रोग सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	संख्या	०	०	६	८	१०
भैंसी वितरण	संख्या	०	०	११०	१००	५०
ड्युल प्रपोज जातका कुखुराको चल्ला वितरण	संख्या	९००	५९२	१०००	१५००	२०००
माछापालन						
पोखरीमा मत्स्यपालन जलाशय क्षेत्र विस्तार	हेक्टर	०	०	०	०	०.५
घोल, ताल तथा प्राकृतिक जलाशयमा माछापालन	हेक्टर	०	०	०	०	०.५
मत्स्य दाना उद्योग स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१
मत्स्य वीज नर्सरी क्षेत्रफल	हेक्टर	०	०	०	०	०
चीसोपानीमा मत्स्यपालन	फर्म	०	०	०	०	०
जिउँदो माछास्टल निर्माण	संख्या	०	०	०	०	०
मत्स्य वीज ह्याचरीबाट भुरा उत्पादन	संख्या (लाखमा)	०	०	०	०	१
सहकारी						
नविनतम सोचमा आधारित उत्पादन तथा रोजगारी प्रवर्द्धन	आयोजना संख्या	०	०	०	०	०
सहकारी शिक्षा तालिम	संख्या	१	३	२	४	६
सहकारी बजार स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
गरिबी निवारण						
भूमिहीन कृषि कार्यक्रमबाट लाभान्वित (घरपरिवार)	संख्या	०	०	०	०	०
भूमि गुठी						

नतिजा सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
चक्लाबन्दी सहितको नमूना फार्म स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०
जडीबुटी						
ब्यवसायिक रुपमा जडिबुटी खेती	हेक्टर	०	०	०	१	१

३.६. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान (अनुसूची १ को आधारमा तयार गरिएको)

(रू. लाखमा)

आ.ब.	बजेट अनुमान				स्रोत				
	कुल	चालु	पूँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	स्थानीय सरकार	नेपाल सरकार अनुदान	प्रदेश सरकार अनुदान	आन्तरिक ऋण
२०८०/८१	२९२.५५	२१७.५०	७५.०५	-	२९२.५५	५९.५५	१९१.५	४१.५०	=
२०८१/८२	३००	२२०	८०	-	३००	६२	१९४	४४	=
२०८२/८३	३२५	२३०	९५	-	३२५	६७	२१३	४५	-

३.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू.लाखमा)	प्रमुख बार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू*	गत आ.ब. र चालु आ.व. को प्रगति	बार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
१	कृषि उत्पादन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम	३.४.२-सबै ३.४.४-सबै	२०७७/७८-२०८१/८२	११८	१. फलफूलको बेर्ना वितरण २. तरकारी बीउ वितरण कार्यक्रम ३. खाद्यान्न बाली बीउ वितरण कार्यक्रम ४. सुनौलो हजार दिनको आमालाई तरकारीको मिनी किट वितरण ५. युवा लक्षित् व्यवसायिक कृषि कार्यक्रम ६. आकस्मिक बाली सम्रक्षण तथा सहयोग ७. रैथाने बाली प्रवर्द्धन	१. पालिकाभित्र १५०० घर परिवारमा तरकारी तथा खाद्यान्न बाली फर्म स्थापना भई सञ्चालन भएका हुने। २. २७० सुनौलो हजार दिनको आमालाई तरकारीको मिनी किट वितरण गरिने र पोषण सुधार भएको हुने ३. कृषकहरूले आफ्नो लागतको आधारमा प्रतिफल प्राप्त गरेका हुने। ४. जम्मा ३९५ जना क्षेत्र विशेष युवाले व्यवसायिक कृषि संचालन गरेका हुने।	१. २७० सुनौलो हजार दिनको आमालाई तरकारीको मिनी किट वितरण गरिएको र तरकारी उत्पादन बढेको २. ५२६ जना कृषकले तरकारी तथा खाद्यान्न बीउ प्राप्त गरेका ३. ४०० जना कृषकलाई विषादी वितरण ४. १३२ जना युवालाई कृषि व्यवसायी तालिम दिइएको	३५.२५
२	कृषि पकेट क्षेत्र प्रोत्साहन कार्यक्रम	३.४.२-सबै	२०७६/७७-	२०	१. बीउ तथा मल वितरण कार्यक्रम (२०७५।७९ मा सुरू) २. कृषि यन्त्र तथा उपकरण वितरण कार्यक्रम (२०७५।७६ मा सुरू) ३. साना सिंचाइको लागि मोटर वितरण कार्यक्रम	१. बीउ तथा मल वितरण भएको हुने। २. साना सिंचाइको लागि मोटर वितरण भएको हुने	१. बीउ तथा मल वितरण भएको । २. कृषि यन्त्र तथा उपकरण वितरण कार्यक्रम सम्पन्न ३. साना सिंचाइको लागि ३७ वटा मोटर वितरण गरिएको ४. २ वटा मिनी टिलर वितरण ५. २ वटा पावर स्प्रे, २ वटा इलेक्ट्रिक स्प्रे र ४ वटा सिकेचर र २ वटा आरी वितरण गरिएको ६. ८ वटा पकेट क्षेत्र प्रोत्साहन संचालन गरिएको	६.५
३	कृषिमा यान्त्रिकरण कार्यक्रम	३.४.२-५	२०७६/७७-	६	१. बाँदर नियन्त्रणको लागि प्रविधि २. कृषि औजार वितरण ३. मिनी त्रिलर वितरण		१. मिनी त्रिलर वितरण	२

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू.लाखमा)	प्रमुख बार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू*	गत आ.ब. र चालु आ.व. को प्रगति	बार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
४	उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रम	३.४.२-९	२०७९/८०-		उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रम	कृषि उत्पादन प्रति किसानमा उत्साह जगाउने	-	०.६
५	सरुमारानी कृषि तथा पशुपन्छी विकास स्रोत केन्द्र संचालन कार्यक्रम	३.४.२ र ३.४.३ सबै	२०७९/८०-	२००	१. धान रोपाई २. भैसी पालन	-	३० रोपनीमा धन रोपाई भएको ४० लिटर (प्रति दिन) दुध उत्पादन ६ जना रोजगार भएका	६२.५
६	पशुपन्छी विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३.४.३ सबै	२०७६/७७-	२४०	१. बाखा पकेट निरन्तरता कार्यक्रम २. कोरेली पाडी वितरण कार्यक्रम ३. पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम ४. कृतिम गर्वाधन मिसन कार्यक्रम ५. खोर तथा भकारो सुधार कार्यक्रम ६. सुनौलो हजार दिनका आमालाई कुखुरा वितरण ७. पोल्ट्रीफर्म सुधार	१. बाखा तथा उन्नत जातका भैसीको प्रवर्द्धनमार्फत् आय आर्जन बढाउने २. पशुको स्वास्थ्योपचारमा सहयोग पुग्ने ३. सुनौलो हजार दिनका आमालाई कुखुराको अन्डा र मासु मार्फत् पोषण सुधार भएको हुने	१. ३९ घर परिवारमा बाखा वितरण तथा प्रवर्द्धनमार्फत् आय आर्जन बढेको २. ५२ हजार पशुको स्वास्थ्योपचारमा सहयोग पुगेको ३. ११८ जना सुनौलो हजार दिनका आमाको कुखुराको अन्डा र मासु मार्फत् पोषण सुधार भएको ४. २०६ पशुमा कृतिम गर्भाधान सेवा प्रदान ५. ४७३ वटा खोर तथा भकारो सुधार गरिएको ६. ५ वटा कुखुरा पालक व्यवसायीहरूलाई प्रोत्साहन ७. ६६७ बाखा वितरण गरी कृषकहरूको आयआर्जनमा सुधार भएको ८. ६९ बोका वितरण गरी नश्ल सुधार भई उत्पादन बढेको	७८.३८

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू.लाखमा)	प्रमुख बार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू*	गत आ.ब. र चालु आ.व. को प्रगति	बार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
७	भूमि तथा गुठी व्यवस्थापन कार्यक्रम	३.४.१ — सबै	२०७९/८०-	११.५	भुमिहिन तथा अव्यवस्थित बसोवासको लागि लालपुर्जा वितरण तथा नापी नक्सा कार्यक्रम	भुमिहिन तथा अव्यवस्थित बसोवासमा रहेका घर परिवारको व्यवस्थापन भएको हुने	२८ भूमिहीन दलित, ५० सुकुम्बासी तथा ३६२ अव्यवस्थित घरपरिवार पहिचान भइ तथ्यांक संकलन कार्य सम्पन्न भएको	३
८	सहकारी विकास तथा गरिबी निवारण कार्यक्रम	३.४.५-सबै	२०७७/७८-	४२	१. सहकारी शिक्षा तथा व्यवस्थापन तालिम २. वित्तीय सक्षरता तालिम ३. सहकारी संस्थाको प्रोफाइल निर्माण ४. कृषि औजार अनुदान कार्यक्रम	सहकारी मार्फत् वित्तीय सहयोग भएको हुने	-	१३.३५

* वार्षिक प्रमुख प्रतिफलहरूलाई समावेश गरिएको छ ।

३.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान

आवश्यक नीति तथा कानूनी व्यवस्था, निजी सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रको उल्लेख्य सहयोग र सहभागिता, संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य, वैज्ञानिक भुमि व्यवस्थापन र आधुनिक प्रविधियुक्त व्यवसायिक कृषि तथा पशुपन्छी पालन प्रणालीको विकास र विस्तारद्वारा उत्पादन वृद्धि गर्दै खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित भएको हुनेछ। उल्लेखित अनुसारको व्यवस्था हुन नसकेमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्ने विषय जोखिमपूर्ण रहने देखिन्छ।

उद्योग, पर्यटन, वन, वातावरण, तथा वित्तीय क्षेत्र

४.१ पृष्ठभूमि

यस पालिकामा अन्य पालिकासम्म पुग्ने राम्रो यातायात पहुँच भएको, यथेष्ट संख्यामा युवा जनशक्ति रहेको, पहाड र भित्रि मधेसको भूमिसहित पर्याप्त कृषिउपज, वनपैदावर तथा खनिज पदार्थहरू उपलब्ध भएको, प्राकृतिक रूपले रमणीय रहेको,पर्यटनको दृष्टिकोणले अन्तर्राष्ट्रिय महत्व बोकेको, लगभग ७१.१६% जमिन वनले ढाकेको तथा प्रचुर जलस्रोत रहेको कारण उद्योग, पर्यटन तथा वनसम्पदा विकासका प्रशस्त सम्भावनाहरू छन्। प्रथम आवधिक योजनाले पालिकाको समृद्धि र जनताको खुशी हासिल गर्ने दिशामा कृषि, उद्योग र पर्यटन क्षेत्रको संभावनालाई औंल्याएको सन्दर्भमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाले कृषि, उद्योग र पर्यटनको विकासलाई विशेष जोड दिएको छ। यी क्षेत्रहरूको विकासका लागि निजी क्षेत्रको उल्लेख्य लगानी भित्र्याउनु आवश्यक रहेकोमा निजी क्षेत्रलाई उत्प्रेरणा दिने, लगानीको वातावरण बनाउने, सहजीकरण तथा सहकार्य गर्नेगरी सार्वजनिक खर्च केन्द्रित गरिएको छ। दिगो विकास लक्ष्यमा आधारित आवधिक योजनाले मार्गदर्शन गरेअनुरूप यस प्रदेशमा पर्याप्त रूपमा उपलब्ध वनक्षेत्रको संरक्षण गर्ने, उद्योगहरूको विकास र बिस्तार गर्दा पर्यावरणमा उचित ध्यान दिनुपर्ने, वन विनाशलाई नियन्त्रण गरी वनको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने र वनपैदावरको समुचित उपयोग गरेर आयआर्जन तथा रोजगारीमा वृद्धि गर्दै गरिबीको दरलाई घटाउनुपर्ने देखिएको छ। यसका अतिरिक्त वन क्षेत्रमा जैविक विविधता कायम गर्ने,जलवायू परिवर्तनको असर न्यूनीकरण गर्ने र विज्ञान तथा प्रविधिको समुचित उपयोग र विकास गर्नका लागि उचित वित्तीय व्यवस्थापन गर्नुपर्ने विषयहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाभित्र समावेश गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक कार्यक्रममा उपयुक्त तालिमसहित रोजगारी सिर्जना गर्ने, आयमा वृद्धि गर्ने, चूनढुङ्गा लगायतका खानीहरूको समुचित उत्खनन गर्ने, नदीजन्य निर्माण सामग्रीको अभावसमेतलाई सम्बोधन गर्दै दिगो स्रोतको रूपमा खानीजन्य निर्माण सामग्रीहरूको प्रवर्द्धन गर्ने, आयात प्रतिस्थापन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने उद्योगहरूको स्थापना र बिस्तार गर्ने, त्यसका लागि आवश्यक स्थानीय ब्राण्डको शुरूवात गर्ने, वनको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै वनपैदावर तथा जडिबुटीलाई दिगो आयस्रोतको रूपमा विकास गर्दै लैजाने दिशामा केन्द्रित गरिएको छ। स्वर्गद्वारी लगायतका आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धनमार्फत् उल्लेख्य लाभ लिने गरी पर्यटन पूर्वाधारको विकास, पर्यटकीय स्थलहरूको प्रवर्द्धन, अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रचार-प्रसार, पुरातात्विक सम्पदाहरूको उत्खनन, संरक्षण, प्रचार, पर्यटकमैत्री यातायात, बिसौनी, पार्क, होटल तथा रेष्टुरेन्टहरूको व्यवस्थापनमा सुधार लगायतका कार्यक्रमहरू तय गरिएको छ। स्थानीयस्तरमा व्यापक रुपमा पूँजीप्रवाह भैरहने हुँदा यसको

व्यवस्थापनको लागि बैङ्किङ तथा वित्तीय संस्थाहरूको सम्बर्द्धन र पहुँच वृद्धि गरी पालिकाको अर्थतन्त्र सबल तथा चलायमान बनाउनु अनिवार्य रहेको छ।

४.२ प्रमुख समस्या

श्रमबजारमा बेरोजगार युवा जनशक्ति हुँदाहुँदै पनि उद्योग संचालनका लागि दक्ष श्रमशक्तिको कमी रहनु, उद्योग स्थापनाको लागि जग्गा तथा प्राविधिकको अभाव हुनु, एकातिर आन्तरिक उत्पादन अपर्याप्त हुनु र अर्कोतिर उत्पादित वस्तुको भरपर्दो बजार स्थापित हुन नसक्नु, प्रशासनिक तथा कर्जाप्रवाहमा झै-झमेला हुनु आदि उद्योग तथा खानी क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू हुन्। पालिकाभित्र रहेका विभिन्न राष्ट्रिय धरोहरको उचित पर्यटकीय लाभ लिन नसकिनु, पुरातात्विक महत्वका स्थलहरूको संरक्षण हुन नसक्नु, पर्यटकीय महत्वका स्थलहरूमा यातायात लगायत खानेबस्ने सुविधा अपर्याप्त हुनु, पर्यटकीय स्थल तथा पर्यटक सम्पर्क केन्द्रहरूको उचित व्यवस्थापन नहुनु पर्यटन क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरू हुन्। वन तथा वातावरणको क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरूमा वन अतिक्रमण तथा चोरी निकासी हुनु, वनपैदावर तथा जडिबुटी त्यसै खेर जानु, नदी तथा चुरेको अत्यधिक दोहन हुनु, शहरीकरण तथा औद्योगीकरणका कारण वातावरणीय प्रदूषण हुनु, मानवजन्य एवम् प्राकृतिक विपत्ति तथा जलवायू परिवर्तनका प्रभावहरूबाट जनधनको क्षति बढ्दै जानु पर्दछन्। त्यसैगरी प्रदेशस्तरमा वैज्ञानिक अध्ययनको लागि संयन्त्र तयार नहुनु, विज्ञान तथा प्रविधिको समय सुहाउँदो विकास र उपयोग नहुनु, विश्वविद्यालयहरूको पढाइ अनुसन्धानमुखी नहुनु लगायतका समस्याहरू विद्यमान छन्। उल्लेखित समस्याहरूमा केन्द्रित रही बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको पहुँच सबै समक्ष अभिवृद्धि तथा व्यवस्थापन गर्नु वित्तीय क्षेत्रको मुख्य समस्या रहेको छ।

४.३ चुनौती र अवसर

गुणस्तरीय वस्तुको उत्पादन र प्रतिस्पर्धी क्षमतामा वृद्धि गर्नु, उत्पादनमूलक उद्योगहरूमा लगानी उल्लेख्य रूपमा बढाउनु, सहुलियत व्याजदरमा पर्याप्त कर्जा उपलब्ध गराउनु, युवाहरूलाई उद्योगतर्फ आकर्षित गर्नु, वैदशिक राजगारी छाडेर स्वदेशमा फर्केका युवाहरूलाई उत्पादनको क्षेत्रमा लगाउनु, कच्चा पदार्थ तथा तयारी वस्तुहरूको माग, आपूर्ति, ढुवानी तथा भण्डारणको व्यवस्थापन गर्नु, गुणस्तरीय विद्युत् सेवा प्रदान गर्नु, तहगत समन्वय गर्दै खानीजन्य पदार्थहरूको अन्वेषण र उत्खनन गर्नु तथा खानी र उद्योगहरूको विकासलाई वातावरण सन्तुलनसँग तालमेल मिलाउनु, आर्थिक दायित्वको व्यवस्थापन गर्नु चुनौतीपूर्ण रहेको छ। पालिकाभित्रका पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान गरी पर्याप्त पूर्वाधार निर्माण, सुविधा, सूचना र सुरक्षाको वातावरण तयार गर्नु र पर्यटनमैत्री सेवा र सुविधा बिस्तार गर्नु, पर्यटक आगामनलाइ सहज वातावरण तयार हुनु, चूरे क्षेत्रको संरक्षण गर्नुका साथै जलवायू परिवर्तन अनुकूलन गर्नु, पूर्वाधार विकास र वातावरणबीच प्रदेश सुहाउँदो सन्तुलन कायम गर्नु आगामी वर्षहरूका प्रमुख चुनौतीहरू हुन्। बिद्यालयस्तरमा विज्ञान र प्रविधिको शिक्षालाई अनुसन्धानमुखी बनाउँदै स्वदेशमै राम्रा वैज्ञानिक उत्पादन गर्नु र उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्न प्रविधिको समुचित प्रयोग गर्नुपर्ने चुनौती छ।

युवाहरूको वाहुल्य हुनु, उत्पादनलाई छिमेकी प्रदेशहरू तथा भारतमा निकासी गर्न सहज स्थिति हुनु, खनिज लगायतका कच्चा पदार्थको सहज उपलब्धता तथा बढ्दो मागले गर्दा उद्योगधन्दा खोल्न र संचालन गर्न सहज वातावरण हुनु, अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण तथा राजमार्गहरूको बिस्तार हुनु, धमाधम होटल तथा रेष्टुरेन्टहरू थपिँदै जानु उद्योग तथा पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि उपलब्ध अवसरहरू हुन्। बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूको बाक्लो उपस्थिति रहनु वित्तीय क्षेत्रको विकासको प्रमुख आधार बनेको पाइन्छ। प्रशस्त वन क्षेत्र हुनु, जडिबुटी तथा वनजन्य वस्तुहरूको बजार माग उच्च रहनु, कृषियोग्य ठाउँमा तथा वनक्षेत्रमा समेत जडिबुटी खेती गर्न सकिनु, नेपालगञ्ज जडिबुटीको हबको रूपमा विकास हुँदै जानुले जडिबुटीको खपत तथा बजार वृद्धि हुनु, वातावरण संरक्षणमा सरोकारवालाहरूको चासो बढ्नु, तीव्रदरमा भइरहेको प्रविधिको विकास र त्यस्ता प्रविधिहरू भित्र्याउन सकिने अवस्था रहनु, नयाँ पुस्ता बढी प्रविधिमैत्री हुँदै जानु, र जैविक विविधतामा रहेको अपार संभावनालाई वैज्ञानिक अनुसन्धान तथा प्रविधिद्वारा विकास र प्रयोग गर्नसक्ने अवसर देखिन्छ।

४.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति

४.४.१ औद्योगिक क्षेत्र

दीर्घकालीन सोच

गाउँपालिकाको आर्थिक वृद्धिदर कृषि, वन र पर्यटनमा आधारित उद्योगको भर।

लक्ष्य

आगामी पाँच वर्षमा गाउँपालिकाको कूल गार्हस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान कम्तीमा २० प्रतिशत पुऱ्याई रोजगारी श्रृजना गर्नका निम्ति घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगधन्दामा लगानी प्रवर्द्धन गरी औद्योगिक वातावरण सिर्जना गर्ने।

उद्देश्य

घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगधन्दाहरूको विस्तार र रोजगारीको अवसर वृद्धि गर्नु।

रणनीति

१. नीतिगत सुधार गरी लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्ने।

२. प्रमुख औद्योगिक पूर्वाधारको सुनिश्चितता गर्ने।

३. औद्योगिक ग्राम निर्माण तथा संचालन गर्ने।

४. घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगहरूको स्थापना र विस्तारको लागि लगानी योग्य वातावरण तयार गर्ने।

५. उद्योग र वातावरण बीच सन्तुलन कायम गर्ने।

६. निजी क्षेत्र र अगुवा कृषकको समन्वय र सहकार्यमा कम्तीमा एक वडा एक कृषिमा आधारित उद्योगको निर्माण गर्ने

७. स्थानीय कृषि उद्योगबाट उत्पादित सामग्रीको ब्रान्डिङ गर्ने

४.४.२ खानी तथा खनिज पदार्थ

दीर्घकालीन सोच

खनिज क्षेत्रको योगदान वृद्धि गरी पालिकाको आर्थिक रुपान्तरण र सुदृढ अर्थतन्त्रको निर्माण।

लक्ष्य

वातावरणीय सन्तुलनमा खलल नपुग्ने गरी खनिज उद्योगको विकास र विस्तारद्वारा रोजगारी तथा औद्योगिक उत्पादन वृद्धि गर्ने।

उद्देश्य

१. खानी तथा खनिज क्षेत्रको अन्वेषण गर्नु

२. खनिज उद्योगमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानी वृद्धि गर्नु।

रणनीति

१. खनिज सम्वन्धी पालिकाको नीति र प्रशासनिक संरचना निर्माण गरी खनिज क्षेत्रको प्रभावकारी अन्वेषण, र व्यवस्थापन गर्ने।

२. पालिकामा उपलब्ध खनिजको लगत संकलन तथा अभिलेखाङ्कन गर्ने।

३. पालिकाभित्र भौगर्भिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने।

४. आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गरी खनिज उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गर्ने।

४.४.३ वाणिज्य तथा आपूर्ति

दीर्घकालीन सोच

वाणिज्य क्षेत्रको विस्तार र सहज आपूर्तिको व्यवस्थामार्फत आर्थिक समृद्धिमा सहयोग।

लक्ष्य

प्रादेशिक व्यापार प्रवर्द्धन गरी गुणस्तरीय वस्तुहरूको सर्वसुलभ रूपमा आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने।

उद्देश्य

स्थानीय बजार प्रवर्द्धन र व्यवस्थापन मार्फत वाणिज्य, बजार र आपूर्ति प्रणाली सुदृढ गर्ने।

रणनीति

१. बजार, व्यापार तथा वाणिज्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण गर्ने

२. भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन गर्ने।

३. उपभोग्य वस्तुहरूको गुणस्तर कायम गरी सर्वसुलभ आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने।

४. आधारभूत उपभोग्य वस्तुहरूको बजारीकरणमा सहकारीको भूमिका बढाइ कालोबजारी र बिचौलियाहरूको भूमिका निरुत्साही गर्ने।

५. सूचना प्रविधिको प्रयोग गरेर व्यापार प्रवर्द्धन तथा आपूर्तिमा आधुनिकीकरण गर्ने।

६. स्थानीय बजार प्रवर्द्धन कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।

४.४.४ पर्यटन

दीर्घकालीन सोच

आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक सम्बृद्धिको आधार पर्यटनको विकास

लक्ष्य

आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक सम्पन्नताका लागि आगामी ५ वर्षमा पर्यटन क्षेत्रलाई एक आर्थिक आधारशिलाको रुपमा विकास गर्ने

उद्देश्य

१. आधारभूत पर्यटन पूर्वाधारको विकास गर्नु

२. कृषि पर्यटनको आधार विकास गर्नु

३. धार्मिक पर्यटनको विकास गर्नु

४. साहसिक, पदयात्रा तथा पर्यापर्यटनको विकास गर्नु ।

रणनीति

१. पर्यटनको विकासका लागि नीतिगत कानूनी एवम् संस्थागत व्यवस्था गर्ने।

२. प्रमुख पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्ने सडकहरूको स्तरोन्नति गर्ने

३. पर्यटन सूचना व्यवस्थ्थापन तथा सूचना केन्द्रलाई पूर्वाधार सम्पन्न बनाउने

४. बसोवासको र सुरक्षाको आवश्यक प्रबन्ध गर्ने

५. पर्यटन क्षेत्रस्तरिय योजना र पर्यटन विकास समिति निर्माण गर्ने

६. धार्मिक स्थलको निर्माण र जिणरोद्वार गर्ने

७. गाउँपालिकाका पर्यटकीय स्थलहरूको प्रचार प्रसार गर्ने

८. गाउँपालिका भर संञ्चालन गर्न सकिने सम्पुणर् पदमार्गहरूको संम्भाव्यता अध्ययन तथा साहसिक पर्यटन पुर्वाधार विकास गर्ने ।

९. पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान, संरक्षण, संम्बर्द्धन,गर्दै आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी विकास गर्ने।

१०. पर्यटनलाई आन्तरिक उत्पादन र रोजगारीसँग जोड्ने।

११. पर्यटनको विकासको लागि अन्य संघ, प्रदेश र अन्य निकायहरूसँग सहकार्य गर्ने।

४.४.५ वन वातावरण तथा भू-संरक्षण

दीर्घकालीन सोच

रोजगारी र आयआर्जन हुनेगरी वनको दिगो व्यवस्थापन तथा वातावरणीय सन्तुलन।

लक्ष्य

जैविक विविधता र जलाधारको समुचित संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगबाट वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्दै वनपैदावारहरूको समूचित प्रयोगबाट रोजगारी र आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने।

उद्देश्य

१. वनजन्य वस्तुको उत्पादन विस्तार र यसमा आधारित उद्योगहरू स्थापना गरी रोजगारी सिर्जना गर्नु।

२. भूःस्खलन नियन्त्रण र भूःसंरक्षण कायम गर्दै वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्नु।

३. वनको दिगो व्यवस्थापन गर्नु।

रणनीति

१. वनसम्बन्धी गाउँपालिका नीति, कानून निर्माण गर्ने।

२. विद्यमान वनक्षेत्रका उत्पादकत्व वृद्धिका लागि वनको सहभागितामूलक, दिगो एवम् वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने।

३. जैविक विविधता र जलाधारको दिगो व्यवस्थापन र उपयोगमा स्थानीय समुदायको पहुँच वृद्धि गर्ने एवम् पर्यापर्यटनका आधार क्षेत्रहरूलाई पुनःस्थापना तथा पुनःनिर्माण गर्ने।

४. जलवायू परिवर्तनका असर तथा वायु प्रदुषणलाई मध्यनजर राख्दै वातावरण संरक्षण गर्ने।

५. व्यक्तिगत र व्यावसायिक दुबै शैलीका वृक्षरोपण गरेर भूःस्खलन नियन्त्रण र भूःसंरक्षण गर्ने।

४.४.६ जडीबुटी

दीर्घकालीन सोच

जडीबुटी तथा औषधीय वनस्पतिहरूको उत्पादन तथा प्रशोधन मार्फत अर्थतन्त्रमा योगदान।

लक्ष्य

जडीबुटी तथा औषधीय वनस्पतिहरूको व्यावसायिक उत्पादन तथा प्रवर्द्धन गरी आय र रोजगारी बढाउने।

उद्देश्य

१. जडीबुटीहरूको व्यावसायिक खेतीबाट रोजगारी सिर्जना गर्नु।

२. जडीबुटी तथा सुगन्धित वनस्पतिहरूमा आधारित उद्योगहरूको स्थापना एवम निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु।

रणनीति

१. भौगोलिक विशेषता अनुरूप जडीबुटी तथा सुगन्धित वनस्पतिको व्यावसायिक खेतीलाई प्रोत्साहन गर्ने।

२. जडीबुटीको लागि आन्तरिक र बाह्य बजार प्रवर्द्धन गर्ने।

४.४.७ विज्ञान र प्रविधि

दीर्घकालीन सोच

विज्ञान तथा प्रविधिको प्रचुर विकास मार्फत् पालिकाको समृद्धि र नवप्रवर्तन ।

लक्ष्य

विज्ञान तथा प्रविधिको विकासमार्फत् आर्थिक वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउने।

उद्देश्य

अनुसन्धान, नवप्रवर्तन र प्रविधिको विकास तथा प्रयोगमार्फत् उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि एवम् सेवाप्रवाहमा सुधार गर्ने।

रणनीति

१. निजी क्षेत्र र विद्यालयसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानमा लगानी बढाउने।

२. विद्यालयमा नविनतम प्रविधिको विकास र उपयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने।

३. विज्ञान र प्रविधिको प्रयोग बढाउदै शिक्षासँग आवद्ध गर्ने।

४.४.८ बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र

दीर्घकालीन सोच

वित्तीय पहुँच वृद्धिमार्फत आर्थिक क्षेत्रको गतिशिलता ।

लक्ष्य

प्रत्येक घरधुरीमा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूको सहज पहुँच स्थापित गर्ने ।

उद्देश्य

१. बैङ्क तथा वित्तीय संस्था तर्फ आम सर्वसाधारणलाई आर्कषण गर्नु।

२. सहजकर्जा प्रवाह र बचत परिचालनमार्फत उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नु।

रणनीति

१. वित्तीय पहुँच नपुगेका घरपरिवारमा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाको पहुँच पुऱ्याउने।

२. व्यावसायिक, उत्पादनमूलक साना तथा मझौला उद्योगमा ऋण प्रवाह अभिवृद्धि गर्ने।

४.५ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक

सूचकहरू	एकाइ	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० सम्मको संसोधन	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
उद्योग						
औद्योगिक क्षेत्र विस्तार	संख्या	०	०	१	१	१
साना तथा घरेलु उद्योग	संख्या	४३४				
लघु उद्यमी सिर्जना	संख्या	२८	८८	७०	७०	७०
लघु उद्यमी स्तरोन्नति	संख्या	६०	४६	४०	४०	४५
लघु उद्यमी ऋण पहुँच	संख्या					
उद्योग ग्रामहरूको संख्या	संख्या	०	०	१	१	१
कोसेली घर स्थापना	संख्या	०	०	१	१	१
खानी तथा खनिज पदार्थ						
खानी अन्वेषण	संख्या	०	०	०	०	०
खानी उत्खनन	संख्या	०	०	०	०	०

सूचकहरू	एकाइ	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० सम्मको संसोधन	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
वाणिज्य तथा आपूर्ति						
व्यावसायिक फर्महरू	संख्या	४३४				
व्यवसायीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम	संख्या	०				
मूल्य सूचना एप्सका प्रयोगकर्ता	संख्या	०	०	०	१	१
पर्यटन						
पूर्वाधार तयार भएका पर्यटकीय स्थल	संख्या	१	२	२	२	२
पर्यटकीय स्थल होटलहरूको वेड	संख्या					
पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक जनशक्ति उत्पादनः पर्यटक गाइड कुक उत्पादन होटल व्यवस्थापन	संख्या					
होमस्टेको संख्या (क्षमता)	संख्या					
हिलस्टेशनको संख्या	संख्या					
वन तथा वातावरण						
वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्रफल	%	७१	७१.१६	७१.३	७१.४	७१.५
जैविक संग्रहालय	संख्या	०	०	०	०	०
वनस्पति उद्यान	संख्या	०	०	०	०	०
चिडियाखाना	संख्या	०	०	०	०	०
वृक्षरोपण	हेक्टर	०	०	१	२	३
सडक सौन्दर्यीकरण	कि.मी.	०	०	१	१.५	२
वनजन्य उत्पादनबाट प्राप्तहुने कूल राजस्व	रु हजारमा	१५	९	०	०	०
वायू प्रदुषण सूचक						
बायोब्रिकेट उत्पादन	मे.टन	०	०	०	०	०

सूचकहरू	एकाइ	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० सम्मको संसोधन	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
दाउरा उत्पादन	चट्टा	-	६३.४२	६३.५	६३.६	६३.७
जडीवुटी						
व्यावसायिक रूपमा जडीवुटी खेती	हेक्टर					
जडीवुटी नर्सरी	संख्या	१	१	१	१	२
विज्ञान तथा प्रविधि						
मौसम मापन केन्द्र	संख्या					
नदी बहाव मापन केन्द्र	संख्या					
सौर्य ऊर्जा मापन केन्द्र	संख्या					
वायू ऊर्जा मापन केन्द्र	संख्या					

४.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान (अनुसूची १ को आधारमा तयार गरिएको)

(रू. लाखमा)

आ.व.	बजेट अनुमान				स्रोत				
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	स्थानीय सरकार	नेपाल सरकार –अनुदान	प्रदेश सरकार – अनुदान	आन्तरिक ऋण
२०८०/८१	३४.३८	२०.०८	१४.३०	-	३४.३८	२.००	३२.३८	-	-
२०८१/८२	३५.९३	२२.६९	१३.२४	-	३५.९३	३.००	३२.९३	-	-
२०८२/८३	३७.५५	२३.७१	१३.८४	-	३७.५५	४.००	३३.५५	-	-

४.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको नाम	विषय क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	शुरु-सम्पन्न मिति	कार्यक्रमको कुल लागत (रु.लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलाप	प्रमुख प्रतिफल	आ.व.२०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक वजेट (रु. लाखमा)
१	वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	४.४.५-२ ४.४.५-१	सालवसाली		१. समृद्धिका लागि बन २. संस्थागत सुदृढिकरण ३. चुरे क्षेत्र रिचार्ज पोखरी ४. पोखरी र बाँद निर्माण	बन क्षेत्रको प्रवर्दन विकास तथा सम्रक्षण भएको हुने	१. वन वातावरण विपद व्यवस्थापन शाखा र जनशक्ति व्यवस्थापन २. स्थानीय तहमा नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधि र सामुदायिक वनका पदाधिकारीको क्षमता विकास सम्पन्न	५५ जना कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिलाई प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न भएको	४३.५
२	जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम	४.४.६-सबै	सालवसाली		-	-	-	-	-
३	भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	४.४.५-३ ४.४.५-५	सालवसाली	४८९७	१. तारजाली वितरण	तारजाली वितरण मार्फत् पैरो तथा बढी नियन्त्रणको भइ नदी किनारमा क्षयिकरण रोकिएको हुने	तारजाली वितरण मार्फत् पैरो तथा बढी नियन्त्रण भएको	तारजाली वितरण मार्फत् पैरो तथा बढी नियन्त्रण भएको	८
४	वाणिज्य तथा आपुर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	४.४.३.-३ ४.४.३-४	सालवसाली	८५१	बजार अनुगमन	बजार अनुगमनमार्फत् बजार अनियमितता कम भएको हुने	-	-	-

सि.नं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाको नाम	विषय क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	शुरु-सम्पन्न मिति	कार्यक्रमको कुल लागत (रु.लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलाप	प्रमुख प्रतिफल	आ.व.२०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक वजेट (रु. लाखमा)
५	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम	४.४.१-४ ४.४.१-५ ४.४.१-७	सालवसाली	४३८१	१. प्रविधि हस्तान्तरण २. स्तरोन्नति कार्यक्रम ३. नयाँ उद्यमी सिर्जना	प्रविधि हस्तान्तरणमार्फत् नयाँ उद्यमी सिर्जना भएको हुने	८१ जना महिला तथा युवा लावान्वित भएका	९१ जना महिला तथा युवा लावान्वित भएका	१५
६	खोला खोल्सी व्यवस्थापन, खानी अन्वेषण र विकास कार्यक्रम	४.४.२-सबै ४.४.५-३	सालवसाली		-	-	-	-	-
७	वातावरण तथा जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम	४.४.५-३ ४.४.५-४	सालवसाली		जलबायु सम्बोधन कार्यक्रम	जलवायुको बहु आयामिक असरलाई कम गरिएको हुने	-	-	५.८
८	वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४.४.३ ४.४.२	सालवसाली			-	-	-	-
९	कृषि वन तथा बृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४.४.२ ४.४.३	सालवसाली		वृक्षारोपण कार्यक्रम कृषि बन स्थापना	वृक्षारोपण मार्फत् बृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन भएको हुने	-	१२५ वटा फलफूल विरुवा रोपण कार्य सम्पन्न	२५.१२
१०	पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४.४.४ क सबै	सालवसाली		१. गढी रानीकुवा पर्यटन पूर्वाधार निर्माण योजना २. पुठादरवार पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण ३. सरुमारानी लेक पूर्वाधार निर्माण ४. किमिचौर दह प्रतिक्षालय निर्माण ५. राफ्टिंग र प्यारा ग्लाइदिंगको अध्ययन	पर्यटन पूर्वाधार सहित प्रवर्द्धन भएको हुने	-	१. गढी रानीकुवा बाटोमा २८३ वटा सिंढी निर्माण भएको	५९

४.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान

आवश्यक नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था, अन्तरसरकारी समन्वय, औद्योगिक तथा पर्यापर्यटन क्षेत्रका लागि पर्याप्त पूर्वाधार निर्माण, ऊर्जा तथा कच्चापदार्थको सहज उपलब्धता, व्यवसायिक फर्महरू को संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि, निर्माण तथा उद्योग सञ्चालनको लागि खानीहरूको उत्खनन, निजी सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रको सहयोग र सहभागिता, वनको व्यवस्थापन सहित वातावरणको संरक्षण भएको हुनेछ। कृषिमा आधारित उद्योगहरूमा कृषि उत्पादनमा हुने जोखिम अनुरूपका जोखिम हुन सक्नेछ भने उद्योग र निर्माणका लागि चाहिने खानीजन्य पदार्थको उत्खननमा सामाजिक क्षेत्र वन तथा वातावरणीय पक्षसित असन्तुलन हुन जाने जोखिम पनि आंकलन गरिएको छ । राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीतिहरू मा हुने परिवर्तन एवम् बाह्य बजारमा हुने प्रतिस्पर्धाले आयात र निर्यातमा जोखिम निम्त्याउन सक्छ । तरलताको अवस्था र ब्याजदरले गर्दा निजी उद्योगीहरू लाई नकारात्मक प्रभाव पर्ने जोखिम पनि विद्यमान छ ।यस्ता जोखिमहरू कायम रहेमा लक्षित उपलब्धीहरू हासिल गर्ने विषय जोखिमपूर्ण रहन्छ।

परिच्छेद : ५

सामाजिक क्षेत्र

५.१ पृष्ठभूमि

सामाजिक विकास तथा समृद्धिको लागि गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य सुरक्षा, भाषा तथा संस्कृतिको विकास, महिला विकास, युवा जनशक्ति तथा खेलकूद विकास, श्रम तथा रोजगार र समावेशीता जस्ता सामाजिक क्षेत्रलाई महत्वपूर्ण आधारका रूपमा लिएको पाइन्छ। विविध भाषा-भाषी तथा संस्कृतिहरूको बाहुल्यता र ऐतिहासिक धरोहरहरूले भरिपूर्ण यस पालिकाले शिक्षा एवम् ज्ञानको स्रोतको पृथक पहिचान बोकेको छ। महिला, एकल महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको हक अधिकारको प्रत्याभूति दिलाउने, जेष्ठनागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको उचित सम्मान सहितको व्यवस्थापन, हिंसा, विभेद र कुरीति रहित समाजको निर्माण, भाषा, लिपिको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा विज्ञान र प्रविधि सम्बन्धी अनुसन्धानात्मक शैक्षिक प्रणालीको विकास जस्ता कार्यले यस गाउँपालिकाको सामाजिक-आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउन सक्छन्।

दिगो विकासको लक्ष्य अन्तर्गत सन् २०३० सम्ममा सबै उमेर समूहका मानिसहरूको स्वस्थ तथा समृद्ध जीवन सुनिश्चित गर्ने र गुणस्तरीय शिक्षालाई समावेशी बनाउँदै सबैलाई अध्ययनको अवसर उपलब्ध गराउने उद्देश्य राखिएको छ। कोभिड-१९ जस्ता संक्रामक रोगहरू विरूद्धको प्रदेशस्तरको सामाजिक क्षेत्रमा आइपर्ने जोखिमको आंकलन गरि यसमा रहेका क्षेत्र पहिचान गर्दै गाउँपालिकाबासीको उच्च स्वास्थ्य सुरक्षा सतर्कतालाई प्राथमिकतामा राखिएको छ। यिनै सामाजिक क्षेत्रका विषयमा आवधिक योजनाले लक्षित गरे अनुरूप दिगो सामाजिक आर्थिक उन्नतिसँग जोडिएका आगामी तीन वर्षमा गरिने प्रतिफलमुखी कार्यक्रमहरूलाई मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समेटिएको छ।

५.२ प्रमुख समस्या

शिक्षाको गुणस्तर र पहुँच कमजोर रहनु, प्राविधिक, उद्यमशील र नैतिकता सम्बन्धी शैक्षिक क्रियाकलापमा नविनतम विधि र प्रविधिको प्रयोग कम हुनु, आवश्यक पूर्वाधार तथा विशेषज्ञ सेवा सहितका अस्पताल नहुनु, उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर र दक्षतामा आशातित उपलब्धि नहुनु, कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास साथै स्वास्थ्यकर्मीहरूको उत्प्रेरणामा कमी, स्वास्थ्यमा निजी क्षेत्रको सूचना एकीकृत गर्न नसक्नु, स्वास्थ्य सामग्री आपूर्ति व्यवस्थापनका लागि प्रक्षेपण, परिमाण निर्धारण, गुणस्तर सनिश्चितता आदिको लागि पर्याप्त सूचना नहुनु, ज्येष्ठ नागरिकहरू तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई व्यवस्थित सेवासुविधा पुऱ्याउन अझै बाँकी हुनु, सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिहरूमा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागिता कम हुनु, महिलाहरू हिंसा, बेचविखन तथा ओसारपसारको उच्च जोखिम रहनु, बालश्रम, बेचबिखन र बालविवाह अन्त्य नहुनु, खेलकूदका लागि पूर्वाधारको अभाव हुनु, भाषा,

कला, साहित्य र संस्कृतिले प्राथमिकता पाउन नसकी विदेशी संस्कृतिको प्रभाव बढ्दै जानु, ऐतिहासिक, धार्मिक, पुरातात्विक महत्त्वका सम्पदाहरूको संरक्षण तथा सदुपयोग सम्बन्धमा ध्यान पुग्न नसक्नु, युवा बेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारबाट सिर्जित सामाजिक, सांस्कृतिक तथा मनोवैज्ञानिक असरहरू प्रमुख समस्याका रूपमा रहेका छन् । त्यसैगरी विद्यालयहरूबाट उत्पादित जनशक्ति बजारमाग अनुरूपको हुन नसक्नु र मौलिक भाषा लोप हुँदै जानु, लगायतका समस्याहरू यस पालिकामा विद्यमान छन्।

५.३ चुनौती र अवसर

विद्यालयमा दरबन्दी तथा भौतिक पूर्वाधार सहितका शैक्षिक संस्थाहरूको सुनिश्चितता गर्नु, लैंङ्गिक हिंसा र भेदभावको अन्त्य गर्नु, बालअधिकारको प्रत्याभूति दिलाउँदै बालविवाह, बाल यौन दुर्व्यवहार र बालश्रम निर्मूल गर्नु, खेलकूदका लागि पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्न वित्तीय स्रोत जुटाउनु, भाषा, कला, साहित्य र संस्कृतिको संरक्षण र विकासका लागि साधन एवम् जनचेतना स्तर अभिवृद्धि गर्नु, वस्तु तथा सेवाको उत्पादनमा युवा जनशक्तिको उचित परिचालन र व्यवस्थापन गर्नु र युवा केन्द्रित रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्नु यस क्षेत्रका प्रमुख चुनौतीहरू हुन्। प्रविधियुक्त शिक्षालाई अभिवृद्धि गर्न प्रविधिको समुचित प्रयोग गर्नुपर्ने चुनौती छ।

दिगो विकास लक्ष्य ४ अनुरूप गुणस्तरीय शिक्षालाई स्थानीयकरण गर्न सहयोग पुऱ्याउनु, बृद्धाश्रम र अपाङ्ग सहयोग केन्द्रहरू व्यवस्थापनका लागि विभिन्न संस्थाहरूबाट रकम परिचालन गर्न सकिने स्थिति रहनु, महिलाका सवालहरूमा धेरै अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धतामा नेपाल सरकारले सहभागिता जनाउनु तथा विभेदयुक्त कानूनहरू संशोधन हुँदै जानु, विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमद्वारा बालवालिकालाई सम्बोधन गरिनु, खेलकूदलाई क्रमशः व्यावसायिकतातर्फ रूपान्तरण गरिँदै जानु, भाषा तथा संस्कृति बचाउ अभियानहरू शुरू हुनु, आफ्नो साहित्य र कलाप्रतिको आकर्षण बढ्नु, सम्पदाहरूको संरक्षणलाई पर्यटनसँग जोड्ने र गुठी सम्पदाहरूको संरक्षण गरी उत्पादनमूलक प्रयोजनमा लगाउने वातावरण बन्दै जानु, विज्ञान तथा प्रविधिको विकासका लागि प्रतिष्ठान गठनको चरणमा हुनु, र नेपाल ऐतिहासिक रूपमा प्राप्त जनसांख्यिक लाभको युगमा रही गुणस्तरीय युवा जनशक्ति वृद्धि हुँदै जानु यस क्षेत्रका अवसरहरू हुन्।

५.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति

५.४.१ शिक्षा

सोच

राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धी मानव स्रोतको निर्माण ।

लक्ष्य

निरक्षरता शुन्यमा झारी आधारभूत देखि उच्च तह सम्मको गुणस्तरीय शिक्षा गाउँपालिकाभित्र उपलब्ध गराउने।

उद्देश्य

१. न्यूनतम शैक्षिक पूर्वाधारको विकास गरी आधारभूत र माध्यमिक शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित

२. निरक्षरता शुन्यमा झार्नू

३. व्यवहारिक, प्राविधिक, जीवनोपयोगी र नैतिक मूलयमा आधारित शिक्षा प्रदान गर्नु

४. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नु

रणनीति

१. न्यूनतम भौतिक पूर्वाधारहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा निर्माण गर्दै लैजान

२. अत्यावश्यक शैक्षिक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने

३. सबैका लागि आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गर्न स्थानीय नीति तथा कानून निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने

४. पोषण तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवस्था

५. अति विपन्न, आदिवासि, दलित तथा अपाङ्ग र विद्यालय जानबाट बञ्चित विद्यार्थी तथा बयस्क केन्द्रित शैक्षिक अभियान सञ्चालन गर्ने

६. प्राविधिक र व्यवहारिक शिक्षा केन्द्रित शिक्षालय तथा पाठ्यक्रमको निर्माण गरी लागू गर्ने

७. नैतिक मूल्यमा आधारित जीवनोपयोगी शिक्षाका लागि हरेक तहमा पाठ्यक्रम अनिवार्य गरी लागू गर्ने

८. नविनतम शिक्षण सिकाई प्रविधिहरूको व्यवहारिक प्रयोग गर्ने

९. स्थानीय आवश्यकता अनुरुप पाठ्यक्रम निर्माण गरी लागू गर्ने

१०. विद्यार्थीहरूको ज्ञानको क्षितिज वृद्धिहुने कृयाकलाप नियमित गर्ने

११. नियमित अनुगमन तथा निरिक्षण गरी शैक्षिक कृयाकलापहरूलाई समय सापेक्ष सुधार गर्ने

१२. नीतिगत र कानूनी व्यवस्था गरी शैक्षिक सुशासनलाइ प्रवर्द्धन गर्ने।

१३. विद्यालय छाड्ने दरलाई घटाउनका लागि विद्यार्थीलाई माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य सम्पन्न गर्ने व्यवस्था गर्ने।

१४. प्रारम्भिक बालविकासका साथै आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षामा समतामूलक पहुँच तथा गुणस्तर सुनिश्चित गरी विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धि वृद्धि गर्ने।

१५. माध्यमिक शिक्षामा प्राविधिक, व्यावसायिक, नैतिक, जीवनोपयोगी तथा रोजगारमूलक शिक्षाको विस्तार गर्ने।

१६. निजीस्तरमा सञ्चालित शिक्षण संस्थाहरूको नियमन गर्दै सामाजिक उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गर्ने।

१७. STEM मोडेल अनुरूपको शैक्षिक प्रणाली प्रवर्द्धन गर्ने ।

५.४.२ स्वास्थ्य

सोच

घरदैलो मै आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सुनिश्चितिता ।

लक्ष्य

आगामी पाँच वर्ष भित्र आधारभूत स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न गर्ने।

उद्देश्य

१. आकस्मिक र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा गाउँपालिका मै उपलब्ध गराउनु

२. स्वास्थ्य चेतना र आहार विहारमा सुधार ल्याई प्रवर्द्धनात्मक र निरोधात्मक जनस्वास्थ्य सुदृढ गर्नु

३. सबै वडामा आवश्यक सेवा तथा पूर्वाधार, औषधि, औजार तथा उपकरण, सूचना, प्रविधि र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरू सहितको सक्षम र प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रणाली सनिश्चित गर्नु।

४. आर्थिक, सामाजिक तथा भौगोलिक रुपमा पिछडिएका लगायत सबैले सबै तहबाट सहज, सुलभ, सरल र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्न सक्ने गरी सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गर्नु।

५. स्वस्थ जीवन शैली प्रवर्द्धन, व्यवहार परिवर्तन र स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर गर्ने कारक तत्वहरूलाई निरुत्साहित गर्नका लागि अनुकुल वातावरण सृजना गर्नु।

६. सुशासन,जवाफदेहिता र जिम्मेवारीपनको प्रवर्द्धन गरी स्वास्थ्य सेवालाई जनउत्तरदायी बनाउनु।

रणनीति

१. आधारभूत स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माण गर्ने

२. स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास गर्ने

३. आधारभूत स्वास्थ्य सेवावाट अति विपन्न र आम नागरिकलाई बञ्चित हुन नदिने

४. स्वास्थ्य प्रति सचेत नागरिक निर्माण गर्न व्यापक जनचेतना जागरण अभियान सञ्चालन गर्ने

५. वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतीको विकास र त्यसको अवलम्बन गरी जनस्वास्थ्य सुदृढ गर्ने

६. पालिकाका सबै आधारभूत स्वास्थ्य संस्थाबाट निःशुल्क आधारभूत र आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको सनिश्चित गर्ने।

७. विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवाको समेत पहुँच वृद्धि गर्ने।

८. आयुर्वेद तथा अन्य परम्परागत, प्राकृतिक चिकित्सा, योग लगायत वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिहरूको आधारभूत, विशेषज्ञ तथा विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने।

९. न्यूनतम सेवा मापदण्डका आधारमा स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट गुणस्तरीय रुपमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने।

१०. सामाजिक, आर्थिक, भौगोलिक, लैंगिक, धार्मिक र सांस्कृतिक हिसाबले पछाडि परेका समुदायको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा पहुँच र उपयोग वृद्धि गर्ने।

११. किशोर किशोरी तथा महिलाको सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सनिश्चित गर्ने।

१२. नसर्ने रोगहरूको रोकथाम तथा व्यवस्थापनको लागि प्रवर्दनात्मक, पुर्नस्थापनात्मक तथा प्रशामक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने।

१३. बढ्दो शहरीकरणबाट उत्पन्न हुने स्वास्थ्य समस्याहरूको व्यवस्थापनको लागि शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

१४. स्वास्थ्यवर्द्धक खाद्य पदार्थको उत्पादन र उपभोग बढाई पोषण स्थितिमा सुधार गर्ने ।

१५. विपद वा प्रकोपको समयमा पर्न सक्ने सम्भावित स्वास्थ्य असरहरू तथा महामारी न्यूनीकरण एवम् प्रतिकार्यको लागि वहुपक्षीय सहकार्य गर्ने।

१६. वातावरणबाट स्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकुल असरहरू न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने।

१७. स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्दै स्वास्थ्य सेवालाई जनमुखी एवम् परिणाममूखी वनाउने।

१८. जनसांख्यिक स्थिति र वितरणको आधारमा स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

५.४.३ जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता र सामाजिक समावेशीकरण

सोच

जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले सहज र सम्मानित जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सिर्जना।

लक्ष्य

सबै जेष्ठ तथा अपाङ्गता भएका नागरिकहरूले आधारभूत सेवा प्राप्त गरी सम्मानपूर्वक जीवननिर्वाह गर्नसक्ने स्थिति सिर्जना गर्ने।

उद्देश्य

जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई घर तथा समाजमा भेदभाव रहित सम्मानजनक र सहज ढंगले जीवनयापन गर्ने वातावरण तयार गर्नु।

रणनीति

१. जेष्ठ नागरिकको सामाजिक सूरक्षा र आत्मसम्मान कायम हुने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइ सञ्चालन गर्ने

२. जेष्ठ नागरिकहरूलाई सम्मानपूर्वक जीउनका लागि आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्न पैरवी गर्ने।

३. जेष्ठ नागरिकहरूसँग रहेका ज्ञान, सीप र अनुभवको पुस्तान्तरण गर्ने।

४. अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको कठिनाइ न्यूनिकरण गर्ने कार्यक्रमहरूसंचालन गरी उनीहरूको आत्मबल बढाउने र आत्मसम्मान जगाउने ।

५. अपाङ्गता भएका मानिसहरूलाई पनि जनजीविकाका लागि सहज वातावरण सिर्जना गर्दै उनीहरूको क्षमताको उपयोग गर्ने।

६. जातिय विभेद, अल्पसंख्यक दलित, आदिवासी, मुस्लिम थारु तथा राज्यको मूलप्रवाहमा आउन नसकेको नागरिकहरूका मूल सरोकारका विषयमा अध्ययन गरी मूल प्रवाहिकरण कार्यनीति निर्माण गर्ने

७. पछाडि पारिएका वर्ग, सम्प्रदाय वा समूहको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा शैक्षिक अवस्था सुधार्न सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्बन गर्ने।

८. लोपोन्मुख, अल्पसंख्यक र सीमान्तकृत समुदायका व्यक्तिहरू लगायत बहिष्करणमा पारिएका वर्ग र समुदाय केन्द्रित क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

५.४.४ महिला विकास तथा सशक्तीकरण

सोच

लैंङ्गिक समानतामा आधारित समतामूलक समाज निर्माण।

लक्ष्य

विकासका हरेक क्रियाकलापमा महिला र पुरूषको समान सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।

उद्देश्य

१. समाजका हरेक वर्ग तथा सामाजिक समूहका महिलाहरूको समतामूलक र अर्थपूर्ण सहभागिता वृद्धि गराई मूलप्रवाहीकरण र सशक्तीकरण गर्नु।

२. आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक लगायतका क्षेत्रमा महिलाको सार्थक सहभागिता सुनिश्चित

गर्नु।

३. लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा, भेदभाव र बहिष्करणको अन्त्य र महिलाको हक अधिकारको सुनिश्चित गर्नु।

रणनीति

१. महिला जागरण केन्द्रित नीति निर्माण तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

२. महिला सुरक्षा र लैङ्गिक न्यायका निम्ती महिला शसक्तिकरणका कार्यक्रमहरू अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्ने

३. चेतनामूलक एवम् लैङ्गिक सशक्तीकरणद्वारा अर्थपूर्ण ढंगबाट महिला सहभागिता बढाउने।

४. आधारभूत स्वास्थ्य, शिक्षा तथा रोजगारीका विभिन्न अवसरमा महिलाको पहुँच अभिवृद्धि गरी रोजगारीमा सुनिश्चित गर्ने।

५. जनचेतना र प्रभावकारी कानून कार्यान्वयनको माध्यमबाट हिंसामुक्त समाज निर्माणमा सहयोग गर्ने।

६. सीप विकासका माध्यमबाट महिलाहरूलाई आत्मनिर्भर तथा स्वरोजगार बन्न सहयोग गर्ने।

५.४.५ बालबालिका

सोच

नैसर्गिक अधिकार पूर्ण बालमैत्री समाज।

लक्ष्य

बालबालिकाको, अधिकार अन्तर्गत स्वास्थ्य, पोषण, उचित स्याहार र शिक्षाका आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्ने।

उद्देश्य

१. बालबालिकाका मौलिक हकको सुनिश्चितता गर्नु।

रणनीति

१. बाल अधिकार सम्बन्धी जनचेतना जागरण गर्ने

२. अतिविपन्न तथा विशेष संरक्षण आवश्यक असहाय बालबालिका केन्द्रित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने

३. बालअधिकार सम्बन्धी नीतिगत सूधार तथा व्यवस्था

४. बालवालिकासँग सम्बन्धित विकास र शासनका सबै गतिविधिहरूको निर्णय र कार्यान्वयन चरणमा अर्थपूर्ण बालसहभागिता सुनिश्चित गर्ने।

५.४.६ युवा, खेलकूद, श्रम, रोजगारी तथा मानव संसाधन

सोच

श्रमशील, कर्मठ र दक्ष युवा मानव संसाधन निर्माण ।

लक्ष्य

गाउँपालिकाको युवा जनसंख्यालाई पूर्ण रोजगार र उच्च उत्पादनमुखी बनाउने ।

उद्देश्य

१. श्रमशील र सकृय युवा जनशक्तिलाई दक्ष बनाई उनीहरूको श्रमशक्ति र ऊर्जाको सहि सदुपयोग गर्नु।

रणनीति

१. युवा तथ्याङ्क व्यवस्थापन गर्ने
२. दक्ष र सीपयुक्त मानव संसाधनको विकास गर्ने
३. खेलकुद पूर्वाधारको प्रवन्ध गर्ने
४. खेलाडी पहिचान तथा प्रशिक्षण
५. खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गर्ने
६. स्थानीय स्तरमा गर्न सकिने मनोरञ्जनात्मक कृयाकलापको अध्ययन गरी व्यवस्थित गर्ने ।
७. श्रमवजारको माग विश्लेषण गरी सो अनुरूपको जनशक्ति उत्पादन गर्ने।
८. रोजगारी सिर्जना गर्ने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न प्राथमिकता दिने।
९. उद्यमशीलताको प्रवर्द्धन गरी स्वरोजगारमा जोड दिने।
१०. श्रमिकको हकहीत संरक्षण सहित श्रम बजारमा लैङ्गिक विभेद अन्त्यको वातावरण सिर्जना गर्ने।
११. श्रमको उचित सम्मान र इज्जत गर्ने संस्कृतिको विकास गर्ने।
१२. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरूका लागि क्षमता विकासमा जोड दिने।
१३. विभिन्न उत्पादन क्षेत्रहरूलाई चाहिने जनशक्तिको आवश्यकतालाई आँकलन गर्नु।
१४. व्यावसायिक र प्राविधिक शिक्षालाई प्रवर्द्धन गरी समावेशीपूर्ण ढंगले अर्थतन्त्रलाई आवश्यक जनशक्ति उत्पादन गर्नु।

५.४.७ भाषा, कला, साहित्य तथा संस्कृति

सोच

सभ्य र सुसंस्कृत समाजको निर्माण।

लक्ष्य

संस्कृती, भाषा कला र साहित्यको जर्गेना र विकास मार्फत सभ्य र सौहार्द समाजको स्थापना गर्ने

उद्देश्य

१५. स्थानीय पहिचान कायम हुने भाषा कला, संस्कृति, साहित्यको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्नु

१६. संस्कृति भाषा, कला तथा साहित्यको श्रृजनात्मक विकासमा टेवा पु¥याउनु ।

रणनीति

१. संस्कृति, भाषा, कला तथा साहित्यको वस्तुगत अभिलेखिकरण गर्ने

२. भाषा संस्कृति, कला साहित्यलाई जीवन्त तुल्याउने

३. कला, साहित्य, भाषा संस्कृतिका सर्जकहरूलाई सहयोग र प्रोत्साहन गर्ने

४. सांस्कृतिक, साहित्यिक भाषिक तथा कला सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण

५. विद्यमान भाषा र संस्कृतिलाई संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी मौलिकता कायम राख्ने।

६. साँस्कृतिक विविधतालाई सदुपयोग गरी वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने।

७. सम्मान र पुरस्कारको माध्यमबाट स्थानीय साहित्य तथा कलाको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने।

५.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
शिक्षा						
नमूना बालबिकास केन्द्र	संख्या					
बालशिक्षामा प्रारम्भिक सिकाइ विकासका मापदण्ड लागू भएका बालशिक्षा कक्षाहरू	संख्या	३६	३६	३६	३६	३६
११ – १२ मा विज्ञान/प्राविधिक पढाइ हुने सामुदायिक विद्यालय	संख्या	१	१	१	१	१
इन्टरनेट पहुँच भएका विद्यालयहरू	संख्या	२८	२८	२८	२८	२८

सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थीहरू छात्रा दलित अपाङ्ग लक्षित् वर्ग (कुसुण्डा, बादी र राउटे)	संख्या		 २२१२ ५१८ २४ ११	 २२५० ५१८ २४ ११	 २२५० ५१८ २४ ११	 २२५० ५१८ २४ ११
नमूना विद्यालयहरू	संख्या	१	१	१	१	२
प्राविधिक विषयमा कक्षा ९—१२ मा भर्ना हुने विद्यार्थी	संख्या	२९	४८	५०	५५	५५
प्राविधिक विषयमा कक्षा ९—१२ मा भर्ना हुने विद्यार्थीको कक्षा छाड्ने दर	%	३६	२०	१५	१०	५
भौतिक सुधार गरिएका सामुदायिक विद्यालय	संख्या		३	३	४	४
स्वास्थ्य						
स्वास्थ्य शिविरबाट लाभान्वित व्यक्तिहरू	संख्या	१६१८	१५६०	१४५०	१३००	१२००
नयाँ एच.आई. भि संक्रमित व्यक्ति (दिविल ३.३)	संख्या	७	७	५	४	३
लिम्फेटिक फ्लोरिसबाट संक्रमित	संख्या	-	-	-	-	-
डेंगु लागेका मानिस	संख्या	३	२	१	१	१
ट्राकोमा (Trachoma) भएका मानिस	संख्या	०				
क्षयरोग लागेका मानिस (दिविल ३.३)	संख्या	४४	२६	२०	१५	१०
मलेरिया लागेका मानिस (दिविल ३.३)	संख्या	१	०	०	०	०
कुष्ठरोग प्रकोप दर (प्रति हजार जनसंख्यामा) (दिविल ३.३.१)	संख्या	०	०	०	०	०
स्वास्थ्य बीमा भएका व्यक्ति	हजार	२००	२००	२००	२००	२००
बर्थिङ सेन्टर	संख्या	५	५	६*	६	६
४ पटक पूर्व प्रसुति सेवा लिएका महिला (दिविल ३.३.१)	%	७६	५३	७०	७५	८५
प्रसुति पश्चात ३ पटक सेवा लिएका महिला (दिविल ३.८)	%	५६	५१	५५	६०	६५
स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउने महिला (दिविल ३.८)	%	९५	९६	९८	१००	१००
दक्ष जनशक्तिबाट प्रसुति गराउने महिला	%	६५	६०	६५	७०	७५

सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
BCG सुई लिएका शिशुहरूको प्रतिशत (दिविल ३.८)	%	१००	१००	१००	१००	१००
DPT, HepB, Hib सुई लिएका शिशुहरूको प्रतिशत (दिविल ३.८)	%	१००	१००	१००	१००	१००
३० मिनेट भित्रको दुरीमा स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच हुने परिवार (दिविल ३.८.१)	%	७०	८०	८५	९०	९०
पाठेघर खस्ने रोगको उपचार	संख्या	८	७	६	६	५
किशोरकिशोरी मैत्री सरकारी स्वास्थ्य संस्था	संख्या	३	३	४	५	६
जनसंख्या तथा बसाइसराइ						
परिवार नियोजनका साधनहरूको उपलब्धताबाट सन्तुष्ट १५ देखि ४९ वर्षका महिला (दिविल ३.७.१)	%	३७	४२	४२	४३	४३
परिवार नियोजनका साधन उपलब्धता दर (दिविल ३.७.१)	%	३७	४२	४२	४३	४३
प्रजनन दर (दिविल ३.७.१)	%	२.४	२.४	२.४	२.४	२.४
जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता						
जेष्ठ नागरिक सेवा केन्द्र	संख्या					
जेष्ठ नागरिकको निःशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण	संख्या					
सीपमूलक तालिम लिएका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू	संख्या					
अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पुनर्स्थापना	संख्या					
अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण	संख्या	७५				
महिला तथा बालबालिका						
सीपयुक्त तालिम प्राप्त महिलाहरू	संख्या	२७६	१९३	१५०	१५०	१५०
लैङ्गिक हिंसाबाट प्रभावित महिला	संख्या					
हिंसा नियन्त्रण अभियानबाट लाभान्वित	संख्या					
बैंक खाता भएका महिलाहरू प्रतिसत	संख्या					
छोरी पेवाबाट लावान्वित	संख्या	४७७				
उद्यमी महिलाहरू	संख्या	२०	२५	३५	४०	४५
बालक्लबमा तालिम प्राप्त	संख्या	५४	-	४०	४०	४०
बाल विबाह अभिमुखीकरण सुसूचित	संख्या	६२	-	६०	६०	६०

सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
बालबालिकालाई शैक्षिक सामग्री वितरण	संख्या	७४२	४००	३००	३५०	३००
अनाथ बालबालिका सहयोग	संख्या	५९	६५	६५	६५	६५
पुनर्स्थापित बालवालिका	संख्या					
खेलमैदान	संख्या	२	२	२	३	४
रंगशाला	संख्या					
प्रशिक्षण प्राप्त गर्ने खेलाडी	संख्या	५०	६०	७०	५०	५०
पालिकास्तरीय खेलकूद प्रतियोगिता	संख्या	५	५	५	५	५
भाषा						
भाषा कक्षा सञ्चालन	संख्या	१	१	१	१	२
सांस्कृतिक संग्रहालयहरू निर्माण	संख्या					
साहित्यिक कला पुरस्कार वितरण	संख्या					
रोजगार						
युवा उद्यमीहरू (हजार)	संख्या					
रोजगारी सिर्जना	संख्या	२१६	८८	८५	९०	९९
मागमा आधारित रोजगारमूलक तालिम	संख्या					
शैक्षिक प्रमाणपत्रको धितोमा सहुलियत ऋणबाट लाभान्वित	संख्या					
सीप						
जनजागरण कार्यक्रमबाट लाभान्वित	संख्या	४००	४५०	४५०	४५०	५००
छात्रवृत्तिबाट लाभान्वित छात्रा	प्रतिसत					
सीप विकासबाट लाभान्वित	संख्या					
संचालित सीपयुक्त तालिमबाट लाभान्वित	संख्या					
नेतृत्व विकास तालिम	संख्या	६०	६०	६५	६५	७०
आय आर्जन तालिम	संख्या	५	७	७	७	८
छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइएको	संख्या					
परम्परागत सीप प्रवर्द्धन	जना	-	८	५	६	७
भाषा र संस्कृति संरक्षण सम्बर्द्धन	संख्या	२	२	२	२	२
सामाजिक सुरक्षा (भत्ता)						
जेष्ठ नागरिक	संख्या	८०५	९९६	१०५०	१०८०	११००
बिधवा तथा एकल महिला	संख्या	५९३	५२५	५५०	५३०	५४०
अपाङ्ग	संख्या	११६	११२	११५	११०	११२

सूचक	एकाइ	आ.ब. २०७८/७९ को यथार्थ	आ.व. २०७९/८० को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
दलित वालबालिका	संख्या	३३३	३१२	३१५	३१५	३१५
लोपोन्मुख जाति	संख्या	२०	२१	२१	२२	२३
घटना दर्ता	संख्या					
जन्म		८०४	५६५	५५०	५५०	५५०
मृत्यु		२०९	१५२	१५२	१५२	१५२
विबाह		२९३	२१४	२१४	२१४	२१४
सम्बन्ध विच्छेद		७	१४	७	३	०
बसाई-सराई (आएको)		२०६	१६६	१००	५०	५०
बसाई-सराई (गएको)		२७३	२४८	२००	१५०	५०

५.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान (अनुसूची १ को आधारमा तयार गरिएको)

आ.व.	बजेट अनुमान (रू. लाखमा)				स्रोत (रू. लाखमा)				
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	स्थानीय सरकार	नेपाल सरकार-अनुदान	प्रदेश सरकार-अनुदान	आन्तरिक ऋण
२०८०/८१	२२५६.९५	२००८.४५	२४८.५०	-	२२५६.९५	२९२.४७	१८८४.४८	८०.००	-
२०८१/८२	२३९२.३७	२१२८.९६	२६३.४१	-	२३९२.३७	३१०.०२	१९९७.५५	८४.८०	-
२०८२/८३	२५३५.९१	२२५६.७०	२७९.२१	-	२५३५.९१	३२८.६२	२११७.४०	८९.८९	-

५.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
शिक्षा									
	शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम	५.१-२ ५.१-३ ५.१-६	सालबसाली	५०००	१. नमुना बालविकास सहयोग, २. STEM परियोजना सञ्चालन ३. पुस्तकालय सहयोग ४. उत्कृष्ट शिक्षक तथा शैक्षिक संस्थाहरूलाई प्रोत्साहन कार्यक्रम ५. उद्यमशिलता प्रबर्दन कार्यक्रम ६. सरस्वती मा.वि. बाङ्गेसालमा प्राविधिक धारका विद्यार्थीका लागि ७. प्रविधिमैत्री शिक्षा कार्यक्रम ८. विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप	१. STEM बाट (विज्ञान प्रविधि र गणित) शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरिने । २. १ वटा प्राविधिक विद्यालयको गुणस्तर वृद्धि हुने । ३. विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार सुधार गरी शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गरिने ।	१. वालविकासको लागि कक्षाकोठा व्यवस्थापन गरिएको । शैक्षिक सामग्री वितरण २. १ वटा प्राविधिक विद्यालयहरूलाई सहयोग गरिएको । ३. विभिन्न समुदायका छात्राहरूलाई अध्ययन छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको ।	१. वालविकासको लागि कक्षाकोठा व्यवस्थापन गरिएको । शैक्षिक सामग्री वितरण २. १ वटा प्राविधिक विद्यालयहरूलाई सहयोग गरिएको । ३. विभिन्न समुदायका छात्राहरूलाई अध्ययन छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको ।	१६३३.०१
					१. शैक्षिक जनशक्तिको क्षमता विकास २. स्थानीय पाठ्यपुस्तक लेखन तथा छपाई				
स्वास्थ्य									

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रम	५.४.२- सबै	सालबसाली	१०००	१. रेबिज र T.T खोप कार्यक्रम २. ENT, दन्त सेवा, HIV, क्षयरोग, मधुमेह, उच्च रक्तचाप, पाठेघर तथा स्तनको क्यान्सर सम्बन्धी screening सिविर ३. प्रशुती प्रेषण ४. एम्बुलेन्स सेवा सहायता ५. विद्यालय तथा समुदाय स्वास्थ्य प्रवर्द्धन ६.पूर्ण सुरक्षित् मातृत्व सेवायुक्त वडा ७. गर्भवती महिलाको लागि ग्रामीण अल्ट्रा साउन्ड ८. आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा सिविर ९. ल्याब सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन १०. खोप केन्द्र भवन	१. पूर्ण खोपको सुनिश्चितता तथा दिगोपना २. सर्ने तथा नसर्ने रोगको निदान तथा जनचेतना प्रवर्द्धन ३. मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्युदर कम गर्ने	१. ६ प्रकारका सिविर मार्फत् सबै वडामा १६१८व्यक्ति लावान्वित भएका २. ४२ महिलाले प्रशुती प्रेषण सेवा पाएको ३. १४५ गर्भवती महिलाले ग्रामीण अल्ट्रा साउन्ड सुविधा पाएको ४. आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा सिविरबाट १९५ व्यक्ति लावान्वित भएका ५. ३ वटा ल्याब सेवा विस्तार गरिएको ६. ४ वटा स्वास्थ्य जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि तालिमहरू संचालन	१. ६ प्रकारका सिविर मार्फत् सबै वडामा १६१८व्यक्ति लावान्वित भएका २. ४८ महिलाले प्रशुती प्रेषण सेवा पाएको ३. १५२ गर्भवती महिलाले ग्रामीण अल्ट्रा साउन्ड सुविधा पाएको ४. आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा सिविरबाट ५८५ व्यक्ति लावान्वित भएका ५. ४ वटा स्वास्थ्य जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि तालिमहरू संचालन ७. अक्सिटोसिन व्यवस्थापन मार्फत् सबै सबै गर्भवती महिलाहरू लावान्वित भएका	३४८.८५
जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता									

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता सम्रक्षण तथा सहयोग कार्यक्रम	५.४.३-सबै	सालबसाली		१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सामग्री सहयोग २. विभिन्न अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि सशक्तिकरण तथा सीपमूलक तालिम ३. जेष्ठ नागरिकका लागि आँखा सिविर ४. जेष्ठ नागरिकलाई सहयोग सामग्री वितरण ५. जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गताका लागि परिचय पत्र वितरण	पालिकाका सम्पूर्ण जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले सम्रक्षण भइ सहयोग प्राप्त गरेका हुने	१. ४१४ जना जेष्ठ नागरिकले आँखा सिविरमा आँखा उपचार गराएका २. ५६ जना जेष्ठ नागरिकले आँखा सिविरमा आँखाको सल्लेक्रिया गराएका ३. १२० जना जेष्ठ नागरिकलाई सहयोग सामग्री स्वरूप सिरक डसना वितरण गरिएको ४. आ..व २०७८/७९ सम्ममा ५२४ जेष्ठ नागरिक र २०२ अपाङ्गताका लागि परिचय पत्र वितरण सम्पन्न	१. ९६७ जना जेष्ठ नागरिकले आँखा सिविरमा आँखा उपचार गराएका २. ५१ जना जेष्ठ नागरिकले आँखा सिविरमा आँखाको सल्लेक्रिया गराएका ३. ७० जेष्ठ नागरिकलाई सहयोग सामग्री स्वरूप किल्ती र थर्मस वितरण गरिएको ४. २३८ जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति र जनप्रतिनिधिहरूलाई सशक्तिकरण तालिम ५. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि सामग्री सहयोग गरिएको ६. आ.व २०७९/८० सम्ममा ८८५ जेष्ठ नागरिक र २२३ अपाङ्गताका लागि परिचय पत्र वितरण सम्पन्न	

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
महिला सशक्तिकरण									
	लैङ्गिक सशक्तीकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम	५.४.४ — सबै	सालबसाली		१. लैङ्गिक हिँसा, बाल विबाह, बहु विबाह तथा सामाजिक समावेशिकरण कार्यक्रम २. विभिन्न महिला सशक्तिकरण तथा सीपमूलक तालिम ३. सीपमुलक तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण ४. ब्युटीपार्लर सीपमुलक तालिम	सीप तालिम तथा प्रविधिको हस्तान्तरण मार्फत् महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि हुनुका साथै लैङ्गिक हिँसा न्यूनीकरणमा सहयोग पुगेको हुने	१. १२० जना महिलालाई आधारभूत सिलाई-कटाई तालिम, ४८ जनालाई advance सिलाई-कटाई तालिम दिइ सिलाई कटाई मेसिन वितरण गरिएको २. लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण रणनीति तयार गरिएको	१. १२० जना महिलालाई advance सिलाई-कटाई तालिम दिइ सिलाई कटाई मेसिन वितरण गरिएको २. कानुनी सक्षरता र सचेतनामूलक कार्यक्रम बाट ३२९ जना महिला लावान्वित भएका ३. ३२० जना महिला तथा किशोरीलाई लैङ्गिक हिंसा र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी अभिमुखीकरण दिइएको ४. १३ जना महिलालाई ब्युटीपार्लर सीपमुलक तालिम प्रदान गरिएको	२६.७३
बालबालिका									

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	बालबालिका क्षमता अभिबृद्धि, वालअधिकार तथा सामाजिक न्याय कार्यक्रम	५.४.५-सबै	सालबसाली		१. किसोर किसोरी सहयोग र सचेतनामूलक कार्यक्रम २. साधारण तथा अति विपन्न परिवारका बालबालिकाको लागि शैक्षिक् सामग्री वितरण ३. घरेलु हिँसा, बाल विबाह र बहु विबाह जस्ता प्रथासम्बन्धी कार्यक्रम ४. कानुनी सक्षरता र सचेतनामूलक कार्यक्रम ५. बालमैत्री गाउँ पालिका घोषणा सम्बन्धी कार्यक्रम र प्रतिवेदन तयारी ६. बाल विकास केन्द्र पूर्वाधार निर्माण ७. बाल अधिकार र बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	बाल बालिकाको सर्वाग्गिण बहुआयामिक विकास हुनुका साथै सुरक्षित र बाल कानुनी व्यवस्थाको बारेमा सुसूचित भएका हुने	१. ५४५ जना साधारण तथा अति विपन्न परिवारका बालबालिकाको लागि शैक्षिक् सामग्री वितरण २. बालक्लब बाल सन्जालका ५४ जना सदस्यले क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम पाएका ३. ६२ जना किसोर किसोरीहरूलाई बाल विबाह र बहु विबाह सम्बन्धी कुराको सुसूचित गरिएको ४. सबै वडामा जना किसोर किसोरीहरूलाईमहिनावारी तथा स्वच्छता सम्बन्धी अभिमुखीकरण सम्पन्न गरिएको	१. ६०० जना साधारण तथा अति विपन्न परिवारका बालबालिकाको लागि शैक्षिक् सामग्री वितरण २. बालक्लब बाल सन्जालका २२ जना सदस्यले क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम पाएका ३. जना किसोर किसोरीहरूलाई बाल विबाह र बहु विबाह सम्बन्धी कुराको सुसूचित गरिएको ४. सबै वडामा जना किसोर किसोरीहरूलाईमहिनावारी तथा स्वच्छता सम्बन्धी अभिमुखीकरण सम्पन्न गरिएको ५. ६ वटा प्रा. बि र बाल विकास केन्द्रको पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग गरिएको	
युवा खेलकुंद									

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	५.४.६-२,५,६			१. युवा क्लब समिति, परिचालन र व्यवस्थापन २. मागमा आधारित बिभिन्न सीपमुलक तालिम तथा प्रविधि सहयोग ३. युवा तथा बेरोजगारलाई सीपमुलक तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण २. अध्यक्ष कप खेलकुंद कार्यक्रम ३. सामाजिक बिकृति र विसंगतिका विरुद्धका कार्यक्रम	युवाहरूको क्षमता विस्तार भइ स्वरोजगार वा रोजगारी प्राप्त गर्न सहज भएको हुने खेलाडीहरूलाई आवश्यक सामग्री मार्फत् क्षमता तथा मनोवल वृद्धि भएको हुने	-	१. ६ वडामा र पालिकाको सन्जाल गरी ७ वटा युवा क्लब समिति २. ७०० युवाक्लबका सदस्यहरूलाई विसंगतिका विरुद्ध सचेतना तालिम प्रदान गरियो ३. १४ जना युवाले प्लम्बिंग तालिम र ७ जना युवाले मोटर पंखा मर्मत तालिम प्राप्त गरी रोजगार बन्न सहायो भएको ४. अध्यक्ष कप खेलकुंद र राष्टपति कप संचालन	३.१४
श्रम तथा रोजगारी									
	श्रम तथा रोजगारी प्रवर्द्धन	५.४.६-२ ५.४.६-७ ५.४.६-८ ५.४.६१० ५.४.६-११	सालबसाली	१५०	१ रोजगारी श्रृजनाबाट विपन्न परिवारमा आर्थिक सुधार कार्यक्रम । २. श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम ।	१.सुचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहर मध्यबाट ३०० जनालाइ रोजगारी प्रदान गरिने । २. गाउँपालिका भित्र रहेका बेरोजगार व्यक्तिहरू ९०० जनालाई श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रममा सहभागी गराइने ।	१. रोजगारी श्रृजनाबाट २१६ जनालाई विभिन्न पालिका स्तरीय योजनाहरूमा खटाइ विकास पूर्वाधारहरू निर्माण गरिएको ।	१. रोजगारी श्रृजना मार्फत ८८ जनालाई रोजगारमा संलग्न गराइ ६ वटा वडामा रहेका १२ वटा योजनाहरूको कार्य सम्पन्न गरियो । २. श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम मार्फत ६ वटा वडाहरूमा गइ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको बारेमा ३०० जना बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई यस कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिइयो ।	५०.६२

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
भाषा, धर्म, कला तथा संस्कृति									
	भाषा तथा संस्कृति कार्यक्रम	५.४.७	सालबसाली	४५	१. मगर भाषा शिक्षण कार्यक्रम २. मुस्लिम धार्मिक शिक्षा सहयोग कार्यक्रम ३. मुस्लिम परिवारका बालबालिकालाई सामग्री सहयोग ४. परम्परागत संस्कृति सम्रक्षणका लागि सहयोग कार्यक्रम	मगर भाषा र मुस्लिम धर्मको सम्रक्षण हुने	१. १०८ विधार्थीले १ विद्यालयमा मगर भाषा अध्ययन गरेका २. बाहै महिना मुस्लिम धार्मिक शिक्षाबाट ३२ जना मुस्लिम व्यक्तिहरू लावान्वित भएका ३. गुरुङ जातिको लोसार पर्व र मगर दिवस कार्यक्रममा सहयोग गरिएको	१. ११० विधार्थीले १ विद्यालयमा मगर भाषा अध्ययन गरेका २. बाहै महिना मुस्लिम धार्मिक शिक्षाबाट ३२ जना मुस्लिम व्यक्तिहरू लावान्वित भएका ३. ७५ जना मुस्लिम बालबालिकालाई स्टेसनरी सामग्री सहयोग गरिएको ४. ३ वडामा परम्परागत मगर सोरठी/मारुनी नाँच सम्रक्षणका लागि बाजा र मादल सहयोग गरिएको ५. गुरुङ जातिको लोसार पर्व र मगर दिवस कार्यक्रममा सहयोग गरिएको	१५.६५
मानव संसाधन/सामाजिक समावेशीकरण									

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व.२०७८/८० को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशीकरण प्रवर्द्धन			२०००	१. दर्ता नवीकरण २. सूचना प्रचार प्रसार ३. सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी गोष्ठी ४. त्रैमासिक वितरण ५. घटना दर्ता सप्ताह कार्यक्रम ६. दलितको लागि सीप मूलक तालिम, प्रविधि सहयोग र कानुनी सक्षरता कार्यक्रम ७. विपन्न बर्गको सशक्तिकरण र सीपमुलक तालिम ८. टोल विकास संस्थाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि ९. दलितका लागि आरन सुधार कार्यक्रम	१. सुरक्षा भत्ता मार्फत् पालिकाका सबै जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएकाको जीवन यापन सहज भएको हुने २. घटना एकिन गरिएको हुने	१. १८६५ जनाले सुरक्षा भत्ता सुविधा प्राप्त गरेको २. टोल विकास संस्थाका ५५ जना सदस्यहरूलाई नेतृत्त्व विकास तालिम प्रदान गरिएको ३. ७५ विपन्न घर परिवारलाई विद्युत मिटर बक्स वितरण गरिएको ४.कुमाल र धामी जातिका विपन्न ११६ परिवारलाई पनि छान्ने फिल्टर वितरण गरिएको ५. ६० जना दलितलाई आधारभूत सिलाई-कटाई तालिम, ४८ जना दलितलाई advance सिलाई-कटाई तालिम दिइएको ६. ७४ जना विपन्न असहायलाई सहायता रकम प्रदान गरिएको	१. १९७७ जनाले सुरक्षा भत्ता सुविधा प्राप्त गरेको २. ८० जना विपन्न असहायलाई सहायता रकम प्रदान गरिएको ३. ६० जना दलितलाई advance सिलाई-कटाई तालिम दिइएको ४. १२ जना दलितका लागि आरन सुधारमा सामग्री सहयोग गरिएको	६९०.१२

५.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान

प्राविधिक तथा उच्च शिक्षाको आवश्यक वैज्ञानिक व्यवस्थापन तथा सुपरिवेक्षण, नीति तथा कानूनी व्यवस्था, सर्वसुलभ तथा न्यायोचित गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच, सामाजिक आर्थिक क्षेत्रमा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागिता, बालवालिकाहरूको बहुआयामिक वैज्ञानिक विकास, रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना भई गरिबीको न्यूनीकरण तथा मानव संसाधनको विकासद्वारा सामाजिक समावेशिता लगायतका आयोजनाहरूले लिएका लक्ष्यहरू हासिल गरिएको हुनेछ। बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन, सुमधुर अन्तरसरकारी समन्वय तथा सहकार्य लगायतका विषयहरूमा जोखिम रहेको छ।

परिच्छेद : ६

पूर्वाधार क्षेत्र

६.१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाई र सिँचाइको सुविधा, सुरक्षित यातायात पूर्वाधारको विकास, ऊर्जाको विकास तथा पहुँचमा वृद्धि, जल उत्पन्न प्रकोपको व्यवस्थापन, व्यवस्थित आवास तथा प्रकोप प्रतिरोधी भवन तथा व्यवस्थित शहरी विकास आदि जस्ता पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्न आवश्यक छ। यसका लागि पालिकाले संघ र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्य र समन्वय गरी कार्य गर्नु पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण छ। यस पालिकामा हालसम्म करिब ३०७ किलोमिटर सडक निर्माण भै पालिकाभित्रका सम्पूर्ण वडामा सडक सञ्जाल विस्तार भएको, करिब ८० प्रतिशत घरपरिवारलाई आधारभूत खानेपानी सुविधा पुगेको तथा करिब ९९ प्रतिशत घरपरिवारमा विद्युत सेवा पुगेको र करिब ४५ प्रतिशत कृषियोग्य भूमिमा सिँचाइ सुविधा पुगेको छ।

दिगो विकासका लक्ष्य अनुसार सडक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरी सुदृढ र व्यवस्थित पूर्वाधारको विकास गर्ने, सिंचाइको सनिश्चितताद्वारा कृषि उत्पादनमा वृद्धि गरी खाद्य सुरक्षा, भोकमरी तथा गरीबीको अन्त्य गर्ने, सबैका लागि धान्न सक्ने भरपर्दो र आधुनिक ऊर्जाको पहुँचमा सनिश्चितता, खानेपानीको उपलब्धता र सरसफाईको दिगो व्यवस्थापन गर्ने, शहर र मानवबस्तीलाई समावेशी, प्रकोपबाट सुरक्षित, सुदृढ एवम् दिगो बनाउने जस्ता विषयहरूलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक छ । यस पालिकाको आ.व. २०८०/८१ को आवधिक योजनाले आ.व २०८१/८२ भित्र पालिकाभरका सबै घरधुरीहरूलाई आधारभूत खानेपानी सुविधाको पहुँचको सनिश्चितता र विद्युतको न्यूनतम पहुँच पुऱ्याउने गरी एक घर एक धाराको संकल्प लिई आ.व. २०७७/७८ देखि नै सोही अनुरूपका कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका छन् । पालिकाभरका सबै वडाहरूसँगको समन्वयमा खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाको कार्यले गति लिएको छ। यस क्षेत्रका पालिका गौरवका आयोजनाहरूको प्रगति पनि सन्तोषजनक रहेको छ। नेपाल सरकारबाट सशर्त कार्यक्रमका रूपमा हस्तान्तरण भएको जनता आवास कार्यक्रमलाई लक्षित वर्गसँग पुऱ्याई ५८ निजी आवासको निर्माण सम्पन्न भई थप आवास इकाईहरूको निर्माण कार्य भइरहेको छ। त्यसैगरी एकीकृत बस्ती, विपद् पछिको पुनर्निर्माण, बहुउद्देश्यीय भवनहरूको निर्माण गर्ने कार्य पनि अगाडि बढेको छ। निजी तथा सरकारी क्षेत्रको साझेदारीमा निर्माण हुने अन्य ढल पूर्वाधारको विकास गर्ने गरी पूर्वाधार विकासका समितिहरूको व्यवस्थापन कार्य भईरहेको छ ।

६.२ प्रमुख समस्या

उल्लेख्य प्रतिशत घरधुरी आधारभूत खानेपानी सेवाको पहुँचबाट वञ्चित हुनु, भौगोलिक अवस्थाका कारण वर्षभरि सिँचाइ सुविधा पुगेको भूमि एक तिहाइभन्दा थोरै रहनु, सडक सञ्जालहरूको विस्तार भएतापनि वर्षैभरी यातायात सेवा सञ्चालन हुन सक्ने गरी सडकहरूको विकास हुन नसक्नु, पहाडी बस्तीहरूमा सडकको प्राथमिकता निर्धारण स्पष्ट नहुनु र अव्यवस्थित तथा जोखिमयुक्त बस्तीहरू विकास हुनुजस्ता समस्याहरू यस पालिकामा विद्यमान छन्। पालिकाभरका नागरिकमा सुरक्षित आवासको पहुँच सनिश्चित भई नसक्नु, जलवायु परिवर्तनको असरले पानीका मुहानहरू सुक्दै जानु, बाढीपहिरो, भू-क्षय र डुबानका जोखिम रहनु, विकास निर्माणमा पूँजीगत बजेट वृद्धि हुनुपर्नेमा सिमित श्रोत र साधनको कारण बजेटको दायरा बढ्न नसक्नु तथा विनियोजित पूँजीगत बजेटको अंश समेत पूर्ण रुपमा खर्च हुन नसक्नु, साना आयोजनाहरूको सङख्या बढी र न्यून बजेट विनियोजन भएका कारण आयोजनाहरूको गुणस्तरीयता कायम गर्न र निर्धारित समयमै कार्यसम्पन्न गर्न कठीनाइ उत्पन्न भएको छ । संघ र प्रदेशबाट हस्तान्तरित भई आएका सशर्त तर्फका आयोजनाहरूमा पर्याप्त बजेटको विनियोजन नहुनुका साथै पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको समयमा निर्माण सम्पन्न हुन नसक्दा लागतमा वृद्धि हुने तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त हुन नसक्ने लगायतका समस्याहरू पनि विद्यमान छन् ।

६.३ चुनौती र अवसर

हालको विषम परिस्थितिलाई सामना गर्दै आर्थिक पुनरूत्थान र वर्षेनी श्रम बजारमा आपूर्ति हुने श्रमिक, स्वदेश तथा विदेशमा रोजगारी गुमाएका श्रमिकहरूलाई प्रदेश भित्रै रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना हुने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु, प्रदेश र स्थानीय तहहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा विकास निर्माणका कार्यहरू अघि बढाउनु, विनियोजित पूँजीगत बजेटको अधिकतम खर्च गर्न सक्ने गरी संयन्त्रको विकास गर्नु, पूर्वाधार विकासका लागि आवश्यक लगानी जुटाउनु, प्रथम आवधिक योजना बमोजिम शतप्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी सुविधाको पहुँच पुऱ्याउनु, विद्युतको खपत बढाउँदै लगि पेट्रोलियम ईन्धनलाई स्वच्छ नविकरणीय ऊर्जाद्वारा प्रतिस्थापन गर्दै लैजान, कालोपत्रे सडक निर्माण गरी सुरक्षित, भरपर्दो यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनु तथा अव्यवस्थित शहरीकरणलाई व्यवस्थित बनाउनु जस्ता चुनौतीहरू रहेका छन् ।

यस प्रदेशको बनावट पूर्वाधार विकास निर्माणमैत्री हुनु, खोलानालाको वैज्ञानिक प्रयोगमार्फत् जलाशयहरू निर्माण गरी सिँचाइ तथा खानेपानीको स्रोत व्यवस्थापन गर्ने सुविधा प्राप्त हुनु, पालिका गौरवका सडक तथा सिँचाइ आयोजनाहरू कार्यान्वयनको चरणमा रहनु, वैदेशिक रोजगारीबाट फिर्ता भएका तथा देशभित्रका जनशक्तिहरूलाई पनि समग्र विकासमा समाहित गरी प्रतिभा पलायन रोक्ने अवसरहरू छन् । त्यसैगरी, प्राकृतिक श्रोत र साधनको प्रचुर उपलब्धता रहनु, योजनाबद्ध विकासको थालनी हुनुका साथै तीनै तहहरूबाट विकास निर्माणका कामहरू तीब्र पारिनु पनि पूर्वाधार क्षेत्रका अवसरहरू हुन् ।

६.४ आवधिक योजना अनुरूप विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति

६.४.१ खानेपानी तथा सरसफाई

सोच

स्वच्छ, स्वस्थ र सुन्दर गाउँपालिका निर्माणका लागि गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाइ

लक्ष्य

गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बस्तीहरूमा स्वच्छ खानेपानी पु¥याउने तथा सरसफाइको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने

उद्देश्य

१. गाउँपालिकाबासीहरूलाई सुरक्षित खानेपानी सुविधा पु¥याउनु

२. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूमा सरसफाइको सुविधा पु¥याउनु

रणनीति

१. आधारभूत खानेपानी सुविधा नपुगेका घरपरिवारमा खानेपानी सुविधा विस्तारका लागि प्राथमिकता दिने ।

२. मूहान संरक्षण तथा खानेपानी सेवाको स्तर वृद्धि गर्ने ।

३. हरेक घरपरिवारमा आधारभूत शौचालय तथा सरसफाइ सुविधाको व्यवस्था गर्ने ।

४. सार्वजनिक स्थल तथा बजार क्षेत्रमा सरसफाइ सेवाको व्यवस्थापन गर्ने ।।

५. खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा योजनावद्ध विकासका लागि लगानी वृद्धि तथा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने,

६. पूर्ण सरसफाई उन्मुख पालिका निर्माणको लागि सार्वजनिक शौचालय निर्माण, ढल तथा फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।

६.४.२ सिँचाइ तथा जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन

सोच

"बार्‍है महिना पूर्ण सिंचाइयुक्त गाउँपालिका" स्थापित गर्दै जल उत्पन्न प्रकोपहरूको न्यूनीकरण ।

लक्ष्य

सम्पूर्ण खेतीयोग्य तथा बाँझो जमिनमा दिगो सिंचाईको व्यबस्थापन गरी उच्च प्रतिफल युक्त कृषि उत्पादनमा योगदान पुर्याउने तथा जलउत्पन्न प्रकोपको जोखिमलाई कम गर्ने ।

उद्देश्य

१. सिंचाई प्रणालीको दिगो तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु
२. परम्परागत तथा वैकल्पिक प्रविधिको प्रयोग गरी खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा पुर्याउने
३. जलउत्पन्न प्रकोपबाट वर्षेनी हुने नागरिकको धनजनको क्षति कम गर्नु।

रणनीति

१. उच्च प्रतिफल युक्त कृषि उत्पादनको सम्भावना बोकेका क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेर सिंचाई प्रणालीको विकास गर्ने।
२. कृतिम जलाशयहरू निर्माण गरी वैकल्पिक सिंचाई प्रवर्द्धन गर्ने
३. संस्थागत संरचना सुदृढीकरण गर्ने ।
४. विशिष्टि प्रकृतिका सिँचाइ आयोजनाहरूलाई पालिका गौरवका आयोजनाको रूपमा विकास गर्ने गरी छनौट गर्ने।
५. एकभन्दा बढी स्थानीय तहसँग सम्बन्धित सिंचाइ आयोजनाहरूको निर्माण तथा समन्वय गर्ने।
६. मझौला प्रकृतिका नदीहरू (महाभारत पहाड र चुरे पहाडबाट उद्गम भई बग्ने नदी) नियन्त्रण/व्यवस्थापन गर्ने।
७. पहिरो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
८. बहुउद्देश्यीय प्रकृतिका सिंचाइ आयोजनाहरूको निर्माण एवम् सञ्चालनमा जोड दिने ।

६.४.३ जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन

सोच

ऊर्जामा पूर्ण पूर्वाधारयुक्त गाउँपालिका

लक्ष्य

गाउँपालिकावासीहरूमा दिगो, वातावरण मैत्री ऊर्जामा पूर्ण पहुँच स्थापित गर्ने

उद्देश्य

ऊर्जामा सबै गाउँपालिका बासीको पहुँच पु¥याउनु

ऊर्जा व्यवस्थापनलाई दिगो र भरपर्दो बनाउनु

रणनीति

१. विद्युतीकरण नभएका स्थानहरूमा विद्युत् सेवा विस्तार गर्ने ।

२. विद्युत क्षमता वृद्धि गर्ने ।
३. विद्युत् उपयोग बढाउने ।
४. वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन गर्ने ।
५. जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
६. ग्रामिण तथा सामुदायिक विद्युतीकरण गर्ने ।
७. यातायात, उद्योग र घरायसी प्रयोगमार्फत् विद्युत खपत बढाउने।
८. विद्युत
९. बहु-उपयोगी परियोजनाहरूको पहिचान, प्रोत्साहन र विकास गर्ने।

६.४.४ सौर्य ऊर्जा

सोच

सौर्य ऊर्जालाई विद्युत ऊर्जाको मूलधारको रूपमा विकास गरेको अग्रणी पालिका।

लक्ष्य

नमूना परियोजनाहरूमा लगानी तथा निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गरेर सौर्य ऊर्जा उत्पादनमा अग्रणी पालिका बनाउने।

उद्देश्य

सौर्य ऊर्जाको उत्पादन तथा उपभोग बढाउनु।

रणनीति

१. सौर्य ऊर्जा सम्बन्धी नीति तर्जुमा र संरचनागत व्यवस्था गर्ने।
२. सौर्य ऊर्जाको अध्ययन र विकासमा उल्लेख्य लगानी गर्ने।
३. संघ, प्रदेश र निजी क्षेत्रसँग सौर्य ऊर्जा उत्पादनमा सहकार्य गर्ने।

६.४.५ अन्य नवीकरणीय ऊर्जा

सोच

जैविक ऊर्जाको प्रवर्द्धनमार्फत नविकरणीय ऊर्जामा निर्भर गाउँपालिका।

लक्ष्य

बायोग्यास, बायोब्रिकेट, बायोइन्धन र वायूमा आधारित विद्युत तथा ताप ऊर्जाको प्रवर्द्धनद्वारा ऊर्जामा परनिर्भरता कम गर्ने र नविकरणीय ऊर्जामा अग्रणी पालिका बन्ने।

उद्देश्य

जैविक तथा वायु ऊर्जाको विकास र उपभोगमा प्रवर्द्धन गर्नु।

रणनीति

१. जैविक तथा वायु ऊर्जा उत्पादन तथा उपयोगमा प्रोत्साहित गर्ने।

२. जैविक ऊर्जामा अध्ययन र अनुसन्धान गरी बायो इन्धनको व्यापारीक उत्पादन र बिक्री प्रबन्धलाई सहयोग गर्ने।

६.४.६ यातायात पूर्वाधार विकास

सोच

राष्ट्रिय मापदण्डका यातायात पूर्वाधारको सञ्जाल विकास तथा व्यवस्थापन सहितको समृद्ध पालिका।

लक्ष्य

सबै बस्तीहरूमा स्तरीय सडक सञ्जालसँगै सुलभ र भरपर्दो यातायात सुविधाको विस्तार गर्ने।

उद्देश्य

१. गुणस्तरीय सडकको पहुँच पुऱ्याउनु।

२. वैकल्पिक यातायात पूर्वाधारहरूको विकास गर्नु।

रणनीति

१. स्थानीय यातायात गुरूयोजना निर्माण गरी रणनीतिक सडक, पर्यटनस्थल पहुँच मार्ग, वडा तह पहुँच मार्ग, कृषि सडक पहुँच मार्ग, उद्योगस्थल पहुँच मार्ग तथा अन्य पहुँच मार्गहरूको निर्माण गर्ने।

२. दुई वा दुईभन्दा बढी वडा भएर जाने सडकहरूको निर्माण गरी वातावरणमैत्री तथा विपद्प्रतिरोधी सडकको विकासमा जोड दिने।

३. सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत संभार गर्ने।

४. निजी तथा सार्वजनिक-निजी साझेदारीलाई प्रोत्साहन गरी विकास गर्ने।

५. केवुलकार यातायात पूर्वाधारको विकासलाई प्रवर्द्धन गर्ने।

६.४.७ आवास, भवन तथा शहरी विकास

सोच

एकीकृत बस्ती विकास, विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रविधीका आवास निर्माण, शहरी पूर्वाधार विकास, विपद् प्रभावित क्षेत्रको पुनःनिर्माण एवम् लक्षित वर्गलाई सुरक्षित आवासको सुनिश्चितता गर्दै व्यवस्थित शहरीकरण ।

लक्ष्य

स्थानीय श्रोत साधनको प्रयोग गर्दै मौलिक एवम् प्राचिन वास्तुकलाको प्रवर्द्धन गर्नको लागि व्यवस्थित शहरीकरण, विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रविधिका आवास निर्माण, एकीकृत बस्ती विकासको साथसाथै सुरक्षित आवासको प्रत्याभूति गराउने ।

उद्देश्य

१. स्थानीय श्रोत साधनको प्रयोग मार्फत् मौलिक एवम् प्राचिन वास्तुकलाको प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकता दिनु,

२. व्यवस्थित शहरीकरणको विकास तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रविधिका आवासको निर्माण गर्नु,

३. एकीकृत बस्ती विकास साथसाथै सुरक्षित आवासको प्रत्याभूति गराउनु ।

रणनीति

१. सहरी विकास योजना तर्जुमा, सहरी पूर्वाधार निर्माण, सञ्चाल तथा मर्मत संभार गर्ने ।

२. आवास तथा भवन सम्बन्धी योजनाहरूको कार्यान्वयन र मार्गनिर्देशन गर्ने ।

३. विपद् जोखिमयुक्त बस्तीहरूको स्थानान्तरण तथा विपद् प्रभावित क्षेत्रको पुनःनिर्माण गर्ने ।

४. लक्षित वर्ग लाभान्वित हुने गरी आवास कार्यक्रमको नीति, योजना र कार्यान्वयन गर्ने ।

५. एकिकृत बस्ती विकास गरी पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।

६. स्थानीय सरकारी भवन निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने ।

६.४.१ पूर्वाधार विकास कार्यान्वयन

सोच

भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धी आयोजनाहरूको सहज र प्रभावकारी कार्यान्वयन।

लक्ष्य

आयोजनाहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी र द्रुततर गतिले गर्ने।

उद्देश्य

१. पूर्वाधार विकासका काम सन्तुलित, प्रभावकारी, गुणस्तरीय र चुहावट रहित ढंगले गर्नु।

२. पूर्वाधार विकासका लागि आवश्यक पूँजी संकलन र परिचालन गर्नु।

३. पूर्वाधार विकासमार्फत् रोजगारी सिर्जना गर्नु ।

रणनीति

१. पूर्वाधार क्षेत्रको द्रुततर विकास गर्ने विशिष्ट प्रकृतिको संस्थागत पद्धतिको विकास गर्ने ।

२. अन्य स्थानीय तहहरूसँगको पहुँच र आर्थिक वृद्धिलाई योगदान पुग्ने गरी भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास, विस्तार र सुदृढिकरण गर्ने ।

३. कर्मचारीहरूको क्षमता, मनोबल तथा उत्प्रेरणा अभिवृद्धि गर्ने।

४. पूर्वाधार विकास सम्बन्धी सूचना, ज्ञान र अनुभवको संकलन, विश्लेषण तथा प्रयोग गर्ने।

५. पूर्वाधार क्षेत्रलाई चाहिने ठूलो लगानी जुटाउने संयन्त्र स्थापना गरी लगानी परिचालन गर्ने।

६. भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्न माध्यमको रूपमा प्रयोग गर्ने ।

७. पूर्वाधार आयोजना कार्यान्वयन गर्दा परियोजना बैंकमा रहेका आयोजनाहरूलाई क्रमशः कार्यान्वयनमा लैजाने।

८. स्थानीय श्रम, सीप, स्रोत साधन र प्रविधिको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई जनसहभागिता र जनस्वामित्वमा पूर्वाधारहरूको विकास गर्ने ।

६.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

प्रमुख सूचकहरू	एकाइ	आ.व. २०७८/७९ (सम्म) को यथार्थ	२०७९/८० (सम्म)को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
सडक / पुल						
सडक लम्बाई	कि.मी.	३००	३०७	३१०	३१२	३१५
कालोपत्रे गरेको सडक	कि.मी.	०.५६	१.३३	१.५	१	१
ग्रावेल सडक	कि.मी.	१०.३	८	१०	१०	१०
सडकको नयाँ ट्र्याक	कि.मी.	८.९५	९	८	७	८
नाली निर्माण	कि.मी.	३.७५	३	४	५	४
सडक ढलान	मी.	३०.६५	१२	१५	२०	२०
विद्युतीय बस सञ्चालन	संख्या					
झोलुङ्गे पुल निर्माण	संख्या	१	२	१	२	२
डिपीआर भएका नयाँ पुल	संख्या	-	१	२	२	२
कृषि विशेष सडक	कि.मी.	-	-	-	१	१
पर्यटन विशेष सडक	कि.मी.	-	-	-	-	-

प्रमुख सूचकहरू	एकाइ	आ.व. २०७८/७९ (सम्म) को यथार्थ	२०७९/८० (सम्म)को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
उद्योग विशेष सडक	कि.मी.					
वडा पहुँच सडक	कि.मी.					
अन्य स्थानीय तह पहुँचमार्ग	कि.मी.					
सिंचाई						
सतह सिंचाइ तर्फ						
पक्कि कुलो निर्माण	कि.मी.	१.४३	२.१	३.५	३	३
सिंचाइ पाइप	कि.मी.	२.६७	४	४.२	५	४
सिंचाइ टंकी निर्माण	घन मि.	११४.२*	१३२.५*	८०	५०	८०
नयाँ सिंचाइ नहर (मूल तथा शाखा) निर्माण	कि.मी.					
सिंचाइ क्षेत्र विस्तार तथा नविकरण	हेक्टर					
थप भएको सिंचित क्षेत्र	हेक्टर					
लघु जलाशय निर्माण	संख्या					
भूमिगत सिंचाई						
भूमिगत जल सिंचाइ (इनार)	वटा	२००*	२१२*	२१८*	२२५*	२३५*
नदी नियन्त्रण कार्यक्रम	वटा	१*	१*	१*	२*	२*
नदी नियन्त्रण	कि.मी	१	१	१	१	१
ऊर्जा						
जलविद्युत उत्पादन (नयाँ)	मे वा					
सोलार वितरण	संख्या	५०*	६	१०	१२	१४
सुधारिएको चुलो वितरण	संख्या	३३२	-	-	-	-
विद्युत पहुँच पुगेका घरधुरीहरू (सौर्य ऊर्जा सहित)	%	९९*	९९.१	९९.२	९९.३	९९.४
नयाँ व्यवसायिक बायोग्यास प्लान्ट स्थापना	संख्या (क्षमता)					
बायोग्यासमा आधारित विद्युत योजना	संख्या (क्षमता)					
आवास, भवन तथा शहरी विकास						
नयाँ एकिकृत वस्ती	संख्या					
खरको छाना विस्थापन घर	संख्या	७८८*	१५०	१२०	११०	११०
सुरक्षित नागरिक आवास	संख्या	११०*	११	३०	३०	३०

प्रमुख सूचकहरू	एकाइ	आ.व. २०७८/७९ (सम्म) को यथार्थ	२०७९/८० (सम्म)को अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
नयाँ आवास (जनता आवास- प्रति वर्ष)	संख्या					
सरकारी भवन तथा आवास र सभा हल निर्माण मर्मत	संख्या	३४*	३	२	१	१
नयाँ पार्कहरू निर्माण	संख्या					
खानेपानी तथा सरसफाई						
खानेपानी आयोजना सम्पन्न (नयाँ)	संख्या	२८*	३२*	३५*	४०*	४५*
खानेपानी टंकी निर्माण	वटा/घन मि.	११/१२६.८*	६/१५०	१०/१५०	८/२००	१०/२००
खानेपानी पहुँच भएका थप घरधुरी	संख्या	४०	३८९	५०	८०	१००
शौचालय निर्माण भएका थप घरधुरी	संख्या	२*	२*	२*	३*	४*
शौचालय (सार्वजनिक)	संख्या					
ढल निर्माण	कि.मि.					

सो आ.व. सम्मको एक घर एक धारा पहँच भएका घरधुरी - २६६६ (आ.२०७९।०८०)

६.६ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान (अनुसूची १ को आधारमा तयार गरिएको)

(रू. लाखमा)

आ.व.	बजेट अनुमान				श्रोत				
	कुल	चालु	पूँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	स्थानीय सरकार	नेपाल सरकार - अनुदान	प्रदेश सरकार - अनुदान	आन्तरिक ऋण
०८०/८१	७४९	१०.८०	७३८.२०		७४९	११०	५५४	८५	-
०८१/८२	७९३.९४	११.४५	७८२.४९		७९३.९४	११६.६०	५८७.२४	९०.१०	-
०८२/८३	८४१.५८	१२.१३	८२९.४५		८४१.५८	१२३.६०	६२२.४७	९५.५१	=

६.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विषय क्षेत्रगत् रणनीति नं.	आयोजना शुरू र समाप्ति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	तीन वर्षका प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व २०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
१	यातायात पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६.४.६-१ ६.४.६-३ ६.४.६-२	२०७८/७९ -	२५२०	ऐरावती बङ्गाडा पुठाखोला दाङ् सडक स्तरउन्नोति योजना	१७ कि.मी. (१० कि.मि. कालोपत्रे) स्तरोन्नति हुने।	४.५ कि.मि. सडकको स्तरोन्नति भएको।	५ कि.मि. सडकको स्तरोन्नति भएको।	४५५.५०
					कुडुले सिरुवारी देउराली मो.बा. स्तरउन्नोति वडा न. ४	२ कि.मी. ट्र्याक खोलि ८ कि.मि. ग्रावेल हुने।	३ कि.मि. स डक बनेको	१.५ कि.मी. सडक बनेको।	
					झोलंगेपुल साझेदारी रकम	६ वटा पुल बन्ने	१ वटा बनेको	२ वटा पुल बनेको	
					बङ्गाँडा उपल्लोखुट्टी तिराम सडक निर्माण वडा नं ६	६ कि.मि. सडक बन्ने	०.५ कि.मि सडक बनेको	२ कि.मि. सडक बनेको	
२	मर्मत संभार कोष	६.४.६-१ ६.४.६-३ ६.४.६-२			सडक सञ्जालको नियमित मर्मत संभार	१५ वटा सडकहरूको २५ कि.मी. सडक प्रत्येक वर्ष नियमित रूपमा मर्मत हुने।	१५ वटा सडकहरूमा नियमित मर्मत संभार भएको।	१५ वटा सडकहरूको २० कि.मी. लम्बाइमा सडक मर्मत संभारकर्ताबाट नियमित मर्मतको कार्य भइरहेको ।	१०

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विषय क्षेत्रगत् रणनीति नं.	आयोजना शुरू र समाप्ति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	तीन वर्षका प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व २०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
३	मझौला तथा बैकल्पिक प्रविधिमा आधारित सघन सिंचाइ कार्यक्रम	६.४.२-६सबै	२०७९ -	३००	उपल्लो बुढो गहरा खेत सिंचाइ योजना वडा नं.२	३० विगाहमा सिंचाइ पुग्ने।	१० विगाहमा सिंचाइ सुविधा पुगेको।	१० विगाहमा सिंचाइ सुविधा पुगेको।	९९.८०
					फोर्सावाङ्ग लिफ्ट सिचाई योजना	३० विगाहमा सिंचाइ पुग्ने।	मोटर घर स्थापना गरी मोटर खरिद गरिएको ।	विद्युत लाईन विस्तार गरिएको	
					मोटर र पाईप वितरण				
					जोगिढुंगा सिचाई बाध निर्माण वडा न. २	१५ विगाहमा सिंचाइ पुग्ने।	कुलो मर्मत निर्माण।	बाँद निर्माण भइ १५ विगाहमा सिंचाइ पुगेको।	
					आटीटार सिचाई पोखरी निर्माण				
४	ऊर्जा विकास कार्यक्रम	६.४.३, ६.४.४ र ६.४.५ का सबै	२०७९ -	९१	खोरीयाटोल विद्युतिकरण लाइन विस्तार वडा नं.१	२०० घरधुरीमा विद्युतीय ऊर्जा जडान हुने,		१५० घरधुरीमा विद्युतीय ऊर्जा जडान भएको	२४.००
					उज्यालो सडक कार्यक्रम वडा नं २	८० घरधुरी लावान्वित हुने		८० घरधुरी लावान्वित भएका	
					झिलिवाङ्ग विधुत लाईन स्तरोउन्नोती वडा नं १			२० घरधुरी लावान्वित भएका	
					नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधि जडान	६ वटा वडा कार्यालय तथा सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकी र गाउँ कार्यालयमा सोलार उपकरण जडान गरिएको ।	गाउँपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयमा हरूमा सोलार उपकरण जडान ।	गाउँपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा थप ब्याकप जडान भएको।	
५	जलाधार तथा भु-संरक्षण र जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम	६.४.२-६,७	२०७९ -	५०	१. तारजाली खरिद २. चुरे क्षेत्र रिचार्ज पोखरी र वाध निर्माण ३. जलवायु परिवर्तन सम्बोधनका लागी कार्यक्रम	३ कि.मी लम्बाइमा नदी नियन्त्रण भएको हुने।	१ कि.मी लम्वाइमा नदि नियन्त्रण भएको।	१ कि.मी लम्वाइमा नदि नियन्त्रण भएको।	१३.००

सि.नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	विषय क्षेत्रगत् रणनीति नं.	आयोजना शुरू र समाप्ति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	तीन वर्षका प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व २०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
६	भवन आवास तथा सहरी विकास कार्यक्रम	६.४.७-१,२	२०७९ -	.....	सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम :- प्रदेश नं. ५ को प्यूठान जिल्ला क्षेत्र नं. १ अन्तर्गत सरुमारानी गाउँपालिका- २०० वटा (क्रमागत)	२०० घरमा व्यवस्थित बस्ती विकास भएको हुने।	४२ वटा घर कार्यान्वयनमा रहेकोमा अर्को आ.व.मा क्रमागत हुने।	१५ वटा घरमा व्यवस्थित बस्ती विकास भएको र बाँकी अर्को आ.व.मा क्रमागत हुने।	४३.५०
		६.४.७-६	२०७८ -		वडा कार्यालय भवनको तला थप	१ वटा सरकारी भवन र १ वटा सभाहल स्तरोन्नति सम्पन्न भएको हुने।	१ वटा सरकारी भवन कार्यान्वयनमा रहेको।	-	
७	खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सरसफाई तथा ढल व्यवस्थापन कार्यक्रम	६.४.१ - सबै	२०७८- २०७९- २०८३	५००	नयाँ प्रविधिमा आधारित खानेपानी योजनाहरूको निर्माण एवम् विस्तार	खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने			१०७.९०
					पनाहा खानेपानी योजना वडा नं.३	खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने	२७ घरधुरीमा खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउने अन्तिम तयारी भएको	२७ घरधुरीमा खानेपानी सुविधा उपलब्ध भएको	
					धारापानी टंकी निर्माण र तल्लो आँपखोली खानेपानी लाइन विस्तार वडा नं.५	खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने		टंकी निर्माण कार्य सम्पन्न भइ पनि वितरणको तयारी अन्तिम चरणमा रहेको	
					हात्तीखाल खा.पा योजना -५	९० घरमा खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने		४७ घरधुरीमा पाइपलाईन विस्तार भएको	
					जुकेपानी गरासेनी लिफ्ट खा.पा. योजना-६	४३ घरधुरीमा खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने	१ पम्प हाउस र १ टंकी बनेको	१९७० मि. पाइपलाईन बिच्छाइएको	
					हंसपुर बृहत् खानेपानी आयोजना	३८९ घरमा खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको हुने	पम्प हाउस र टंकी निर्माण भइ पाइपलाईन विस्तार भएको	३४२ घरमा खानेपानीको पहुँच विस्तार भएको	

६.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान

मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF) ले निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य तथा परिसूचकहरू हासिल गर्नको लागि प्रत्येक आ.व.को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा तादाम्यता मिलाई लगानीमा समेत वृद्धि गर्नुपर्नेमा पालिकाको मुख्य प्राथमिकता क्षेत्रका पूर्वाधारहरूको विकास तथा निर्माण, बेरोजगार श्रमिकहरूको व्यवस्थापन एवम् रोजगारीका अवसरहरूको सिर्जना तथा अन्य विभिन्न विपद नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यमा केन्द्रित हुनु परेकोले विकास निर्माणको कार्य कम प्राथमिकतामा पर्ने जोखिमले भौतिक पूर्वाधारको विकासमा पर्याप्त बजेट विनियोजनमा संकुचन आएको छ। वैदेशिक रोजगारमा संलग्न धेरै जनशक्ति स्वदेश भित्रिने क्रम बढिरहेको र असंगठित क्षेत्रका श्रमिकहरू बेरोजगार भई श्रम बजारमा दक्ष जनशक्ति अभिवृद्धि हुने भएकोले निजहरूले विभिन्न कार्यक्षेत्रमा आर्जन गरेका ज्ञान तथा सीपलाई विकास निर्माणमा समुचित परिचालन गर्न सकेको अवस्थामा आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको निर्माण भई पालिकालाई समृद्धि तर्फ अग्रसर गर्न सहज हुने अनुमान गरिएको छ ।

शान्ति सुरक्षा, कानुन, संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह, सुशासन, अनुगमन तथा तथ्यांक

७.१ पृष्ठभूमि

पालिकाको कार्यकारिणी अधिकारको प्रयोग गर्ने र पालिकाभित्रको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने काममा स्थानीय सरकारलाई सहयोग गर्ने प्रमुख अङ्ग कार्यपालिका हो। स्थानीय सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७८ बमोजिम यस कार्यपालिका सार्वजनिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने अङ्गको रूपमा रहेको छ। पालिकाका शाखा तथा वडा एवम् अन्य निकायहरूबाट सम्पादन हुने कार्यहरूको रेखदेख, नियन्त्रण, निरीक्षण, सूचना तथा संचार, समन्वय, अनुगमन मूल्याङ्कन, सुशासन प्रवर्द्धन, शासकीय सुधार तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रण, मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन, प्रशासनिक, आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, पूर्वाधार विकास तथा शान्ति सुव्यवस्थाको गतिविधिका बारेमा जानकारी लिनु तथा अनुगमन गर्नु यस कार्यपालिकाबाट सम्पादन हुने प्रमुख कार्यहरू हुन्। विगत केहि वर्षदेखि विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को महामारीबाट आक्रान्त हुँदा यस पालिकाका प्रमुख कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न कठिन भएको र यसबाट सुशासन प्रवर्द्धन र शासकिय सुधारमा असर पुगेको छ।

तथ्यपरक एवम् नतिजामूलक नीति निर्णय प्रक्रिया, निर्णयहरूको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन, विश्वसनीय, परिणाममूखी, उत्तरदायी र सक्षम प्रशासनयन्त्र, सुचना तथा संचारको पहुँच, सदाचारिताको प्रवर्द्धन, शान्ति सुरक्षा, प्रभावकारी कानूनी व्यवस्था एवम् शून्य सहनशीलतामार्फत् भ्रष्टाचार नियन्त्रण, नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको विकास तथा विपद व्यवस्थापन जस्ता पक्षहरूलाई संस्थागत र प्रवर्द्धन गर्दै समृद्ध पालिकाको अभियानलाई साकार पार्न यस कार्यपालिकाले नीति निर्माण र कार्यान्वयनमार्फत् आवश्यक पर्ने कानूनको तर्जुमा, शासकीय सुधारको व्यवस्था, भ्रष्टाचारको अन्त्य, कोभिड-१९ का असर न्यूनीकरण गर्ने विशेष कार्यक्रम र प्रशिक्षण लगायतका कार्यहरू सम्पादन गर्ने उद्देश्यका साथ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्राथमिकताभित्र रही वार्षिक कार्यक्रम तयार गरिएको छ।

७.२ प्रमुख समस्या

विपद् व्यवस्थापनको लागि दक्ष जनशक्ति तथा आवश्यक सामग्री पर्याप्त मात्रामा नहुनु, विपद्को पूर्व जानकारी दिने प्रविधि तथा पद्धतिको अभाव हुनु, अपराध तथा घरेलु हिंसाका घटनाहरू घट्नु, टेलिफोन र इन्टरनेट सेवाको सबै जनतामा पहुँच नहुनु, अधिकार क्षेत्रभित्रका लागि पर्याप्त कानूनहरू निर्माण गर्न बाँकी रहनु, विकास निर्माणका काममा समन्वय, विश्वास, गुणस्तर, कार्यक्षमता लगायतका

समस्या विद्यमान रहनु, आयोजना तथा सार्वजनिक प्रशासनमा इमान्दारिता एवम् सदाचारिताको स्तर खस्किँदै जानु, भ्रष्टाचारजन्य कार्यको गहिराइमा पुगेर परीक्षण गर्न कठिनाइ हुनु तथा शून्य सहनशीलताको नीतिको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न नसकिनु, समाजमा सदाचारको संस्कार र मूल्य-मान्यतालाई स्थापित गर्न नसकिनु, पछौटेपन र गरिबी विद्यमान हुनुलाई प्रमुख समस्याको रूपमा चित्रण गर्न सकिन्छ।

७.३ चुनौती तथा अवसर

विपद्को पूर्वानुमान, पूर्वतयारी, सूचना प्रवाह तथा प्रभावकारी उद्धार गर्नु, आम नागरिकमा शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउनु, सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता, गुणस्तरीयता एवम् मितव्ययिता अपनाई जनताको सरल र सहज पहुँच कायम गर्नु, सुशासन र भ्रष्टाचार नियन्त्रणका लागि आवश्यक कानून निर्माण र संस्थागत व्यवस्था गर्नु, पालिकाको समृद्धिका लागि आवश्यक स्रोतसाधनको उपलब्धता र यथोचित उपयोग गर्नु प्रमुख चुनौतीका रूपमा रहेका छन्।

पालिकाको प्रथम आवधिक योजना तयार भइसकेकोले योजनावद्ध विकास निर्माण कार्यहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न सकिने, संविधानतः सरकारलाई आवश्यकता अनुरूप कानुन तर्जुमा तथा संशोधन गरी कार्यान्वयन गर्ने अधिकार रहनु, सर्वसाधारणमा न्यायसम्बन्धी सचेतना बढ्दै जानु, स्थानीय सरकारसँगका जनताका सकारात्मक अपेक्षाहरूलाई सम्बोधन गर्ने नजिकको तहमा रहेको सरकारका रूपमा तत्काल कार्यान्वयन र आवश्यक समन्वय गर्न सकिने, भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने सम्बन्धी कार्यहरूमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, आम नागरिक, नागरिक समाज, संचारजगतबाट समेत सशक्त सहयोग हुने जस्ता अवसरहरू रहेका छन्।

७.४ आवधिक योजना अनुरूपका विषयक्षेत्रगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति

७.४.१ सुशासन तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रण

दीर्घकालीन सोच

असल शासनको प्रत्याभूति गराई भ्रष्टाचारमुक्त तथा सदाचारयुक्त समाजको निर्माण।

लक्ष्य

सार्वजनिक क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार र अनियमितता नियन्त्रण गरी सुशासन सुनिश्चित गर्ने।

उद्देश्य

१. भ्रष्टाचार निर्मूल गर्नु र सदाचारको प्रवर्द्धन गर्नु।

२. सरकारी सेवालाई जवाफदेही, जनउत्तरदायी र पारदर्शी बनाउनु।

३. विधिको शासन र सुशासन कायम गर्नु।

रणनीति

१. पालिकाबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवालाई नैतिकता र सदाचारको संस्कृति मार्फत् गुणस्तरीय, मितव्ययी एवम् पहुँचयोग्य बनाउने।

२. विकास कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सार्वजनिक लेखापरीक्षणलाई अनिवार्य बनाउने।

३. भ्रष्टाचारको सवालमा शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरी सरकारी कामकाजलाई निष्पक्ष, नतिजामूखी, पारदर्शी, जवाफदेही एवम् जनउत्तरदायी बनाउने।

४. सुशासन कायम गर्ने तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रणसम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी नागरिक समाज र समुदाय समेतको सहयोग र सहकार्यमा कार्यान्वयनमा ल्याउने।

५. मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने, गराउने।

७.४.२ कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

दीर्घकालीन सोच

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीमार्फत् प्रभावकारी बजेट कार्यान्वयन एवम् जबाफदेहिताको सुनिश्चितता।

लक्ष्य

स्वचालित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली मार्फत सिकाइ र जबाफदेहिता सुनिश्चित गरी तथ्यपरक नीति निर्माणलाई संस्थागत गर्ने।

उद्देश्य

१. विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन पूर्व निर्धारित परिमाण, गुणस्तर, समय र लागतमै सम्पन्न गर्नु।

२. नतिजामूलक एवम् स्वचालित अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली संस्थागत गरी निर्णय प्रक्रियालाई तथ्यमा आधारित गर्नुका साथै जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्नु।

रणनीति

१. योजनाको कार्यान्वयनको लागि कार्य योजना मार्फत् चुस्त तथा प्रभावकारी संरचना निर्माण गर्ने।

२. सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा पालिकाको प्राथमिकता अनुसार आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्ने।

३. अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरी पालिकाका सबै शाखा र सबै वडा तहमा स्वचालित अनुगमन प्रणालीलाई संस्थागत गर्ने।

४. अनुगमन तथा मूल्यांकनबाट प्राप्त पृष्ठपोषणको उपयोग गर्ने।

५. साधन स्रोतको उपलब्धताको सुनिश्चितताका साथै जनशक्तिको क्षमता विकास गर्ने।

७.४.३ अन्तर सरकारी तहगत समन्वय र सहकार्य

दीर्घकालीन सोच

प्रदेश र संघ सरकारहरूसँग प्रभावकारी समन्वय र सहकार्य गर्दै समृद्धि हासिल।

लक्ष्य

सहकार्य र समन्वय गर्दै पालिकामा कामको प्रभावकारिता बढाउने।

उद्देश्य

प्रभावकारी सहकार्य र समन्वय स्थापित गरी साधनको विनियोजन र कार्यान्वयन दुवैतर्फ प्रभावकारीता र कार्यदक्षता हासिल गर्नु।

रणनीति

१. संघ र प्रदेश सरकारहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्न संस्थागत व्यवस्था गर्ने।

२. संघीय र प्रदेश तहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने प्रणाली स्थापित गर्ने।

७.४.४ शान्ति सुरक्षा

दीर्घकालीन सोच

शान्त, संयमित, हिंसारहित सुरक्षित र न्यायपूर्ण पालिका निर्माण।

लक्ष्य

पालिकामा शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउने।

उद्देश्य

प्रभावकारी शान्ति सुरक्षा तथा अमनचयन व्यवस्था कायम गर्नु।

रणनीति

१. संस्थागत क्षमता बढाई शान्ति सुरक्षा कायम राख्ने ।

२. दक्षता, क्षमता अभिवृद्धि गर्न नियमित तालिम प्रदान गर्नुका साथै आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढाउने।

३. अपराधिक गतिविधि कम गर्न सुरक्षासम्बन्धी सामाजिक चेतना अभिवृद्धि गर्ने।

७.४.५ सूचना तथा सञ्चार

दीर्घकालीन सोच

सूचना र सञ्चार प्रविधिको पहुँच वृद्धि मार्फत् आर्थिक र सामाजिक समुन्नति।

लक्ष्य

सबै बस्तीहरूमा टेलिफोन र इन्टरनेटको सहज पहुँच पुऱ्याउने।

उद्देश्य

सूचना प्रविधिको विस्तार एवम् व्यवस्थित प्रयोग गरी सरकारी कामकाज र सेवा प्रवाहमा सुधार, उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि र आर्थिक समृद्धिमा सहयोग पुऱ्याउनु।

रणनीति

१. सूचना प्रविधिको विकास तथा व्यवस्थित प्रयोग गर्न कानूनी एवम् संस्थागत व्यवस्था गर्ने।

२. सूचना प्रविधिको पहुँच विस्तार तथा आर्थिक, सामाजिक विकासका क्षेत्रमा व्यापक प्रयोग गर्ने।

३. सूचना प्रविधि पार्क सञ्चालन गर्ने।

७.४.६ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन

दीर्घकालीन सोच

विपद्को घटना र यसको असर एवम् प्रभाव न्यूनीकरण भएको अवस्था।

लक्ष्य

जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् सिर्जित हानि र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने।

उद्देश्य

१. विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वानुमान तथा व्यवस्थापन गरी विपद्ले बढाउने गरिबी र सङ्कट न्यून गर्नु।

२. विपद्को प्रभाव न्यूनीकरण गरी तदारूकताका साथ उद्धार, राहत, प्रतिकार्य र यथाशीघ्र पुनरूत्थान गर्नु।

३. जलवायु परिवर्तन अनुकूलित हुनेगरी आर्थिक गतिविधि सञ्चालन गर्नु।

रणनीति

१. विपद पूर्वतयारीमा प्रभावकारिता ल्याउने।

२. विपद् सिर्जित गरिबी न्यूनीकरणका लागि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
३. विपद्ले असर गर्नसक्ने स्थानहरूको पहिचान गरी सम्भावित प्रभावको न्यूनीकरण गर्ने।
४. भवन तथा संरचना निर्माणका संहिता कडाइका साथ लागू गर्ने।
५. विपद् पश्चातको व्यवस्था, शीघ्र उद्धार, प्रति कार्य तथा राहत प्रदानलाई प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गर्ने।
६. जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको कार्यक्रम लागू गर्ने।

७.४.७ आम सञ्चार

दीर्घकालीन सोच

आम सञ्चारको सहज पहुँच र यसको माध्यमबाट समाजको सकारात्मक रूपान्तरण।

लक्ष्य

आम सञ्चारको विकास र विस्तार गर्ने।

उद्देश्य

१. आम सञ्चारको पहुँच विस्तार गरी व्यवसायिकताको विकास गर्नु।
२. आम सञ्चार माध्यमको योगदान समेतबाट समृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्नु।

रणनीति

१. आम सञ्चारमा जनताको पहुँच, व्यावसायिकता र संस्थागत क्षमता बढाउने।
२. सकारात्मक, खोजमूलक र विकासमूखी सञ्चारको प्रवर्द्धन गर्ने।
३. पालिकाका गतिविधिहरूलाई जनसमक्ष पुऱ्याउन सम्प्रेषणको व्यवस्था गर्ने।

७.५ विषयक्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
ऐन नियम तर्जुमा	संख्या		१०७	११५	१२०	१२५
सार्वजनिक सुनुवाई	संख्या	३	३	३	३	३
२.प्रशिक्षण तथा तालिमबाट लाभान्वित	संख्या	२३	२३	२३	२३	२३
प्राप्त जनगुनासो	संख्या	८८	९९	८०	७०	६०
उजुरी	संख्या	२१		१७	१४	१०
मेलमिलाप	संख्या	१७		१५	१४	१०

सूचक	एकाई	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
सम्बोधन गरिएको जनगुनासो	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००
५मूल्यांकन भएका आयोजना/ कार्यक्रम	प्रतिशत	९०	९०	९५	९७	१००
प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट लाभान्वित	वडा तह/ लाभान्वित संख्या	२१६	८८	८२	८५	९०
शान्ति सुरक्षा						
सिसिटिभी जडान	संख्या	२३	-	४	२	२
सामाजिक जागरणमा समेटिएका व्यक्ति	संख्या		२०००	२०००	२२००	२५००
अपराधिक घटना	संख्या					
सूचना तथा सञ्चार						
१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका इन्टरनेटमा पहुँच पुगेका महिला (दिविल १७.८)	प्रतिशत	५५	६०	६५	७०	७५
१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका इन्टरनेटमा पहुँच पुगेका पुरूष (दिविल १७.८)	प्रतिशत	५५	६०	६५	७०	७५
१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका मोबाइल प्रयोग गर्ने महिलाको अनुपात (दिविल ५.वि १)	प्रतिशत					
१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका मोबाइल प्रयोग गर्ने पुरूषको अनुपात (दिविल ५.वि १)	प्रतिशत					
इन्टरनेट पुगेका घरपरिवार	%	५५	६०	६५	७०	७५
विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन						
विपद्मा परी ज्यान गुमाउने	संख्या	०	१	०	०	०
विपद्मा परी घाइते	संख्या		०	०	०	०
विपद्बाट आर्थिक क्षति	रू करोडमा	-	२.५	१	१	०.५
विपद्बाट प्रभावित घरपरिवार	संख्या	-	२१	१५	१०	१०
विपद् प्रभावितलाई उपलब्ध गराइएको रकम	रू लाखमा	-	१०			
पालिकामा विपद् व्यवस्थापन						

सूचक	एकाई	२०७८/७९ को यथार्थ	२०७९/८० को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
विपद प्रतिकार्य तालिम	संख्या	-	१	१	१	१
विपद् बाट पुनःस्थापित घरपरिवार		-	-	-	-	-
आम सञ्चार						
स्थानीय रेडियो	संख्या	-	-	-	-	-
स्थानीय टेलिभिजन	संख्या					
स्थानीय पत्रपत्रिका	संख्या		१	१	१	१

७.६ विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान (अनुसूची १ को आधारमा तयार गरिएको)

आ.ब.	बजेट अनुमान (रू. लाखमा)				स्रोत (रू लाखमा)				
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	स्थानीय सरकार	नेपाल सरकार - अनुदान	प्रदेश सरकार- अनुदान	आन्तरिक ऋण
२०८०/८१	१८२.९९	१२७	५५	-	१८२.९९	-	-	-	-
२०८१/८२	१९१.२२	१३२.७२	५८.५	-	१९१.२२	-	-	-	-
२०८२/८३	१९९.८२	१३८.६९	६१.१३	-	१९९.८२	-	-	-	-

७.७ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	विशेष क्षेत्रगत रणनीतिक नं.	सुरू हुने र सम्पन्न हुने मिति	कुल लागत (रू. लाखमा)	प्रमुख वार्षिक क्रियाकलापहरू	प्रमुख प्रतिफलहरू	आ.व. २०७८/७९ को प्रगति	गत आ.व.को ८ महिनाको प्रगति	वार्षिक बजेट (रू. लाखमा)
	सेवा प्रवाह, सुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र प्रशासन सुधार	७.४.१-१,२,३,४	०७७|७८ - ०८१|८२		१. सार्वजनिक सुनुवाई तथा बार्षिक समिक्षा २. बाल मैत्री तथा पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम ३. टोल विकास संस्था व्यवस्थापन कार्यक्रम ४. भुमि व्यवस्थापन तथा वितरण ५. सुशासन तथा मेलमिलाप सम्बन्धी अभिमुखीकरण	सुरक्षित तथा सुशाशनयुक्त पालिका बन्ने	१. सार्वजनिक सुनुवाईवाट २४० जना सुसूचित भएका	१. सार्वजनिक सुनुवाईवाट २४० जना सुसूचित भएका २. ५३ जना कर्मचारी, जनप्रतिनिधि र मेलमिलापकर्तालाई सुशासन तथा मेलमिलाप सम्बन्धी अभिमुखीकरण प्रदान गरिएको	३
	अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यक्रम				अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यक्रम	अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिएको हुने			१२.७९
	विभिन्न सफ्टवेयर तथा हार्डवेयर जडान कार्यक्रम				सी.सी. टि. भि व्यवस्था				
	अन्तर सरकारी तहगत समन्वय र सहकार्य कार्यक्रम				-				
	तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, अभिमुखीकरण र क्षमता विकास कार्यक्रम				तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, अभिमुखीकरण र क्षमता विकास कार्यक्रम	कर्मचारीको क्षमता विकास भएको हुने	१५० जनालाई क्षमता विकास भएको	३६० जनालाई क्षमता विकास भएको	९.३६
	कानूनहरूको तर्जुमा र स्वीकृती				कानूनहरूको तर्जुमा र स्वीकृती	कानूनहरूको तर्जुमा र स्वीकृती भएको हुने	-	हालसम्म १०७ वटा ऐन, नियम तथा कार्यविधि बनेका	-

७.८ जोखिम पक्ष तथा अनुमान

आवश्यक नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था, सम्बन्धित सम्पूर्ण क्षेत्रको उल्लेख्य सहयोग र सहभागिता, संघ तथा स्थानीय तहसँग समन्वय, इमान्दारिता र सदाचारिताको विकास तथा सुशासन सुनिश्चित भएको हुने अनुमान गरिएको छ। उल्लेखित अनुसारको व्यवस्था हुन नसकेमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्ने विषय जोखिमपूर्ण रहने देखिन्छ।

सरुमारानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, प्युठान
कार्यालयको कोड : ८०५५५५०७३००

कार्यक्रम र परियोजना अनुसार बजेट विनियोजन

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
८०५५५५०७१०१ सरुमारानी गाउँपालिका									
१	पारिश्रमिक कर्मचारी		२११११	१०००	N/A	१,९९,८०	१,९९,८०	०	०
२	पोशाक		२११२१	१०००	N/A	८,५०	८,५०	०	०
३	स्थानीय भत्ता		२११३१	१०००	N/A	१४,००	१४,००	०	०
४	महंगी भत्ता		२११३२	१०००	N/A	९,००	९,००	०	०
५	कर्मचारीको बैठक भत्ता		२११३४	१०००	N/A	७,००	७,००	०	०
६	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार		२११३५	१०००	N/A	५,००	५,००	०	०
७	ग वर्गका अपाङ्ग मासिक भत्ता		२११३९	१०५०	N/A	१०,५०	१०,५०	०	०
८	अन्य भत्ता		२११३९	१०००	N/A	१,००	१,००	०	०
९	पदाधिकारी बैठक भत्ता		२११४१	१०००	N/A	२०,००	२०,००	०	०
१०	पदाधिकारीअन्य सुबिधा		२११४२	१०००	N/A	८४,५०	८४,५०	०	०
११	कर्मचारीको योगदानमा आधारित निवृतभरण तथा उपदान कोष खर्च		२१२१२	१०००	N/A	८,००	८,००	०	०
१२	कर्मचारी कल्याण कोष		२१२१४	१०००	N/A	१०,००	१०,००	०	०
१३	पानी तथा बिजुली		२२१११	१०००	N/A	७,५०	७,५०	०	०
१४	संचार महसुल		२२११२	१०००	N/A	१०,००	१०,००	०	०
१५	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)		२२२१२	१०००	N/A	२१,००	२१,००	०	०
१६	सवारी साधन मर्मत खर्च		२२२१३	१८००	N/A	१८,००	१८,००	०	०
१७	बिमा तथा नवीकरण खर्च		२२२१४	१०००	N/A	४,५०	४,५०	०	०
१८	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च		२२२२१	१०००	N/A	९,८०	९,८०	०	०
१९	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च		२२२३१	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
२०	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री		२२३११	१०००	N/A	३०,००	३०,००	०	०
२१	पुस्तक तथा सामग्री खर्च		२२३१३	१०००	N/A	५,००	५,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
२२	इन्धन - अन्य प्रयोजन		२२३१४	१०००	N/A	२,५०	२,५०	०	०
२३	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च		२२३१५	१८००	N/A	१८,००	१८,००	०	०
२४	अन्य कार्यालय संचालन खर्च		२२३१९	१०००	N/A	३,५०	३,५०	०	०
२५	सरुमारानी गाउँपालिकाको र्याफ्टिङ्ग र प्यारागलाईडिङ्गको नमुना परिक्षण तथा अध्ययन		२२४११	२५०	N/A	२,५०	२,५०	०	०
२६	सेवा र परामर्श खर्च		२२४११	१५००	N/A	१५,००	१५,००	०	०
२७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च		२२४१२	८५०	N/A	८,५०	८,५०	०	०
२८	करार सेवा शुल्क		२२४१३	१३५००	N/A	१,३५,००	१,३५,००	०	०
२९	झोलंगेपुल हेरालु पारिश्रमिक		२२४१३	८०	N/A	८०	०	८०	०
३०	अन्य सेवा शुल्क		२२४१९	१०००	N/A	८५,००	८५,००	०	०
३१	माघे संक्रान्ति पर्व मेला व्यवस्थापन		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३२	बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्दन कार्यक्रम		२२५२२	२५०	N/A	२,५०	२,५०	०	०
३३	दिर्घ रोग स्वास्थ्य सहायता कार्यक्रम		२२५२२	४००	N/A	४०	४०	०	०
३४	अन्तराट्रिय महिला श्रमिक दिवश		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
३५	बनको संरक्षण सम्बर्धनको लागी सरोकारवालाहरू संग अन्तरक्रिया कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३६	पोषणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
३७	महिला विरुद्ध हुने सबैप्रकारका भेदभाव उन्मुलन सन्धी CEAWD र बेईजिङ्ग सम्मेलन, ILO संन्घि सम्बन्धि अभिमुखिकरण		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३८	तिजगित प्रतियोगिता-पालिका		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३९	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी संस्थागत सदस्यता-बार्षिक		२२५२२	२५	N/A	२५	२५	०	०
४०	गुरुङ समुदाय ल्होसार कार्यक्रम		२२५२२	७५	N/A	७५	७५	०	०
४१	मगर दिवश कार्यक्रम सहयोग		२२५२२	७५	N/A	७५	७५	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४२	सरुमारानी लेक वृक्षारोपण कार्यक्रम वडा नं. ६		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
४३	कार्यक्रम खर्च		२२५२२	१०००	N/A	५,००	५,००	०	०
४४	मुस्लिम धार्मिक शिक्षा कार्यक्रम बड्डाडा		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
४५	पञ्चेबाजा संरक्षण प्रवर्धन कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
४६	आ.ब.२०७९।०८० मा पहिरो पिडितहरूको लागी साझेदारि रकम		२२५२२	१०००	N/A	१०,००	१०,००	०	०
४७	धामि, कुमाल, राउत, कुसुण्डा उत्थान कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
४८	जातिय विभेद तथा रंगभेद उन्मुलन दिवश,		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
४९	विद्यालय स्तरीय हप्किडो खेलकुद संचालन		२२५२२	१०४०	N/A	१०,४०	१०,४०	०	०
५०	लैगिंक उत्तरदायि बजेट निर्माण तथा लैंसस परिक्षण		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
५१	किमिचौर माघि मेला, हंशपुर कोटघरमेला ब्यवस्थापन सहयोग		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
५२	मुस्लिम समुदाय विशेष कार्यक्रम		२२५२२	७५	N/A	७५	७५	०	०
५३	भुमिहिन तथा अव्यबस्थित बसोबासीहरूको लागी जग्गा-लालपुर्जा वितरण नापि नक्सा कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
५४	विषयगत समिति, विभिन्न समितिहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	०	१,५०
५५	जलवायु परिवर्तन सम्बोधनका लागी कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
५६	चौमासिक/बार्षिक समिक्षा कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
५७	सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
५८	सडकक्षेत्र वायो ईन्जिनिरिङ्ग कार्यक्रम		२२५२२	५०	N/A	५०	०	५०	०
५९	भुमिहिन सुकुम्वासी असाहाय सहायता कार्यक्रम		२२५२२	४००	N/A	४,००	४,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
६०	सामाजिक समावेशीकरण रणनिति/ निति योजनाहरूको कार्ययोजना कार्यान्वयन		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
६१	बालविवाह, बहुविबाह र बालश्रम सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रम अभियान		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
६२	विभिन्न आयोजना/योजना साझेदारी कार्यक्रमहरू		२२५२२	१०००	N/A	१०,००	१०,००	०	०
६३	जातिय विभेद विरुद्ध सचेतना कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
६४	अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवश तथा अपाङ्गता सञ्जाल पुर्नगठन		२२५२२	६०	N/A	६०	६०	०	०
६५	न्याय समिति कार्य सम्पादान तथा व्यवस्थापन		२२५२२	७५०	N/A	७,५०	७,५०	०	०
६६	बाल संजाल पुनर्गठन		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
६७	विभिन्न विद्यालयहरूमा मगर भाषा शिक्षण कार्यक्रम		२२५२२	६६५	N/A	६,६५	६,६५	०	०
६८	अनाथ बालबालिका सहायता कार्यक्रम		२२५२२	८००	N/A	८,००	८,००	०	०
६९	उपभोक्ता समितिहरूलाइ अभिमूखिकरण तालिम कार्यक्रम संचालन		२२५२२	१	N/A	२,२६	२,२६	०	०
७०	छोरी पेवा वचत कार्यक्रम		२२५२२	४२००	N/A	४२,००	४२,००	०	०
७१	लैगिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
७२	तिजगित प्रतियोगिता	२०००००	२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
७३	विकास गतिविधि सार्वजनिक तथा प्रचार प्रसार कार्यक्रम कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
७४	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च		२२६११	१०००	N/A	१५,००	१५,००	०	०
७५	भ्रमण खर्च		२२६१२	१०००	N/A	२५,००	२५,००	०	०
७६	अन्य भ्रमण खर्च मुद्दा ममिला तथा सरुवा आदी		२२६१९	१०००	N/A	३,००	३,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
७७	अतिथि सत्कार खर्च		२२७११	२५०	N/A	२,५०	२,५०	०	०
७८	विविध खर्च		२२७११	१०००	N/A	२५,५०	२५,५०	०	०
७९	सभा सञ्चालन खर्च		२२७२१	१०००	N/A	५,००	५,००	०	०
८०	विभिन्न संघसंस्था सहयोग कार्यक्रम		२५३१५	५००	N/A	५,००	५,००	०	०
८१	सर्पदंश केन्द्र सहयोग कार्यक्रम		२५३१५	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
८२	गाउँपालिका राष्ट्रिय महासंघ बार्षिक शुल्क		२५३१५	२०	N/A	२०	२०	०	०
८३	दलित प्रतिनिधिहरूको राष्ट्रिय महासंघ सहयोग शुल्क		२५३१५	२५	N/A	२५	२५	०	०
८४	रक्त संचार केन्द्र-ब्लड बैक प्यूठान सहयोग		२५३१५	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
८५	विपद ब्यबस्थापन कोष		२७२१२	५००	N/A	५,००	४,००	१,००	०
८६	घरभाडा		२८१४२	११००	N/A	११,००	११,००	०	०
८७	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा		२८१४३	१६००	N/A	१६,००	१६,००	०	०
८८	गाउँपालिका प्रशासकीय भवनको कम्पाउण्ड निर्माण		३१११२	४००	N/A	४,००	०	४,००	०
८९	सवारी साधन		३११२१	७००	N/A	७,००	७,००	०	०
९०	सिसि टिभि क्यामेरा ब्यबस्थापन		३११२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
९१	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सामाग्री सहयोग		३११२२	६००	N/A	६,००	०	६,००	०
९२	मेशिनरी तथा औजार		३११२२	२५००	N/A	२५,००	२५,००	०	०
९३	फर्निचर तथा फिक्चर्स		३११२३	२०००	N/A	२०,००	१०,७०	९,३०	०
९४	पूँजीगत परामर्श तथा अनुसन्धान खर्च		३११३५	१५००	N/A	१५,००	१५,००	०	०
९५	कुडुले सिरुवारी देउराली मो.बा. स्तरउन्नोति वडा न. ४		३११५१	१२००	N/A	१२,००	०	१२,००	०
९६	दर्भान-रत्ने मो.बा. कालोपत्रे वडा न. २		३११५१	१२००	N/A	१२,००	०	१२,००	०
९७	बड्डाडा पनाहा-बांगेबेशी मो.बा. स्तरउन्नोति वडा न.३		३११५१	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
९८	झिलिवाङ्ग-कोटघर धारापानी मो.बा. मर्मत		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
९९	स्वर्गद्धारी गेट गनाहा-बंगालाचुली जोड्ने मो.बा. स्तरउन्नोती वडा न. २		३११५१	८००	N/A	८,००	०	८,००	०
१००	रत्ने राङ्गवाङ्ग-जस्पुर मो.बा. स्तरउन्नोती वडा न. २/५		३११५१	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
१०१	झोलंगेपुल साझेदारी रकम		३११५१	८००	N/A	८,००	०	८,००	०
१०२	तारजाली खरिद		३११५४	४००	N/A	४,००	०	४,००	०
१०३	जलाधार तथा भु-संरक्षण र जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम		३११५४	४००	N/A	४,००	४,००	०	०
१०४	खानेपानी तथा सिचाई पाईप खरिद		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१०५	फोर्साबाङ्ग लिफ्ट सिचाई योजना		३११५५	७००	N/A	७,००	०	७,००	०
१०६	खानेपानी योजनाहरूको मर्मत संभार		३११५६	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१०७	दर्भान बजार फोहरमैला ब्यबस्थापन		३११५८	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
१०८	डम्पिङ्गसाईड ब्यबस्थापन		३११५८	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१०९	बङ्गाडा बजार फोहरमैला ब्यबस्थापन		३११५८	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
११०	चुरे क्षेत्र रिचार्ज पोखरी र वाध निर्माण		३११५९	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१११	सरुमारानी लेक पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण		३११५९	४००	N/A	४,००	०	४,००	०
११२	खोपकेन्द्र भवन निर्माण -२ वटा		३११५९	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
११३	मर्मत संभार कोष		३११५९	१०००	N/A	१०,००	०	१०,००	०
११४	सभाहल मर्मत		३११५९	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
११५	किमिचौर दह प्रतिक्षालय निर्माण वडा नं ६		३११५९	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
११६	आधारभुत/प्रा.वि विधालय मर्मत तथा रंगरोगन		३११६१	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
८०५५५५०७१०२ कृषि तथा पशु विकास साझेदारी कार्यक्रम									
११७	कृषि तथा पशु उद्यमशिलता विकास परियोजना		२२५२२	७५००	N/A	७५,००	०	७५,००	०
८०५५५५०७१०४ किसान सँग गाउँ सरकार कार्यक्रम									
११८	पशुपन्छीको औषधी खरिद		२११२३	७००	N/A	७,००	७,००	०	०
११९	खोप,सामग्री तथा भ्याक्सिनेटर पारिश्रमिक		२२४१९	२००	N/A	२,००	२,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
१२०	तरकारीको बिउ वितरण		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
१२१	कफी खेती सम्बन्धी तालिम		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
१२२	खाद्यान्न/रैथाने बालीको बिउ वितरण		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
१२३	अदुवा/बेसार खेती सम्बन्धी तालिम		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
१२४	बेमौसमी तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
१२५	मौरीपालन सम्बन्धी तालिम		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
१२६	जुनोटिक रोग सम्बन्धि जनचेतना मुलक स्कुल शिक्षा कार्यक्रम (१ दिने)		२२५२२	१२०	N/A	१,२०	१,२०	०	०
१२७	उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार		२२५२२	६०	N/A	६०	६०	०	०
१२८	बादर नियन्त्रण कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
१२९	स्थलगत भैंसीपालन तालिम कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
१३०	कोरेली पाडी वितरण कार्यक्रम वडा नं १		२२५२२	७८०	N/A	७,८०	७,८०	०	०
१३१	पशुपन्छी उपचार सामग्री खरिद		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
१३२	टनेल निर्माण कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
१३३	कोरेली पाडी वितरण कार्यक्रम वडा नं नं २ देखि ६ सम्म रु. ५ लाख ६४ हजारका दरले		२२५२२	२८२०	N/A	२८,२०	१७,८०	१०,४०	०
१३४	बाली संरक्षण सेवा कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
१३५	हिंउदे घाँसको बीउ वितरण कार्यक्रम		२२५२२	८०	N/A	८०	८०	०	०
१३६	अदुवा भकारी भण्डारण प्रविधि कार्यक्रम (७०% अनुदानमा)		२२५२२	१६०	N/A	१,६०	१,६०	०	०
१३७	कन्य च्याउको बिउ वितरण		२२५२२	२५	N/A	२५	२५	०	०
१३८	पशु स्वास्थ्य घुम्ती शिविर		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
१३९	डाले तथा भुई घाँसको बीउ तथा बेर्ना वितरण कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
१४०	मोटर र पाईप वितरण		३११२२	६००	N/A	६,००	६,००	०	०
८०५५५५०७१०५ उद्यम विकास शाखा									

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
१४१	साना किसान कृषि सहकारी र ऐरावती बहुउद्देशीय कृषि सहकारी संस्थालाई कृषि प्राविधिक तलब साझेदारी अनुदान		२१११	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१४२	गाउँपालिका स्तरीय सहकारी शिक्षा तालिम		२२५११	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१४३	सहकारी प्रवर्द्धन सम्बन्धि जिल्ला स्तरीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१४४	सहकारी संस्थाहरूको प्रोफाईल निर्माण		२२५२२	५०	N/A	५०	०	५०	०
१४५	सहकारी व्यबस्थापन तिन दिवशिय तालिम		२२५२२	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
१४६	गाउँपालिका स्तरीय सहकारी संजाल मार्फत वित्तिय साक्षर संचालन		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१४७	सरुमारानी कृषि तथा पशुपन्छी विकास स्रोत केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन		२२५२२	१२५०	N/A	१२,५०	०	१२,५०	०
१४८	लघु उद्यम सीप विकास तालिम कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१४९	गाउँपालिका स्तरीय उत्पादन र बजारीकरण विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१५०	गाउँपालिकामा दर्ता भएका पकेटहरूलाई विउँविजन वितरण		२२५२२	१६५	N/A	१,६५	०	१,६५	०
१५१	साना किसान कृषि सहकारी र ऐरावती बहुउद्देशीय कृषि सहकारी संस्थालाई हाते कृषि औजार अनुदान		२५३१५	२६०	N/A	२,६०	०	२,६०	०
१५२	ऐरावती बहुउद्देशीय टेलर मेसिन(पैसा गन्ने मेसिन) खरिद अनुदान		३११२२	७५	N/A	७५	०	७५	०
१५३	श्री श्रमरानी मा वि गेट निर्माण योजना		३११५९	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
८०५५५५०७२०१ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.१									
१५४	अधुरो रेडक्रस भवन निर्माण बांगेशाल	१.००	३१११२	४००	N/A	४,००	०	४,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
१५५	धाद्र रिङ्गरोड निर्माण/मर्मत		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१५६	आटिटार बगाले भिंगृले टोल मो.बा. ग्रावेल		३११५१	७५	N/A	७५	०	७५	०
१५७	छहरे माझिलाढिक राजेन्द्रटोल मो.बा. स्तरउन्नोती		३११५१	७५	N/A	७५	०	७५	०
१५८	नर्सरी आँटीटार वडा कार्यालय मो.बा. कालोपत्रे वडा न. १	१.००	३११५१	२५००	N/A	२५,००	०	२५,००	०
१५९	मियाँटोल-खुन्जुने मो.बा. मर्मत		३११५१	१७५	N/A	१,७५	०	१,७५	०
१६०	सन्यासी चौपारी कोलगाडे मो.बा.		३११५१	७५	N/A	७५	०	७५	०
१६१	कालिवन एक्ले खोरीया सडक नाली निर्माण	१.००	३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
१६२	झिलिवाङ्ग विधुत लाईन स्तरोउन्नोती वडा नं १	१.००	३११५३	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१६३	खोलापारी सिचाईपोखरी मोटरपाईप गेटवाल जडान		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१६४	रावल टोल अधुरो सिचाई पोखरी निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१६५	ईनार निर्माण छात्रावास		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
१६६	धाद्र सिचाई योजना निर्माण वडा न. १		३११५५	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
१६७	कालिवन देउखरेटोल ईनार निर्माण		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
१६८	ढाव झरनखेत सिचाई कुलो निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१६९	साविक वडा न. ३ को सिचाईकुलो निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१७०	तित्रिवाझ डाडागाउँ पक्कीकुलो विस्तार		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१७१	खनटारटोल पक्को कुलो निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१७२	आटीटार सिचाई पोखरी निर्माण		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१७३	सुकाखोला औलेनी पक्की कुलो निर्माण		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१७४	बढिदमारे टोल पक्कीकुलो निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१७५	कुडुले बस्ती सिचाई ईनार		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
१७६	तित्रिवाझ-पाण्डेटोल ईनार निर्माण		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
१७७	लिफ्ट सिचाई योजनाहरूको मर्मतसंभार	१.००	३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१७८	आटिटार उपल्लोटोल खानेपानी विस्तार	१.००	३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
१७९	औलेनी पल्लापट्टी खानेपानी कुवा निर्माण		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
१८०	साना किसान कृषि सहकारी इनार निर्माण	१.००	३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
१८१	सरस्वती मा.वि. बांगेशाल खेलकुद मैदान विस्तार	१.००	३११५९	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
१८२	खोलापारी बालविकास केन्द्र अधुरो भवन निर्माण		३११५९	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
१८३	स्वास्थ्य संस्था निर्माण गर्न जग्गा दान गर्ने जग्गादाताहरूको फोटो सहितको विवरण सिंगामर्मरमा तयार गरी बांगेशाल स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने	१.००	३११५९	५०	N/A	५०	०	५०	०
१८४	बागेशाल स्वास्थ्य संस्थामा प्रतिक्षालय निर्माण	१	३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
१८५	फैजुल ईस्लामिक मदरसा मर्मत	१.००	३११६१	७५	N/A	७५	७५	०	०
१८६	जामे मस्जिद मियाटोल मर्मत	१.००	३११६१	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
८०५५५५०७२०२ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.२									
१८७	सत्य मा.वि. अधुरो भवन निर्माण	२.००	३१११२	४००	N/A	४,००	४,००	०	०
१८८	गुरुङ्गटोल मो.बा. गनाहा		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१८९	भुताहाखोला स्वर्गद्धारीगेट मो.बा.		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
१९०	पालुथान मसुरे मो.बा.		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
१९१	दर्भान चोक झो.पु मो.बा. स्तरउन्नोति		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१९२	भुल्के भोम्पाली मिठेआप झो.पु मो.बा.	२.००	३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१९३	सुनारटोल अडरवारी मो.बा. निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
१९४	पेट्रोलपम्प ददेरीखोला मो.बा.		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
१९५	रत्ने बरालटोल मो.बा.		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
१९६	चौकी ढाढ गनाहा मो.बा.		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
१९७	मझेनी गौडा बेसारपानी मो.बा.		३११५१	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
१९८	उज्यालो सडक कार्यक्रम वडा नं २	२.००	३११५३	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
१९९	उपल्लो बर्नीविर सिचाई योजना		३११५५	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२००	ददेरीखोला चेकड्याम तथा कुलो निर्माण		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
२०१	जोगिढुंगा सिचाई बाध निर्माण वडा न. २	२.००	३११५५	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
२०२	उपल्लो ढाड सिचाई कुलो निर्माण योजना		३११५५	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२०३	धनाहाखेत सिचाईकुलो निर्माण		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२०४	बगालेखेत लिफ्ट सिचाई ईनार निर्माण	२.००	३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२०५	खड्केश्वरी मा.वि. खानेपानी योजना	२.००	३११५६	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
२०६	ददेरी खानेपानी सम्पवेल संरक्षण तथा मर्मत संभार-२	२.००	३११५६	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
२०७	मिठेआप खा.पा. निर्माण योजना		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२०८	उपल्लो दर्भान चिधेरी खा.पा मर्मत योजना		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२०९	डुङ्गडुङ्गे खा.पा. टंकि निर्माण		३११५६	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
२१०	बगर टोल खा.पा. ईनार निर्माण		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२११	चरिङ्गगे चुका खा.पा. योजना निर्माण		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२१२	जोगीढुंगा बाधखोर खा.पा. योजना निर्माण		३११५६	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२१३	ढाड खा.पा. योजना निर्माण		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२१४	बाघेदमार खा.पा.योजना		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२१५	बगाले खानेपानी योजना		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२१६	मैदान खार खा.पा. विस्तार योजना	२.००	३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२१७	रासी निदि पुरानो पधेरा खा पा मर्मत		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२१८	बालविकास आ.वि. खानेपानी ईनार निर्माण		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२१९	अदुवा वारी विरेबगर खा.पा. मर्मत		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२२०	स्वीपर व्यवस्थापन दर्भान बजार		३११५८	७०	N/A	७०	०	७०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
२२१	चेतना बालविकास केन्द्र फिल्ड निर्माण	२.००	३११५९	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
२२२	स्वास्थ्य संस्था भवन मर्मत संभार ददेरी	२.००	३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२२३	दरभान खोपकेन्द्र भवन मर्मत	२	३११५९	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
८०५५५५०७२०३ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.३									
२२४	एम्बुलेन्स मर्मत हंशपुर स्वास्थ्य संस्था	३.००	२२२१३	३५०	N/A	३,५०	३,५०	०	०
२२५	वडा कार्यालय भवनको तला थप	३.००	३१११२	४००	N/A	४,००	०	४,००	०
२२६	सरस्वती मा.वि. भवन तला थप योजना चाभा	३.००	३१११२	७००	N/A	७,००	७,००	०	०
२२७	संगम प्रा.वि. कक्षा कोठा निर्माण	३.००	३१११२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२२८	रासी प्रा.वि.कक्षा कोठा निर्माण		३१११२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२२९	स्वास्थ्य संस्था पर्खाल मर्मत, भवन रंगरोगन हंसपुर	३.००	३१११३	५०	N/A	५०	५०	०	०
२३०	राना चौपारी लोहोरेआप गोरेटोबाटो निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३१	सित्तलपाटी कालिमाटी मो.बा. निर्माण		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२३२	दोमई शिवमन्दिर दोभान मोटरबाटो		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३३	ढाव रानीकुवा मो.बा. मर्मत		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३४	पालुथान कटौजे मो.बा.		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३५	बर्षामापन केन्द्र पहुँच मार्ग		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३६	मियालपानी गुरुङ्गडाडा पैदल सिढी निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२३७	थापाचौपारी फेवालीटोल घाउडाटोल मो.बा. निर्माण		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२३८	गोठेरी चौपारी रानाचौपारी पैदल मार्ग. निर्माण		३११५१	२५	N/A	२५	०	२५	०
२३९	सजिकोट बुढिदेवी धारापानी मो.बा. निर्माण		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२४०	ढाव देवले पनाहा मो.बा.निर्माण		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२४१	बुकुरेआप घोरलोट मो.बा. निर्माण		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
२४२	चाभा बांगेबेशी मो.बा. स्तरउन्नोती		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२४३	गोठेरी नौघाट मो.बा.मर्मत	३.००	३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२४४	सजिकोट रानाटोल मो.बा. निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२४५	गुरुङ्गडाडा पालुथान मो.बा. निर्माण		३११५१	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
२४६	ढावटोल मो.बा.		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२४७	पानाहा लिफ्ट सिचाई योजना	३.००	३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
२४८	नौघाट सिचाई पाईप		३११५५	३०	N/A	३०	०	३०	०
२४९	भ्याउते सिचाई पोखरी निर्माण डढुवा		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२५०	दोमई लिफ्ट सिचाई योजना वडा न. ३		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
२५१	बांगेबेशी पक्की कुलो निर्माण योजना		३११५५	१७५	N/A	१,७५	०	१,७५	०
२५२	चाभाखोला खानेपानी मुल संरक्षण		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२५३	वेवरे खोला खा पा इन्टेक मर्मत तथा मुल संरक्षण योजना		३११५६	२५	N/A	२५	०	२५	०
२५४	सुनझाक्री खानेपानी टंकी निर्माण दोमई		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२५५	पालुकाथान खा.पा. मुल संरक्षण		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२५६	हंशपुर बृहत खानेपानी योजना सम्पवेल संरक्षण र मर्मत संभार खर्च-३	३.००	३११५६	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
२५७	तल्लोघोरलोट खानेपानी कुवाँ निर्माण		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२५८	धुवाकोट भुकुण्डे खा.पा. टंकी निर्माण	३.००	३११५६	१२५	N/A	१,२५	०	१,२५	०
२५९	पालुथान प्रतिक्षालय निर्माण		३११५९	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
२६०	दोमई मसानघाट प्रतिक्षालय मर्मत		३११५९	५०	N/A	५०	०	५०	०
२६१	बाल कल्याण प्रा.वि.खेल मैदान		३११५९	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२६२	खेल मैदान निर्माण/मर्मत वडा नं ३		३११५९	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२६३	दुर्गाभगवती मन्दिर फिल्ड विस्तार	३.००	३११५९	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
८०५५५५०७२०४ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.४									
२६४	शिबशक्ति प्रा.वि. धनकोट मेसिनरी उपकरण		३११२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
२६५	वुद्ध प्रा.वि.छतिवनदमा वालविकासको लागी टि.भी. खरिद तथा वितरण	४.००	३११२२	५०	N/A	५०	०	५०	०
२६६	ज्वालादेवि प्रा.वि.डुवरुङ्गे वालविकासको लागी टि.भी. र तौल मेसिन		३११२२	५०	N/A	५०	०	५०	०
२६७	तालपानी बराहा मन्दिर दरकट मोटर वाटो निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२६८	बड्डाडा वैके मोटर वाटो स्तरउन्नती		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२६९	गैरीघाट गोरेटो वाटो निर्माण		३११५१	२५	N/A	२५	०	२५	०
२७०	बड्डाँडा डाङ्गसिङ्ग मान्द्रे मोटर वाटो		३११५१	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
२७१	साङ्गखोला सिरखर्क मोटर वाटो स्तरउन्नती		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२७२	ओखरडाँडा उदिन्दुङ्गा अधुरो मोटर वाटो निर्माण		३११५१	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
२७३	छतिवनदमार मोटर वाटो	४.००	३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२७४	वुढीखोला मोटर वाटो		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२७५	रानीकुवा भतुवाखोला चक्रपथ निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
२७६	जनता मा.वि. गेट र कम्पाउन्डवाल निर्माण	४.००	३११५४	४००	N/A	४,००	४,००	०	०
२७७	अधेरी सिमलगैरा सिचाई		३११५५	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
२७८	गाउजे खोला वाध निर्माण र सिचाई पाईप		३११५५	७०	N/A	७०	०	७०	०
२७९	छतिवनदमार लिफ्ट सिचाई		३११५५	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
२८०	अधेरी खोला जरेकाभ्रा सिचाई पाईप-११० एमएम		३११५५	२०	N/A	२०	०	२०	०
२८१	हपुरखोला सिचाई कुलो निर्माण	४.००	३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
२८२	विभिन्न पोखरी मर्मत		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
२८३	करम्वास सिचाई पोखरी		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
२८४	सुवा खोला वुढिखोला वाध निर्माण र कुलो		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
२८५	लापेखोला खानेपानी		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२८६	वेशीगाउ खानेपानी ट्याङ्की		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
२८७	रातोडाँडा खानेपानी पाईप र मुहान संरक्षण		३११५६	७०	N/A	७०	०	७०	०
२८८	विभिङ्गसिङ्ग मुल मर्मत		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२८९	तल्लो वैके खानेपानी योजना		३११५६	१२५	N/A	१,२५	०	१,२५	०
२९०	डिङ्गलाङ्ग खोला खानेपानी योजना		३११५६	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
२९१	हिलेखोला संचरखोला खानेपानी		३११५६	१३०	N/A	१,३०	०	१,३०	०
२९२	जंगले खानेपानी रिपाहा खोला ट्याङ्की निर्माण		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२९३	अम्मरे खानेपानी	४.००	३११५६	७५	N/A	७५	०	७५	०
२९४	अधेरी खानेपानी योजना		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
२९५	डाङ्गसिङ्ग मान्द्रे लिफ्ट खा.पा. योजना-४	४.००	३११५६	६००	N/A	६,००	०	६,००	०
२९६	गाउजे खोला खानेपानी		३११५६	७५	N/A	७५	०	७५	०
२९७	स्वीपर व्यवस्थापन ४ नं. वडा बड्डाँडा		३११५८	७०	N/A	७०	०	७०	०
२९८	धनकोट मन्दिर मर्मत	४.००	३११५९	५०	N/A	५०	५०	०	०
२९९	बड्डाँडा टुडिखेल निर्माण योजना	४.००	३११५९	४००	N/A	४,००	०	४,००	०
३००	तल्लो मान्द्रे प्रतिक्षालय मर्मत		३११५९	५०	N/A	५०	०	५०	०
८०५५५५०७२०५ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.५									
३०१	पोखरा छेडा बाहुनटोल मो.बा.		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
३०२	जस्पुर सौराकोट प्यालिमाटी मो.बा.		३११५१	३५०	N/A	३,५०	०	३,५०	०
३०३	रत्ने राङ्गबाङ्ग जस्पुर मो.बा.		३११५१	३५०	N/A	३,५०	०	३,५०	०
३०४	बाघखोर बजारक्षेत्र मो.बा. स्तरउन्नोती		३११५१	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
३०५	राङ्गवाङ्ग सुवाखोला मो.बा. स्तरउन्नोती		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३०६	गोलधारा थोत्रावारी मो.बा.निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
३०७	भिरगाउँ पुठादरवार मो.बा. मर्मत		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३०८	जस्पुर गोल्धारा कुथ्रुके मो.बा.	५.००	३११५१	३५०	N/A	३,५०	०	३,५०	०
३०९	जस्पुर छविसे क्रमबास मो.बा.		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३१०	लुकलुके झाक्रिकोल गनाहा मो.बा.		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३११	सुईकेपानी जलुके भतुवापानी मो.बा.		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
३१२	धनकोट बुढिचौर मो.बा.		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३१३	पिडडाँडा सुनारटोल बाटो निर्माण		३११५१	५०	N/A	५०	०	५०	०
३१४	बाघखोर पक्की सिढि निर्माण		३११५१	७५	N/A	७५	०	७५	०
३१५	बुढीखोला सालडाडा बुढिचौर मो.बा.		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३१६	बिरिङ्गकोट छेडा माथिल्लो विरिङ्गकोट राङ्गवाङ्ग मो.बा. विस्तार योजना		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३१७	गोलधारा-पाखापानी गोरेटो बाटो निर्माण		३११५१	२५	N/A	२५	०	२५	०
३१८	तल्लोहात्तिखाल मो.बा. स्तरउन्नोती		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३१९	धराली खोला बुढीखोला सिचाई कुलो		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३२०	तल्लो तारिके सिचाई योजना		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
३२१	बराहपानी सिचाई योजना		३११५५	३५	N/A	३५	०	३५	०
३२२	हात्तिखाल दईतेखोला सिचाई योजना		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३२३	बुढिखोला सिचाई टंकी निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३२४	तल्लो कुर्थुकि सिचाइ योजना		३११५५	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३२५	कालोखोला जेम्रेखोला सिचाई		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३२६	बाँधखोर सिचाई योजना		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३२७	हात्तिखाल रातोडाडा सिचाई		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
३२८	भिरगाउँ सिचाई पोखरी तारवार		३११५५	५०	N/A	५०	०	५०	०
३२९	फापरडाडा तारिके सिचाई योजना		३११५५	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३३०	सिस्नेरी दैतेखोला खानेपानी योजना		३११५६	७५	N/A	७५	०	७५	०
३३१	राम्चे खानेपानी टंकी निर्माण		३११५६	३०	N/A	३०	०	३०	०
३३२	पुरानो खेत खानेपानी टंकी छविसे		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३३३	गोलधारा-प्यालिमाटी -सौराकोट खा.पा निर्माण-५	५.००	३११५६	१०००	N/A	१०,००	०	१०,००	०
३३४	जसपुर खानेपानी टंकी		३११५६	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३३५	गरुलपानी खानेपानी टंकी मर्मत		३११५६	२०	N/A	२०	०	२०	०
३३६	राङ्गबाङ्ग खानेपानी योजना मर्मत		३११५६	५०	N/A	५०	०	५०	०
३३७	पल्लोखोला बुढिचौर खानेपानी योजना	५.००	३११५६	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३३८	पुठादरवार पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण		३११५९	२००	N/A	२,००	२,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
३३९	बराहपानी बराह मन्दिर मर्मत	५.००	३११५९	५०	N/A	५०	५०	०	०
३४०	वडा स्तरी खेल मैदान निर्माण वडा नं ५	५.००	३११५९	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३४१	ढुंगेगढि स्वास्थ्य संस्था मर्मत संभार कम्पाउन्ड निर्माण	५.००	३११६१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
८०५५५५०७२०६ सरुमारानी गाउँपालिकावडा नं.६									
३४२	श्रमरानी मा.वि. अधुरो भवन निर्माण	६.००	३१११२	८००	N/A	८,००	८,००	०	०
३४३	प्रगतिशिल बालविकास केन्द्र टाकुरा भवन मर्मत तथा रंगरोगन	६	३१११३	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३४४	कुटीचौर बालविकास भवन मर्मत र घेरावार		३१११३	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३४५	ऐश्वर्य ने.रा. प्रा.वि. भिगृखोला मर्मत		३१११३	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
३४६	सृजना बाल विकास केन्द्र मर्मत तथा तारवार मोतिपुर		३१११३	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३४७	ओज्जेनी-पाङ्गवाङ्ग मो.बा.	६.००	३११५१	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
३४८	गोदधारा-सिम्ले मो.बा.मर्मत		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३४९	टुनिखोला-उपल्लोखुट्टी मो.बा. मर्मत		३११५१	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
३५०	कटेनी छेडा अर्खले बसरी मो.बा. निर्माण		३११५१	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३५१	दह गोदधारा मो.बा. मर्मत		३११५१	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३५२	खुङ्गखुटी मो.बा. निर्माण		३११५१	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
३५३	तल्लो किमिचौर मो.बा.		३११५१	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३५४	भुवनेश्वरि प्रा.वि. पाङ्गबाङ्ग घेरावार		३११५४	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
३५५	खक्सेनी बसेरी सिचाई		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३५६	सिम्ले पधेरा टंकी निर्माण		३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३५७	कुटिचौर सिचाई कुलो नर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३५८	बायखोला टापु बगाले सिचाई कुलो मर्मत	६.००	३११५५	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३५९	साउरी असारे सिचाई कुलो निर्माण		३११५५	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३६०	जुकेपानी गरासेनी लिफ्ट खा.पा. योजना-६	६.००	३११५६	१०००	N/A	१०,००	०	१०,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
३६१	रिठेखोला खा.पा. मर्मत तथा पाईप खरिद		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३६२	पुठाखोला-पुनटोल खा.पा. मर्मत भिंगृखोला		३११५६	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
३६३	बुढिचौर घोप्टेचार एक घर एक घारा खा.पा. योजना	६.००	३११५६	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
३६४	तल्लोकिमिचौर खानेपानी टंकी निर्माण		३११५६	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३६५	स्वास्थ्य संस्था भवन मर्मत तथा रंगरोगन बुढिचौर	६.००	३११५९	१००	N/A	१,००	०	०	१,००
३६६	वडा स्तरीय खेल मैदान निर्माण वडा नं ६		३११५९	१७५	N/A	१,७५	१,७५	०	०
३६७	ने.रा.प्रा.वि पाङ्गकोट भवन मर्मत	६.००	३११६१	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
८०५५५५०७३०१ सरुमारानी गाउँपालिका - शिक्षा									
३६८	प्रधानाध्यापक समिक्षा बैठक भत्ता र खाजा खर्च		२११३४	३५०	N/A	३,५०	०	०	३,५०
३६९	निरन्तर मूल्यांकन पुस्तिका		२२३१३	३५०	N/A	३,५०	३,५०	०	०
३७०	शैक्षिक क्यालेन्डर प्रकाशन		२२३१५	१००	N/A	१,००	०	०	१,००
३७१	स्थानीय पाठ्यपुस्तक छपाई		२२३१५	७००	N/A	७,००	०	०	७,००
३७२	सुत्केरी विदा अवधिका लागि सट्टा शिक्षक		२२४१३	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
३७३	गाउँपालिका अनुदान शिक्षक, वालविकास स.का., विधालय कर्मचारी तलब भत्ता		२२४१३	२४५००	N/A	२,४५,००	६०,००	१,८५,००	०
३७४	शिक्षक क्षमता विकास तालिम संचालन		२२५११	५००	N/A	५,००	५,००	०	०
३७५	STEM कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	०	१,००
३७६	शैक्षिक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	०	१,५०
३७७	प्रविधि मैत्री विद्यालय कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	०	०	३,००
३७८	अनाथ बालबालिका आवासीय शैक्षिक कार्यक्रम		२२५२२	५००	N/A	५,००	५,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
३७९	राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता कार्यक्रम संचालन		२२५२२	५००	N/A	५,००	०	०	५,००
३८०	कक्षा ५ र ८ को परीक्षा संचालन कार्यक्रम		२२५२२	४००	N/A	४,००	४,००	०	०
३८१	सरस्वती मा.वि. बाङ्गेसालमा प्राविधिक धारका विद्यार्थीका लागि उद्यमशिलता प्रबर्दन कार्यक्रम		२२५२२	५००	N/A	५,००	५०	०	४,५०
३८२	बिपन्न विद्यार्थी सहयोग कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
३८३	गाउँपालिका स्तरिय अध्यक्षकप खेलकुद कार्यक्रम		२२५२२	७००	N/A	७,००	७,००	०	०
३८४	बार्षिक शैक्षिक समिक्षा कार्यक्रम-२ पटक		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
३८५	विद्यालय सुपरीवेक्षण,अनुगमन,निरीक्षण		२२६११	१००	N/A	१,००	०	०	१,००
८०५५५५०७३०२ सरुमारानी गाउँपालिका - स्वास्थ्य									
३८६	रेविज तथा टि.टि. खोप खरिद		२११२३	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३८७	दर्भान सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ स्थापना संचालन खर्च		२२३११	५५०	N/A	५,५०	५,५०	०	०
३८८	ELMIS तथा प्रविधिमैत्री तालिम		२२५११	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
३८९	स्वास्थ्य संस्थाहरूको वार्षिक/अर्ध वार्षिक समिक्षा गोष्ठि		२२५१२	५०	N/A	५०	५०	०	०
३९०	स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
३९१	आमा समूहमा स्वास्थ्य कर्मीहरूको उपस्थितिमा बृद्धि अनुगमन यातायात खर्च		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
३९२	प्रसुति सेवा प्रेषणका लागि एम्बुलेन्स यातायात सहायता कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	१,५०	०	०
३९३	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका प्रोत्सहन तथा यातायात खर्च कार्यक्रम		२२५२२	८१६	N/A	८,१६	८,१६	०	०
३९४	गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूलाइ निःशुल्क क्याल्सियम र फोलिक एसिड चक्कि वितरण कार्यक्रम		२२५२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
३९५	जेष्ठ नागरिक आँखा स्वास्थ्य शिविर, मासिक आँखा उपचार क्लिनिक संचालन संचालन तथा औषधि उपकरण खरिद कार्यक्रम		२२५२२	५००	N/A	५,००	५,००	०	०
३९६	विद्यालयमा स्वास्थ्य पोषण कार्यक्रम, स्वास्थ्य परिक्षण तथा स्क्रिनिङ्ग स्वास्थ्य फोकल शिक्षक/स्वास्थ्यकर्मी यातायात तथा खाजा खर्च		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
३९७	गाउँघर/खोप क्लिनिक संचालन यातायात तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
३९८	संस्थागत प्रसुति सेवा लिनेहरूका लागी नव-शिशु स्याहार हाइजेनिक सामाग्री तथा सुत्केरी पोषण अण्डा उपहार कार्यक्रम	All	२२५२२	२७५	N/A	२,७५	२,७५	०	०
३९९	महिला स्वास्थ्य स्वंय सेविकाहरूको लागि अत्यावश्यक सामाग्रि व्यवस्थापन		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
४००	कुपोषित बालबलिकाहरूका लागि ओ.टि.सी. केन्द्र यातायात तथा पोषण खर्च सहायता कार्यक्रम		२२५२२	६०	N/A	६०	०	६०	०
४०१	बिद्यालय तथा समुदाय स्वास्थ्य प्रवर्धन, सचेतना कार्यक्रम (नसर्ने रोग, मानसिक रोग, मदिरा, सुर्तिजन्य वस्तुको प्रयोग, मादक पदार्थ सेवन, लागूपदार्थ दुर्व्यसनी, अस्वस्थकर खानपान पोषण व्यवहार परिवर्तन गर्न विद्यालय तथा समुदायमा पत्रु खानालाई निरुत्साहित लगायत स्वास्थ्य प्रवर्धन, स्वस्थकर आहार विहारमा प्रोत्साहन)		२२५२२	१००	N/A	१,००	१,००	०	०
४०२	HIV संक्रमितहरूका लागि ए.आर.टि. केन्द्र यातायात तथा पोषण खर्च सहायता कार्यक्रम		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४०३	पूर्ण सुरक्षित मातृत्व सेवा सहित संस्थागत प्रसुति सेवाका लागि सेवाग्राही लिय आय बापत महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वंयसेविका यातायात खर्च		२२५२२	५०	N/A	५०	०	५०	०
४०४	पूर्ण संस्थागत प्रजनन् स्वास्थ्य कार्यक्रम वडा सुनिश्चित घोषणा कार्यक्रम		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
४०५	बृद्धि अनुगमन गराउने र बच्चालाई उत्कृष्ठ छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने कार्यक्रम		२२५२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
४०६	स्वास्थ्य संस्थहरूलाइ मोर्विडिटि सोधभर्ना खर्च		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
४०७	गर्भवती महिलाहरूको लागि ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड शिविर संचालन कार्यक्रम संचालन		२२५२२	२००	N/A	२,००	२,००	०	०
४०८	मासिक आर्युवेदिक क्लिनिक सेवा संचालन तथा औषधि खरिद कार्यक्रम		२७२१३	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
४०९	निःशुल्क वितरण औषधि खरिद कार्यक्रम		२७२१३	१०००	N/A	१०,००	०	१०,००	०
४१०	ल्याव सेवा व्यवस्थापन तथा उपकरण खरिद		३११२२	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
४११	स्वास्थ्य संस्था इलेक्ट्रिक वाटर फिल्टर व्यवस्थापन बडडाँडा		३११२२	५०	N/A	५०	५०	०	०
४१२	बाङ्गेसाल स्वास्थ्य चौकी चिकित्सकिय सेवा उपकरण खरिद तथा संस्था सुदृढिकरण कार्यक्रम		३११२२	३००	N/A	३,००	०	३,००	०
४१३	स्ट्रेचर खरिद		३११२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
४१४	स्वास्थ्य संस्थामा औजार उपकरण खरिद		३११२२	३००	N/A	३,००	३,००	०	०
८०५५५५०७५११ संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (शसर्त अनुदान)									

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४१५	२.७.१३.४१ आधारमुत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२११११	१६४	N/A	१,६४	०	१,६४	०
४१६	१.१.४.१ - प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरूको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान		२११११	१६४१	N/A	१६,४१	०	१६,४१	०
४१७	२.५.३.५ - रोजगार सहायकको तलब		२११११	४५२	N/A	४,५२	०	४,५२	०
४१८	१.१.१.८८ - स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरूमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरूको स्वीकृत दरवन्दी अनुसारको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता		२११११	१९४	N/A	१,९४	०	१,९४	०
४१९	२.७.१३.४१ आधारमुत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२११११	९०८	N/A	९,०८	०	९,०८	०
४२०	२.७.१३.४१ आधारमुत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२११११	२८२	N/A	२,८२	०	२,८२	०
४२१	२.५.७.८ - प्राविधिक सहायकको तलव		२११११	४५२	N/A	४,५२	०	४,५२	०
४२२	१.१.३.४ - माध्यमिक तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षक लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारी,प्राविधिक धारका प्रशिक्षक समेत)		२११११	१६७००	N/A	१,६७,००	०	१,६७,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४२३	१.१.४.१- प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरूको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान		२११११	९५४	N/A	९,५४	०	९,५४	०
४२४	१.१.३.३ आधारभूत तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक/कर्मचारीहरू समेत)		२११११	६२७००	N/A	६,२७,००	०	६,२७,००	०
४२५	१.१.१.८८ - स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरूमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरूको स्वीकृत दरवन्दी अनुसारको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता		२११११	१३७००	N/A	१,३७,००	०	१,३७,००	०
४२६	२.५.७.५ - रोजगार संयोजकको तलव		२११११	५६८	N/A	५,६८	०	५,६८	०
४२७	१.१.४.१ - प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरूको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यबस्थापन अनुदान		२११११	५२८२	N/A	५२,८२	०	५२,८२	०
४२८	२.५.७.१० - प्राविधिक सहायकको पोसाक		२११२१	१०	N/A	१०	०	१०	०
४२९	२.५.३.७ - रोजगार सहायकको पोशाक भत्ता		२११२१	१०	N/A	१०	०	१०	०
४३०	२.५.७.७ - रोजगार संयोजकको पोसाक		२११२१	१०	N/A	१०	०	१०	०
४३१	२.५.७.६ - रोजगार संयोजकको स्थानीय भत्ता		२११३१	१४२	N/A	१,४२	०	१,४२	०
४३२	२.५.७.९ - प्राविधिक सहायकको स्थानीय भत्ता		२११३१	९३	N/A	९३	०	९३	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४३३	२.५.३.६ - रोजगार सहायको स्थानीय भत्ता		२११३१	९३	N/A	९३	०	९३	०
४३४	२.७.१३.१० - विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान		२२३११	१२०७	N/A	१२,०७	०	१२,०७	०
४३५	२.७.१३.१० - विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान		२२३११	२१८	N/A	२,१८	०	२,१८	०
४३६	२.७.१३.१० - विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान		२२३११	३७५	N/A	३,७५	०	३,७५	०
४३७	२.४.१.४ - मसलन्द सामान खरिद (सेवा केन्द्र सञ्चालानार्थ)		२२३११	५०	N/A	५०	०	५०	०
४३८	२.४.१.७ - रोजगार सेवा केन्द्रको लागी मसलन्द खर्च		२२३११	७८	N/A	७८	०	७८	०
४३९	२.४.६.१ - सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान		२२३१३	५२२	N/A	५,२२	०	५,२२	०
४४०	२.४.६.१ - सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान		२२३१३	८९८	N/A	८,९८	०	८,९८	०
४४१	२.७.१३.५०- प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान		२२३१३	३६४	N/A	३,६४	०	३,६४	०
४४२	२.४.६.१ - सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान		२२३१३	२८९१	N/A	२८,९१	०	२८,९१	०
४४३	२.७.१३.५०- प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान		२२३१३	२०१४	N/A	२०,१४	०	२०,१४	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४४४	२.७.१३.५०- प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाइ अनुदान		२२३१३	६२६	N/A	६,२६	०	६,२६	०
४४५	२.७.२२.१०७९० - परिवार योजना सेवा		२२४११	४८	N/A	४८	०	४८	०
४४६	२.५.७.४ एम. आरइ. एस. अपरेटर र फिल्ड सहायक पारिश्रमिक, चाडपर्व खर्त तथा पोशाक खर्च		२२४१३	७३५	N/A	७,३५	०	७,३५	०
४४७	२.५.७.२१- कृषि तथा पशु सेवाका एक गाँउ एक प्राविधिकहरूको तलव भत्ता		२२४१३	६५१	N/A	६,५१	०	६,५१	०
४४८	२.६.४.८६ - उद्यम विकास सहजकर्ता परिचालन		२२४१३	१	N/A	३,०३	०	३,०३	०
४४९	१.१.२.२२ कृषि स्नातक करार		२२४१३	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
४५०	२.६.४.१४ - सम्भाव्य उत्पादनको उत्पादकत्व र बजार प्रतिस्पर्धा बृद्धि गर्नका लागि कम्तिमा ५ जनाको समुहमा प्रबिधि हस्तान्तरण		२२५२१	१४०	N/A	१,४०	०	१,४०	०
४५१	२.७.३.८ - रोजगारी सृजना (आई. डि.ए.)		२२५२२	२३८४	N/A	२३,८४	०	२३,८४	०
४५२	२.६.४.८६ - बजारीकरणमा सहयोग		२२५२२	२७६००	N/A	२७	०	२७	०
४५३	२.७.१३.४९- कोभिड-१९ बाट पुगेको शैक्षिक क्षतिको परिपुरण तथा अन्य विपदको समयमा सिकाइ निरन्तरताका लागि कार्यक्रम		२२५२२	१२१	N/A	१,२१	०	१,२१	०
४५४	२.७.२२.६७ - राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम (पोशाक प्रोत्साहन, यातायात खर्च र दिवस मनाउने खर्च समेत)		२२५२२	८००	N/A	८,००	०	८,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४५५	२.६.४.८६ - उद्यमशिलता विकास तालिम		२२५२२	१	N/A	७३	०	७३	०
४५६	२.७.१४.१ - राष्ट्रपति रनिङ्ग सिल्ड प्रतियोगिता (स्थानीय तहस्तरीय)		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
४५७	२.७.२२.१०७९९ - स्थानिय तह मार्फत मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम सन्चालन		२२५२२	१११२	N/A	११,१२	०	११,१२	०
४५८	२.७.२८.१३६ - रोजगार संवाद मञ्चको सञ्चालन		२२५२२	३०	N/A	३०	०	३०	०
४५९	२.७.१८.४० कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम		२२५२२	१८८	N/A	१,८८	०	१,८८	०
४६०	२.७.१३.४९- कोभिड-१९ बाट पुगेको शैक्षिक क्षतिको परिपुरण तथा अन्य विपदको समयमा सिकाइ निरन्तरताका लागि कार्यक्रम		२२५२२	६७१	N/A	६,७१	०	६,७१	०
४६१	२.७.२२.१०२९२ आकस्मिक अवस्थामा औसधि एवं ल्याब सामाग्री ढुवानी, रेकर्डिङ तथा रिपोर्टिङका लागि फर्म फरमेट छपाइ, ई-टि. बि रजिस्टरअध्यावधिक, विश्व क्षयरोग दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम, स्थलगत अनुशिक्षण तथा सुपरिवेक्षण, क्षयरोगका कार्यक्रमको अर्ध बार्षिक समिक्षा तथा कोहर्ट विश्		२२५२२	१११	N/A	१,११	०	१,११	०
४६२	२.७.२५.१३१ -श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन		२२५२२	६०	N/A	६०	०	६०	०
४६३	२.७.३.७ - रोजगारी सृजना (नेपाल सरकार)		२२५२२	२३८०	N/A	२३,८०	०	२३,८०	०
४६४	२.७.१५.३७६ - रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम		२२५२२	५००	N/A	५,००	०	५,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४६५	२.७.१३.३०२ - शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास, विद्यार्थी परीक्षण मुल्याङ्कन, शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण		२२५२२	११३	N/A	१,१३	०	१,१३	०
४६६	२.७.२२.९६५३ CBIMNCI कार्यक्रम (कार्यक्रम समिक्षा, स्थलगत अनुशिक्षण, समता तथा पहुच कार्यक्रम)		२२५२२	३४०	N/A	३,४०	०	३,४०	०
४६७	२.७.१३.११ - शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम (परम्परागत विद्यालय, वैकल्पिक विद्यालय, साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रम समेत)		२२५२२	६६५	N/A	६,६५	०	६,६५	०
४६८	२.७.२२.१०८१० - पोषण विशेष कार्यक्रम		२२५२२	३३७	N/A	३,३७	०	३,३७	०
४६९	२.७.२२.१०७७५- किटजन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन तथा किटजन्य रोग नियन्त्रणका लागि बहुनिकाय अन्तरक्रिया तथा Active Case Detection तथा slide ढुवानी समेत (औलो र कालाजार)		२२५२२	५५	N/A	५५	०	५५	०
४७०	२.७.२५.९५ - पोषण सुधारको लागि विपन्न समूदायका महिला समूह वा सहकारीहरूलाई विपन्न सदस्यहरूको आयआर्जन सुधार कार्यक्रमको गर्न अनुदान		२२५२२	६००	N/A	६,००	०	६,००	०
४७१	२.७.२८.१३५ - स्थानीय तहको रोजगार रणनीति तर्जुमा/अध्यावधिक/कार्यान्वयन		२२५२२	५०	N/A	५०	०	५०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४७२	२.७.२५.१६३ - संस्थागत सुदृढिकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि कम्पोनेन्ट (स्वीकृत परियोजना सञ्चालन निर्देशिका र कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी अनुसार खर्च गर्नुपर्ने)		२२५२२	१२००	N/A	१२,००	०	१२,००	०
४७३	२.७.१५.४६१ आ.व. २०७९/८० मा स्थापना भएको मकैबाली पकेट विकास कार्यक्रमको निरन्तरता		२२५२२	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
४७४	२.७.२२.१०५०४- प्रजनन् रुग्णता स्वास्थ्य सेवा		२२५२२	८५	N/A	८५	०	८५	०
४७५	२.६.४.८६ - प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम		२२५२२	१३८	N/A	१,३८	०	१,३८	०
४७६	२.६.४.८६ - प्राविधिक सीप विकास तालिम		२२५२२	३२२	N/A	३,२२	०	३,२२	०
४७७	२.६.४.८६ - वित्तीय सेवामा पहुँच		२२५२२	१	N/A	२७	०	२७	०
४७८	२.७.१६.२ - पोपण विशेष (स्वास्थ्य) क्षेत्रका कार्यक्रम सञ्चालन		२२५२२	१५०	N/A	१,५०	०	१,५०	०
४७९	२.७.२२.१०२९३ - क्षयरोगका जोखिम समुह तथा स्वास्थ सेवाको पहुच कम भएका समुदायमा सकृय क्षयरोग खोजपडताल कार्यक्रम। घरपरिवारका सदस्यहरूको सम्पर्क परिक्षण, एवं पाँच वर्ष मुनिका बालबालिमा क्षयरोग रोकथाम सम्बन्धी टी.पि.टी. कार्यक्रम		२२५२२	८९	N/A	८९	०	८९	०
४८०	२.७.१३.२३ - सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूलाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड ब्यवस्थापन		२२५२२	३५१	N/A	३,५१	०	३,५१	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४८१	२.७.२२.१०६२७ - स्थानिय तह तर्फ मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, रक्तसंचार, न्यानो झोला, निःशुल्क गर्भपतन र नवजात शिशुको निःशुल्क उपचार कार्यक्रम		२२५२२	१६७०	N/A	१६,७०	०	१६,७०	०
४८२	२.७.२२.९४२२ - स्वास्थ्य चौकी (आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र) को न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम (अभिमुखीकरण, समिक्षा, फलो अप , अनुगमन तथा सुदृधिकरण समेत)		२२५२२	१०८	N/A	१,०८	०	१,०८	०
४८३	२.७.१६.१ - पोषण संवेदनशील (खानेपानी तथा सरसफाइ, कृषि, पशुसेवा, महिला तथा बालबालिका, शिक्षा र शासकीय प्रवन्ध) क्षेत्रका कार्यक्रमहरू सञ्चानल)		२२५२२	२५०	N/A	२,५०	०	२,५०	०
४८४	२..६.४.८५ - गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७ बमोजिम उद्यमीको स्तरोन्नती (आवश्यकता पहिचानका आधारमा पुनर्ताजगी र एडभान्स सीप विकास तालिम कार्यक्रम)		२२५२२	२४०	N/A	२,४०	०	२,४०	०
४८५	२.७.१३.२३ - सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूलाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड ब्यवस्थापन		२२५२२	११३०	N/A	११,३०	०	११,३०	०
४८६	२.७.१३.११ - शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम (परम्परागत विद्यालय, वैकल्पिक विद्यालय, साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रम समेत)		२२५२२	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
४८७	२.७.१८.२४७ इपिडेमियोलोजिकल रिपोर्टिङ्ग		२२५२२	१२	N/A	१२	०	१२	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४८८	२.७.२२.१०७९३ - स्थानीय तहको साझेदारीमा कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान तथा बुस्टर खोप समेत संचालनको पालिका/वडा बाट खोप केन्द्र स्तरमा सुपरिवेक्षण तथा दादुरा रुबेला खोप अभियान संचालन एवं ब्यबस्थापनको लागि पालिका तथा वडा खोप समितिको अभिमुखीकरण र योजना गोष्ठी)		२२५२२	१६८	N/A	१,६८	०	१,६८	०
४८९	२.७.१३.३०२ - शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास, विद्यार्थी परीक्षण मुल्याङ्कन, शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण		२२५२२	६२६	N/A	६,२६	०	६,२६	०
४९०	२.७.२२.९४२४ - पालिका स्तरमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको मासिक बैठक, स्वास्थ्य कार्यक्रमहरूको डाटा भेरिफिकेशन एवं गुणस्तर सुधार साथै अर्धबार्षिक एवं बार्षिक समिक्षा		२२५२२	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
४९१	२.७.१३.११ - शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम (परम्परागत विद्यालय, वैकल्पिक विद्यालय, साक्षरता र निरन्तर शिक्षाका कार्यक्रम समेत)		२२५२२	२०६	N/A	२,०६	०	२,०६	०
४९२	२.७.१५.१२९- किसान सूचीकरण कार्यक्रम		२२५२२	२४९	N/A	२,४९	०	२,४९	०
४९३	२.७.१८.३३४ - महामरी/ आकास्मिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
४९४	२.७.२२.१०७९१- किशोरकिशोरी स्वास्थ्य सेवा		२२५२२	८०	N/A	८०	०	८०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
४९५	२.७.१३.४९- कोभिड-१९ बाट पुगेको शैक्षिक क्षतिको परिपुरण तथा अन्य विपदको समयमा सिकाइ निरन्तरताका लागि कार्यक्रम		२२५२२	२०८	N/A	२,०८	०	२,०८	०
४९६	२.७.१३.२३ - सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरूलाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड ब्यवस्थापन		२२५२२	२०४	N/A	२,०४	०	२,०४	०
४९७	२.७.२२.१०७९४- नियमित खोप सुदृढीकरण, पूर्ण खोप सुनिश्चतता र दीगोपना, एफ. आई.पी.भी. खोप अभियान, खोपबाट वचाउन सकिने रोगहरूको निगरानी, नमुना संकलन तथा ब्यबस्थापन, सरसफाई प्रवर्द्धन कार्यक्रमको समिक्षा र सुक्ष्मयोजना अद्यावधिकको लागि १ दिने गोष्ठी, पूर्ण खोप वडा, पालिका सु		२२५२२	१६०	N/A	१,६०	०	१,६०	०
४९८	२.७.१५.३० -कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य तथ्यांक अध्यावधिक कार्यक्रम		२२५२२	१००	N/A	१,००	०	१,००	०
४९९	२.६.४.८६ - उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन		२२५२२	१	N/A	२७	०	२७	०
५००	अ२.६.४.१३ ति गरिब परिवारहरूको लागि कम्तिमा १० जनाको लागि हुने गरी साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना।		२२५२९	५००	N/A	५,००	०	५,००	०
५०१	२.७.११.१ तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान		२२५२९	७२१५	N/A	७२,१५	०	७२,१५	०
५०२	२.७.११.१ तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान		२२५२९	२२२७	N/A	२२,२७	०	२२,२७	०
५०३	२.७.११.१ तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान		२२५२९	१२७०	N/A	१२,७०	०	१२,७०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५०४	२.८.१.१० - सञ्चालित रोजगार आयोजनाहरूको अनुगमन/निरिक्षण		२२६११	६४	N/A	६४	०	६४	०
५०५	२.७.२५.१६५- आयोजना अनुगमन मूल्यांकन एवं सुशासन कम्पोनेन्ट (स्विकृत परियोजना सञ्चालन निर्देशिका र स्विकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी बमोजिम खर्च गर्नुपर्ने)		२२६११	८८	N/A	८८	०	८८	०
५०६	२.८.१.९ - एम. आरइ. एस. अपरेटर र फिल्ड सहायक देनिक भ्रमण भत्ता/यातायात खर्च/ईन्धन		२२६१२	५०	N/A	५०	०	५०	०
५०७	२.९.९.६ अन्य विविध खर्च - आयोजना, सामाजिक सुरक्षा तथा घटना दर्ता सम्बन्धी विभिन्न बैंठकको चियापान लगायतको खर्च		२२७११	६५	N/A	६५	०	६५	०
५०८	२.९.९.७ अन्य विविध खर्च (चिया, पानि लगायत अन्य विविध)		२२७११	२४	N/A	२४	०	२४	०
५०९	२.७.१३.१३ - विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान		२५३११	१५६२	N/A	१५,६२	०	१५,६२	०
५१०	२.७.१३.४० - माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२५३११	४८१	N/A	४,८१	०	४,८१	०
५११	२.७.१३.१३ - विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान		२५३११	९०८	N/A	९,०८	०	९,०८	०
५१२	२.७.१३.४० - माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२५३११	२६६७	N/A	२६,६७	०	२६,६७	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५१३	२.७.१३.१३ - विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान		२५३११	५०३०	N/A	५०,३०	०	५०,३०	०
५१४	२.७.१३.४० - माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान		२५३११	८२८	N/A	८,२८	०	८,२८	०
५१५	२.७.२५.९५ - पोषण सुधारको लागि विपन्न समूदायका महिला समूह वा सहकारीहरूलाई विपन्न सदस्यहरूको आयआर्जन सुधार कार्यक्रमको गर्न अनुदान		२५३१५	४५	N/A	४५	०	४५	०
५१६	७.२.१.१ - सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)		२७२११	८९४	N/A	८,९४	०	८,९४	०
५१७	७.२.१.१ - सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)		२७२११	३०२	N/A	३,०२	०	३,०२	०
५१८	७.२.१.१- सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)		२७२११	१६१	N/A	१,६१	०	१,६१	०
५१९	२.७.२२.९४२१ - आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद		२७२१३	१०९२	N/A	१०,९२	०	१०,९२	०
५२०	११.१.२.२०८३ - सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम :-प्रदेश नं. ५ को प्यूठान जिल्ला क्षेत्र नं. १ अन्तर्गत सरुमारानी गाउँपालिका- २०० वटा (क्रमागत)		३१११२	२६००	N/A	२६,००	०	२६,००	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५२१	११.४.२२.१४२१९ - पालिका अन्तर्गत निर्माणाधिन ५।१०।१५ शैय्या आधारभूत अस्पतालको श्रृजित दायित्व भुक्तानी गर्न।		३१११२	३५००	N/A	३५,००	०	३५,००	०
५२२	११.३.७.६ - रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढिकरण (कम्प्यूटर, फर्निचर फिक्चर्स, क्यामरा, अन्य विद्युतीय उपकरण)		३११२२	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५२३	११.४.८.३०२६ - कमिरे बास मीठीआँप झो.पु. सरुमारानी गाउँपालिका २, खारा मसुरे दरभान खोला, खत्रेवगर सिरूवगर,जाबुने झोपु, बैके झोपु, माडीखोला उन्युबगर झोपु, जावुनेघाट रासीनदी सरुमारानी गाउँपालिका, प्यूठान		३११५१	३५००	N/A	३५,००	०	३५,००	०
५२४	११.४.२२.५९०० -नवीकरणीय ऊर्जा प्रवधि जडान (वायोग्याँस/ विद्युतीय चुलो/सुधारिएको चुलो/ सौर्य ऊर्जा)		३११५३	८००	N/A	८,००	०	८,००	०
५२५	२.७.२५.१६६- दिगो वन व्यवस्थापन तथा वृक्षरोपण कम्पोनेन्ट (नीजि तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षरोपण) (स्विकृत परियोजना सञ्चालन निर्देशिका र स्विकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी अनुसार खर्च गर्नुपर्ने)		३११५७	२४१२	N/A	२४,१२	०	२४,१२	०
८०५५५५०७५१२ संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (विषेश अनुदान)									
५२६	युवा तथा बेरोजगार युवाहरूलाई विभिन्न तालिम सामाग्री र प्रविधि मैत्री सामाग्रीहरू सहयोग		३११२२	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५२७	टोल विकास संस्थाहरूमा बाताबरण प्रदुषण न्यूनीकरण,बातावरणमैत्रि पुर्वाधार, बाताबरण संरक्षणका विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन		३११५४	४८०	N/A	४,८०	०	४,८०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५२८	विपन्न परिवारहरूको लागी कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि तालिम तथा अन्य सहयोग कार्यक्रम		३११५९	४२०	N/A	४,२०	०	४,२०	०
५२९	अति विपन्न परिवार पहिचान र प्रतिबेदन तयार		३११५९	६०	N/A	६०	०	६०	०
५३०	माग संकलन विभिन्न तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धि सामाग्री सहयोग		३११५९	४८०	N/A	४,८०	०	४,८०	०
५३१	कार्यक्रम अनुगमन,समिक्षा, प्रतिवेदन समन्वय बैठक प्रचार प्रसार आदी		३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५३२	विधालयहरूमा प्रविधि मैत्री सामाग्री खरिद तथा वितरण		३११५९	४८०	N/A	४,८०	०	४,८०	०
५३३	नारी दिबश, हरितालिका तिज, लैंगिक हिंशा सम्बन्धि १६ दिने अभियान लगाएत महिला बालबालिका संग सम्बन्धित दिबश तथा कार्यक्रमहरू		३११५९	२४०	N/A	२,४०	०	२,४०	०
५३४	बेमौसमी तरकारी उत्पादनको लागी ब्यबसायिक/आधुनिक टनेल निर्माण		३११५९	११२०	N/A	११,२०	०	११,२०	०
५३५	युवा क्लब समिति, परिचालन र ब्यबस्थापनको निरन्तरता		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५३६	जेष्ठ नागरिकहरूलाई विभिन्न सामाग्रि सहयोग		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५३७	विभिन्न तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धि सामाग्री सहयोग		३११५९	६००	N/A	६,००	०	६,००	०
५३८	सबै वडाहरूमा गठन भएका टोल विकास संस्थाहरूको ब्यबस्थापनमा सहयोग		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५३९	सामाजिक विकृति र विसंगतिका विरुद्धका विभिन्न चेतनामुलक सशक्तिकरण अभिमुखिकरण		३११५९	१	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५४०	कानुनी साक्षरता र जनचेतनामुलक अभियान/अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरू		३११५९	२४०	N/A	२,४०	०	२,४०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५४१	अपांगता भएका ब्यक्तिहरूको लागी सामाग्री सहयोग (सबै वडमहरूमा)		३११५९	८०	N/A	८०	०	८०	०
५४२	मागमा आधारित विभिन्न सीपमुलक तालिम तथा प्रविधि सहयोग		३११५९	४८०	N/A	४,८०	०	४,८०	०
५४३	युवा तथा बेरोजगारलाई कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि विभिन्न तालिम संचालन		३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५४४	शसक्तिकरण र सीपमुलक तालिमहरू		३११५९	३२०	N/A	३,२०	०	३,२०	०
५४५	बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न निति निर्माण, अभिमुखिकरण , बालबालिका सम्बन्धि प्रोपाईल तथा अबस्था पहिचान सम्बन्धि आवश्यक प्रतिबेदन तयारी		३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५४६	जेष्ठ नागरिकहरूकोलागी आखा शिविर कार्यक्रम		३११५९	२४०	N/A	२,४०	०	२,४०	०
५४७	बालमैत्री पुर्वाधार निर्माण र शैक्षिक सामाग्री सहयोग वडा न. १, २ र ३ का बालविकास प्रा.वि. र आधारभुत		३११५९	१०००	N/A	१०,००	०	१०,००	०
५४८	लैंगिक हिंशा बाल विबाह, बहुविबाह तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिमुखिकरण		३११५९	१६०	N/A	१,६०	०	१,६०	०
५४९	युवा तथा बेरोजगार सीपमुलक तालिम संचालन		३११५९	४८०	N/A	४,८०	०	४,८०	०
५५०	सामाजिक विकृति र विसंगतिका विरुद्धका विभिन्न चेतनामुलक सशक्तिकरण अभिमुखिकरण		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५५१	शसक्तिकरण र सीपमुलक तालिम, समितिहरूको बैठक र दिवशहरू		३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५५२	टोल विकास संस्थाका सदस्यहरूको विभिन्न विषयमा क्षमता विकास तालिम		३११५९	३६०	N/A	३,६०	०	३,६०	०
५५३	जेष्ठ नागरिकहरूको आखाको नि:शुल्क शल्यक्रिया		३११५९	१६०	N/A	१,६०	०	१,६०	०

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५५४	बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक कृयाकलापहरू संचालन		३११५९	२००	N/A	२,००	०	२,००	०
५५५	घरेलु हिसा,बाल विबाह, बहु विबाह जस्ता प्रथा सम्बन्धि बहस पैरवी संचालन		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
५५६	विभिन्न सीपमुलक तालिमहरू संग सम्बन्धित प्रविधि हस्तान्तरण समाग्री सहयोग		३११५९	२४०	N/A	२,४०	०	२,४०	०
५५७	अति विपन्न परिवारका बालबालिकाहरूको लागी झोला,कपडा, कापीकलम जस्ता शैक्षिक सामाग्री वितरण		३११५९	३२०	N/A	३,२०	०	३,२०	०
५५८	किसोरकिशोरी सहयोग र सचेतनामुलक कार्यक्रम		३११५९	१२०	N/A	१,२०	०	१,२०	०
८०५५५५०७५१३ संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम(समपुरक अनुदान)									
५५९	११.४.२२.१२७३५ ऐरावती बङ्गाडा पुठाखोला दाङ् सडक स्तरउन्नोति योजना		३११५१	१	N/A	१,६२,५०	८२,५०	८०,००	०
८०५५५५०७५२१ प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (शसर्त अनुदान)									
५६०	२.७.१८.१ बाखा प्रवर्द्धन कार्यक्रम		२२५२२	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
५६१	२.७.१५.५३ फलफूल नर्सरी सुदृढीकरण		२२५२२	५००	N/A	५,००	०	०	५,००
५६२	२.७.१५.२६ वाली कटानी तथा रिपोटिङ्ग		२२५२२	५०	N/A	५०	०	०	५०
५६३	२.७.१५.२७ प्रदेश कृषि/पशुपन्छी विकास कार्यक्रम अनुगमन तथा समन्वय		२२६११	१००	N/A	१,००	०	०	१,००
५६४	११.१२.१.१ अझरे पूर्णगाउँ कर्लाङ कुर्लुङ सडक स्तरोन्नती वडा नं.४	४	३११५१	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
५६५	११.१२.१.३ पाङवाङबाट वडा कार्यालय जोड्ने सडक वडा नं.६	६	३११५१	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
५६६	११.५.२५.१ खोरीयाटोल विद्युतिकरण लाइन विस्तार वडा नं.१	१	३११५३	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००

रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यक्रम/आयोजना/क्रियाकलापको नाम	कार्यान्वयन हुने स्थान	खर्च शीर्षक	लक्ष	इकाई	विनियोजन	स्रोत		
							आन्तरिक श्रोत	अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	
								नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार
५६७	११.४.१५.१ उपल्लो बुढो गहरा खेत सिंचाइ योजना वडा नं.२	२	३११५५	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
५६८	११.४.१६.१ धारापानी टंकी निर्माण र तल्लो आँपखोली खानेपानी लाइन विस्तार वडा नं.५	५	३११५६	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
५६९	११.४.१६.२ सुजिनपसर झाँक्री खोला चौतारी समूह खानेपानी योजना वडा नं.३	३	३११५६	१०००	N/A	१०,००	०	०	१०,००
८०५५५५०७५२३ प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम (समपुरक अनुदान)									
५७०	११.४.२२.३४५ - भिमसेन मा.वि भवन निर्माण योजना वडा नं ५	५, भिमसेन मा वि विद्यालय	३१११२	५०००	गोटा	५०,००	०	०	५०,००
५७१	११.४.२२.३४३ बड्डाँडा उपल्लोखुट्टी तिराम सडक निर्माण वडा नं ६	६, तिराम	३११५१	५०००	N/A	५०,००	०	२५,००	२५,००
५७२	११.४.२२.३४४ गढि रानीकुवा पर्यटन पूर्वाधार योजना वडा नं ४	३, रानीकुवा	३११५७	५०००	N/A	५०,००	०	२५,००	२५,००
५७३	११.४.२२.३४२ सरुमारानी नमुना कृषि तथा पशुपन्छी श्रोत केन्द्र विकास आयोजना वडा नं १ र २		३११५९	५०००	N/A	५०,००	०	२५,००	२५,००
कुल जम्मा						४३,९३,५२	१४,१७,०२	२७,४५,००	२,३१,५०

अनुसूची २. प्राथमिकीकरणको खाँका

क) नीतिगत प्राथमिकता अनुरूप मापदण्ड निश्चित गर्ने

प्रत्येक निकायले प्रस्तावित हरेक कार्यक्रम तथा आयोजनाको लागि निम्न लिखित तालिका भर्नुपर्दछ।

तालिका १ : नीतिगत प्राथमिकता अनुरूप मापदण्ड

सैद्धान्तिक पक्षहरू		सैद्धान्तिक पक्षहरू तथा महत्वको आधारमा तर्क लेख्नुहोस्।	स्कोर १-४
विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	१. प्रथम आवधिक योजनासँग मिल्ने रणनीति	१. २.	
	२. रणनैतिक योजनासँग मिल्ने रणनीति	१. २	
	३. मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक बजेटसँग मिल्ने रणनीति	१. २	
	४. दिगो बिकासका लक्ष्यहरूमा योगदान पुर्याउने	१. २	
	५. सामाजिक समावेशी र लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणमा योगदान	१. २	
		कूल स्कोरः	

नोट : स्कोरको लागि : १ — न्युन, २ — सामान्य, ३ — उत्तम, ४ — अति उत्तम

माथिको तालिकाबाट प्राप्त हुने स्कोर अनुसार कार्यक्रमको नाम र स्कोर तल देखाएझैं विषय क्षेत्रगत तालिका बनाइन्छ ।

तालिका २ : विषय क्षेत्रगत तालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	स्कोर	अनुमानित लागत
१			
२			

क.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	स्कोर	अनुमानित लागत
३			
४			
५			

नोट : स्कोरको लागि : १ — न्युन, २ — सामान्य, ३ — उत्तम, ४ — अति उत्तम

माथिको तालिका तयार गरी प्रस्तावित कार्यक्रम योजना आयोग समक्ष पेश गरिन्छ ।

ख) योजनाले गर्ने मूल्याङ्कन

माथिको तालिका नं. १ र २ अनुरूपको ढाँचामा निकायहरूबाट प्राप्त कार्यक्रम/ आयोजनाहरूलाई तलको तालिका बमोजिम योजनाले मूल्याङ्कन गर्दछ।

तालिका ३ : योजनाले गर्ने मूल्याङ्कन

सैद्धान्तिक पक्षहरू		मापदण्ड	स्कोर (छ, छैन)
आर्थिक तथा वित्तीय क्षमता मूल्यांकन	वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण र वास्तविकता	वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण र वास्तविकता	
		आवश्यकता र तर्कसँगतताको वास्तविकता	
		परियोजनाको प्रतिफल र औचित्यता	
	परियोजनाको विकल्पहरू र वित्तीय विश्लेषण	विकल्पहरू प्रस्तुत गरिएको र उपयुक्त तर्कसहितको छनौट	
		वित्तीय विश्लेषण र लागत लाभ विश्लेषणको बोध	
	परियोजनाको आकार प्रविधि र वित्तीय क्षमता	परियोजनाको आकार समय सिमाको उपयुक्तता	
		कार्यन्वयनको प्रबिधि विधिको उपयुक्तता	
		कुल लागत, श्रोतको निश्चितता र वित्तीय सामर्थताको अवस्था	
	वातावरणीय एवम् सामाजिक प्रभाव	वातावरणीय प्रभाव विश्लेषण र न्यूनीकरण योजनाको तयारी	
		सामाजिक —स्थानीय समुदाय पर्न सक्ने आर्थिक प्रभावको विष्लेशण र उनीहरूको स्वीकार्यता	
		अन्य नकारात्मक प्रभावको विश्लेषण र न्यूनीकरण गर्ने योजनाको तयारी	
	चालु खर्चमा प्रभाव	लाग्ने चालु खर्चको पहिचान र प्रक्षेपण गरिएको	
	पूँजी निर्माणमा वृद्धि	भविष्यको मर्मत सम्भारको खर्चको पहिचान प्रक्षेपण	

सैद्धान्तिक पक्षहरू		मापदण्ड	स्कोर (छ, छैन)
जोखिम मूल्यांकन	परियोजना कार्यान्वयनमा जोखिम	सम्भावित सबै जोखिमहरूको विश्लेषण भए/नभएको	
		उपरोक्त जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्ने पर्याप्त उल्लेख गरिएको	
	परियोजना सम्भाव्यता तथा विस्तृत परियोजना डिजाइन	सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको र आन्तरिक तथा बाह्य मूल्याङ्कन गरिएको	
		विस्तृत परियोजना डिजाइन गरिएको र मुल्यांकन गरिएको	
	परियोजनाको व्यवस्थापन र तयारीको अवस्था	परियोजना कार्यान्वयन योजना र म्यानुअल तयार गरिएको	
		खरिद योजना तयार भएको	
		अन्य सम्बन्धित निकाय वा क्षेत्रसँग स्थापित गरिएको र सम्पन्न भएको	
		परियोजना कार्यान्वयन पूर्वको सम्पूर्ण मन्जुरी पुरा भए/नभएको	
		वित्तीय व्यवस्थापन मन्जुर भएको	

ग) पालिका अध्यक्षको अध्यक्षतामा रणनीतिक प्राथमिकीकरण गर्ने समितिले गरेको प्राथमिकीकरणको मूल्याङ्कन विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र :

तालिका ४ : रणनीतिक प्राथमिकीकरण गर्ने समितिले गरेको प्राथमिकीकरणको मूल्याङ्कन

क्र.सं.	प्राथमिकता दिनुका आधार	छनौट भएका कार्यक्रम तथा परियोजना
१.		
२.		
३.		
४.		

नियमित तथा विकास कार्यक्रम तथा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू

(क) विकास आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू

विभिन्न निकायहरू अन्तर्गत सञ्चालन हुने विकास आयोजना/कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताको मापदण्ड अनुसार चयनमा परेका (P1) कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूलाई समावेश गरिएका छन् । चयन नभएका (P2) कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी आयोजना बैंकमा योजनाले तयार गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। विकास आयोजना प्राथमिकीकरण गर्न समग्र विषय क्षेत्रलाई ५ क्षेत्रमा वर्गीकरण गरीएको छ।

तालिका ५ : विकास आयोजना प्राथमिकीकरण गर्न समग्र विषय क्षेत्रहरू

क. सं.	प्रमुख क्षेत्रहरू	उपक्षेत्रहरू
१	आर्थिक	अर्थ, उद्योग, बाणिज्य, पर्यटन, बन, बिज्ञान तथा बातावरण
२	कृषि, भुमि व्यवस्था तथा सहकारी	कृषि, भुमि व्यवस्था, पशुपन्छी, मत्स्यपालन, जडिबुटी, सहकारी, खाद्य सुरक्षा
३	पूर्वाधार क्षेत्र	सडक, खानेपानी तथा सरसफाई, ऊर्जा, शहरी विकास, भवन आवास तथा बस्ती विकास, सिंचाई
४	सामाजिक क्षेत्र	शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, युवा तथा खेलकुंद, भाषा कला साहित्य तथा संस्कृति, सम्पदा संरक्षण, जनसंख्या तथा बसाईसराई, गुठि व्यवस्थापन
५	कानुन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	कानुन, श्रम तथा रोजगारी, तथ्यांक, विपद व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधि, आम संचार, मानव संशाधनको विकास

विकास आयोजना/कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकीकरण गर्नको लागि ६ वटा सामान्य आधार र २ वटा क्षेत्रगत आधारहरू तय गरी सामान्य आधारलाई कूल ७० अंक र क्षेत्रगत आधारलाई कूल ३० अंक राखिएको छ । कार्यक्रमलाई P1 र P2 गरी २ वटा प्राथमिकता क्रममा वर्गीकरण गरिएको छ ।

तालिका नं. ६ विकास कार्यक्रमको प्राथमिकता क्रम

तालिका नं. २.१० : विकास कार्यक्रमको प्राथमिकता क्रम

क.सं.		आयोजना तथा कार्यक्रमको नाम	१	२	३	४			५	६	७	८	९	१०	११	१२
			आवधिक योजनाको फराकिलो आधारको समावेशी आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य प्रासिमा योगदान पुर्याउने	प्रादेशिक प्राथमिकता वा तुलनात्मक लाभका क्षेत्रमा योगदान पुर्याउने	दिगो बिकासका लक्ष्यहरु प्रासिमा योगदान पुर्याउने	समावेशीकरण तथा लैङ्गीकीकरणमा योगदान पुऱ्याउने क) क्षेत्रीय समावेशीकरण (५) (ख) सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गीकीकरणमा योगदान पुऱ्याउने (५)			सहभागिता क) नागरिक समाज, सामुदायिक संस्था, गैरसरकारी संस्था, उपभोक्ता समूह/लाभग्राही) (ख) स्थानीय सरकार (ग) निजी क्षेत्र	आयोजनाको पूर्व कार्य प्रगति, सम्पन्न हुन लाग्ने समय वा कार्यान्वयन तयारी कार्य	आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्रासिमा योगदान	दिगो विकासको क्षेत्रगत लक्ष्य प्रासिमा योगदान	कूल प्रासांक = (प्रासांक X भारको जोड) /३ x १००	प्राथमिकता क्रम	दिगोविकास लक्ष्य संकेत	लैंगिक संकेत
भार (%)			१५	१०	१०	१०			१०	१०	१०	१०				
		पूर्णाङ्क *	३	३	३	३			३	३	३	३				
						क	ख	जम्मा								

विकास कार्यक्रमको अंक प्रदान गर्ने प्राबधान :

प्रत्यक्ष र उल्लेखनीय योगदान गरेमा – अति उत्तमः ३ अंक

अप्रत्यक्ष र उल्लेखनीय योगदान गरेमा – उत्तम : २ अंक

कम वा सामान्य योगदान गरेमा – सामान्य : १ अंक

योगदान नपुर्याएमा : ० अंक

विकास कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्दा कूल प्रासांक ७५ वा सो भन्दा बढि अंक आएमा पहिलो (P1) र ७५ भन्दा कम अंक आएमा दोश्रो (P2) मा राखिनेछन् । P2 मा परेका विकास कार्यक्रमहरु प्रोजेक्ट बैंकमा जानेछन ।

(ख) नियमित कार्यक्रमहरूको प्राथमिकताका आधारहरू

तालिका नं. ७ : नियमित कार्यक्रमहरूको प्राथमिकताका क्रम

(ख) नियमित कार्यक्रमहरुको प्राथमिकताका आधारहरु

तालिका नं. २.११ : विकास कार्यक्रमको प्राथमिकता क्रम

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
क. सं.	आयोजना तथा कार्यक्रमको नाम	जनतालाई प्रत्यक्ष सेवा प्रदान गर्न सहयोग गर्ने	सुशासन कायम गर्न योगदान पुर्याउने	राजश्व वृद्धि गर्न सहयोगी कार्यहरु	विकास कार्यमा योगदान पुऱ्याउने	मानव संसाधन विकास, वातावरण संरक्षण र क्षेत्रीय सन्तुलनमा योगदान पुऱ्याउने	कूल प्राप्तांक	प्राथमिकता क्रम	रणनीतिक स्तम्भ	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	गरिबी संकेत	लैङ्गिक संकेत	जलवायु संकेत	कैफियत
	पूर्णाङ्क	५	५	५	५	५								
	अंक गणनाको नमूना	३.५	२	२	१	२	१०.५	P2						

माथिका प्राथमिकताका आधारहरुलाई निम्नानुसारको भार प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

१. अति उच्च सहयोग पुग्ने – ५

२. उच्च सहयोग पुग्ने – ३.५

३. सामान्य सहयोग पुग्ने – २

४. सहयोग नपुग्ने - ०

<u>**प्राथमिकता क्रम निर्धारणार्थ तोकिएको अंक**</u>

पहिलो प्राथमिकताको लागि न्युनतम १७.५ अंक

दिस्रो प्राथमिकताको लागि न्युनतम १० अंक

तेस्रो दिस्रो प्राथमिकताको लागि १० भन्दा अंक

अनुसूची ३

दिगो विकास लक्ष्यमा पर्ने स्थानीय कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप

दिगो विकास लक्ष्य - १

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध कार्यक्रम र क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १ः सबै क्षेत्रमा रहेको सबै स्वरूपको गरिबीको अन्त्य गर्ने।		
१. आर्थिक विकास क्षेत्र (ङ) सहकारी	(१) नीति, कानून मापदण्ड ▪ सहकारीसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ क्षेत्रगत योजना । (२) सहकारीसम्बन्धी संस्थागत संरचना (३) संघीय तथा प्रादेशिक अनुदान कार्यक्रमः (संघ र प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र) ▪ सहकारीसम्बन्धी सशर्त अनुदानका कार्यक्रम, ▪ सहकारीसम्बन्धी समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रम, ▪ सहकारीसम्बन्धी सहलगानी, साझेदारीका कार्यक्रम (४) सहकारी विकास ▪ स्थानीय स्तरका सहकारी संस्थाको दर्ता तथा अभिलेख, ▪ स्थानीय स्तरका सहकारी संस्थाको नियमन कार्यक्रम, ▪ सहकारी संस्थाको प्रवर्द्धन, संस्थागत विकास र परिचालन कार्यक्रम ▪ सहकारी तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धि, ▪ वित्तीय साक्षरता।	१
१. (च) वित्तीय सेवा	(१) वित्तीय सेवा ▪ नेपाल राष्ट्र बैङ्कको अनुमतिमा वित्तीय संस्था सम्बन्धी कार्यक्रम, (२) लघु बीमा (कृषि, पशु)	

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध कार्यक्रम र क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १ः सबै क्षेत्रमा रहेको सबै स्वरूपको गरिबीको अन्त्य गर्ने।		
१. (ङ) गरिवी निवारण,	(१) गरिबी निवारण ▪ गरिबी निवारणसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमनसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, ▪ गरिब घरपरिवार पहिचान, ▪ गरिबी निवारणसम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान, ▪ सूचना व्यवस्थापन र नियमनसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, (२) संघीय वा प्रादेशिक अनुदान (संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा मात्र) ▪ गरिबी निवारणसम्बन्धी सशर्त अनुदानका कार्यक्रम, ▪ गरिबी निवारणसम्बन्धी समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रम, ▪ गरिबी निवारणसम्बन्धी सहलगानी, साझेदारीका कार्यक्रम (३) लक्षित समूह कार्यक्रम ▪ गरिबसँग .... कार्यक्रम ▪ लक्षित क्षेत्र र विपन्न समूहसम्बन्धी आर्थिक विकास कार्यक्रम, ▪ विपन्न आवास कार्यक्रम, ▪ लक्षित कार्यक्रम सहुलियतयूक्त लगानी व्यवस्थापन,	१
	(४) समृद्धिमूलक कार्यक्रमहरू, जस्तै ▪ पालिका समृद्धि कार्यक्रम ▪ पालिकाको क्षेत्र विशेष पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ▪ यस्तै स्थानीय विशेषका कार्यक्रमह रू............................ । (५) सामाजिक संरक्षणमूलक (Social protection) रोजगारी कार्यक्रम, जस्तै ▪ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम(संघले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा मात्र), ▪ मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम (प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा मात्र), ▪ अन्य रोजगारमूलक कार्यक्रमहरू ।	

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध कार्यक्रम र क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १: सबै क्षेत्रमा रहेको सबै स्वरूपको गरिबीको अन्त्य गर्ने।		
(घ) भूमि व्यवस्था	(१) भूमि व्यवस्थासम्बन्धी शाखा	
५. शासकीय तथा अन्तरसम्बन्धि क्षेत्र (ज) योजना तथा तथ्याङ्क प्रणाली	(१) योजना, तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थापनः ▪ स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख व्यवस्थापन, ▪ स्रोत नक्सा, स्थानीय वस्तुस्थिति विवरण (पालिका Profile) /पार्श्वचित्र निर्माण ।	१
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (ङ) महिला बालबालिका र सामावेशीकरण • जेष्ठ नागरिक	(१) ज्येष्ठ नागरिकहरूको व्यवस्थापनः ▪ ज्येष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्र, भेटघाट स्थलको निर्माण तथा सञ्चालन, ▪ स्याहार तथा पुनर्स्थापना केन्द्र	१
(ज) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१. सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण कार्यक्रमहरू ▪ सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणसम्बन्धी स्थानीय नीति, ▪ कानून, मापदण्ड, नियमन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू ▪ सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान।	१
(ङ) महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण (बालबालिका तथा किशोर किशोरी)	२. वालगृह सञ्चालन ३. सडक/बेवारिसे वालबालिकाको ब्यवस्थापन	

दिगो विकास लक्ष्य - २

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- २: भोकमरीको अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा तथा उन्नत पोषण सुनिश्चित गर्ने र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन गर्ने,		
१. आर्थिक विकास क्षेत्र (ख) कृषि	१. **नीति कानून मापदण्ड** ▪ कृषिसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ कृषि क्षेत्रगत योजना । २. **कृषिसम्बन्धी संस्थागत संरचना** ▪ कृषि शाखा, ▪ कृषि कार्यालय ▪ कृषि केन्द्र, ▪ .... । ३. **संघीय अनुदान कार्यक्रमः(संघ र प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र),** ▪ कृषिसम्बन्धी सशर्त अनुदानका कार्यक्रम, ▪ कृषिसम्बन्धी समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रम, ▪ कृषिसम्बन्धी सहलगानीका कार्यक्रम, ४. **कृषिसम्बन्धी कार्यक्रम** ▪ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना **(संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)**, ▪ मुख्यमन्त्री कृषि आयोजना ▪ स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रम **स्थानीय कार्यक्रम** ▪ कृषि उत्पादन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम ▪ कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम ▪ कृषि स्रोत तथा प्रविधि सेवा टेवा विस्तार कार्यक्रम ▪ कृषिजन्य उद्योग, यन्त्र तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ▪ कृषि क्षमता अभिवृद्धि तथा सीप विकास तालिम कार्यक्रम ▪ कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग कार्यक्रम, ▪ बाली विकास कार्यक्रम । ५. **जग्गा चक्लाबन्दी कार्यक्रम** ▪ सहकारी मोडेलमा जग्गा चक्लाबन्दी ▪ चक्लाबन्दी गरेको जग्गा व्यवस्थापनमा प्राविधिक सहयोग ६. **खाद्य पहुँच** ▪ खाद्यान्न ढुवानी र आपूर्तिसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, ▪ खाद्यान् भण्डारण सम्बन्धी पूर्बाधार निर्माण ७. **कृषि सहायता** ▪ कृषि अनुदान कार्यक्रम, ▪ व्याज अनुदान कार्यक्रम।	२

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	८. कृषि उत्पादन संरक्षण ▪ कोल्ड स्टोर/रुम (चिस्यान केन्द्र) निर्माण । ▪ कोल्डस्टोर संञ्चालन अनुदान **९. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास कार्यक्रम** ▪ उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रवर्द्धन, विकास तथा बजारीकरण ▪ कृषि बजार सूचना, ▪ कृषिसम्बन्धी प्रविधि प्रसार, ▪ कृषिसम्बन्धी प्राविधिक सेवा, ▪ कृषि सामग्री आपूर्ति व्यवस्थापन, ▪ कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण, ▪ एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रम, ▪ प्राङ्गारिक जैविक खेती । **१०. बाली तथा बागवानी विकास कार्यक्रम** ▪ वागवानी फर्म तथा बागबानी विकास केन्द्रहरू, ▪ उष्ण प्रदेशीय (केन्द्र) बागवनी कार्यक्रम ▪ शीतोष्ण बागवानी (केन्द्र) नर्सरी कार्यक्रम, ▪ उपोष्ण प्रदेशीय बागवानी विकास (केन्द्र) कार्यक्रम, ▪ किम्वु नर्सरी विकास (केन्द्र) कार्यक्रम ▪ स्याउ तथा ओखर विकास कार्यक्रम, ▪ फलफूलका बिरुवा उत्पादन तथा वितरण ▪ उन्नत आलु तथा तरकारी विकास कार्यक्रम ▪ कन्दमूल तरकारी विकास (केन्द्र) कार्यक्रम ▪ मसला बाली विकास (केन्द्र) कार्यक्रम ▪ उन्नत बाली विकास तथा संरक्षण कार्यक्रम ▪ स्थानीय बालीको संरक्षण र विकास, बाली विकास कार्यक्रम ▪ यस्तै बागबानी सम्बन्धी प्रदेश बिशिस्ट अन्य कार्यक्रमहरू । **११. फलफूल विकास कार्यक्रम** ▪ पहाडी क्षेत्र काष्डफल तथा फलफूल विकास आयोजना (NAFHA), ▪ शीतोष्ण फलफूल रुटस्टक विकास (केन्द्र) कार्यक्रम ▪ फलफूल सुपरजोन/जोन कार्यक्रम, ▪ सुक्खा फलफूल विकास केन्द्र/कार्यक्रम, ▪ पुष्प विकास (केन्द्र) कार्यक्रम ▪ उत्तरी क्षेत्रमा उच्च घनत्वको स्याउ विकास ▪ यस्तै फलफुल विकास सम्बन्धी स्थानीय बिशिस्ट अन्य कार्यक्रमहरू.... .... ।	

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	१२. कृषि प्रसार, तालिम तथा सूचना सञ्चारसम्बन्धी कार्यक्रमहरू ▪ कृषि स्रोत केन्द्र, ▪ कृषि तालिम केन्द्र/कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, ▪ कृषिसम्बन्धी सूचनाको प्रचारप्रसार ▪ कृषि क्षमता अभिवृद्धि तथा सीप विकास तालिम कार्यक्रम, ▪ .... **१३. कृषि उत्पादन मूल्य अभिवृद्धि** ▪ अदुवा, बेसार, सुपारी लगायतका उत्पादनको प्रशोधन, ▪ चिया परीक्षण प्रशोधन तथा प्रवर्द्धन ▪ .... **१४. बीउ प्रवर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण** ▪ बीउबिजन आपूर्ति र नियमन, ▪ तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बीउ उत्पादन केन्द्र/कार्यक्रम ▪ बीउ संरक्षण कार्यक्रम, ▪ बीउको गुणस्तर संरक्षण र नियन्त्रणसम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ ....। **१५. व्यावसायिक ग्रेनेज केन्द्र,** **१६. प्रजनन पिंढी बीज कोया स्रोत केन्द्र,** **१७. रेशम विकास कार्यक्रम** **१८. कृषि आधुनिकीकरण कार्यकम जस्तै (रायोआ मापदण्ड)** ▪ कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, बजारीकरण र औद्योगकीकरणका लागि उत्पादन वृद्धि कार्यक्रम, ▪ कृषि कर्जा सहजीकरणसम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ कृषि मेला कार्यक्रम, ▪ कृषिजन्य उत्पादनको मूल्य अभिवृद्धि, ▪ कृषि उत्पादन प्रशोधनसम्बन्धी कार्यक्रम । **१९. मौरीपालन कार्यक्रम** **२०. रोग महामारी नियन्त्रण** ▪ कृषि उत्पादनमा देखिने रोगहरू नियन्त्रण। **२१. कृषि उत्पादन तथ्याङ्क अभिलेखीकरण** ▪ कृषि उत्पादनको प्रकृतिअनुसार कृषि उत्पादन तथ्याङ्क व्यवस्था, अभिलेखीकरणसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, **२२. कृषिसम्बन्धी अनुसन्धान, प्रयोगशाला र कृषि अनुसन्धान** ▪ कृषि प्रयोगशाला, ▪ एकीकृत कृषि प्रयोगशाला, ▪ बीउबिजन प्रयोगशाला, ▪ बाली संरक्षण प्रयोगशाला, ▪ माटो जाँच (माटो तथा मल परीक्षण केन्द्रसमेत)।	

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	२३. प्रविधि विकास ▪ कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन, ▪ उन्नत औजार, प्रविधि हस्तान्तरण, ▪ कृषि अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, **२४. कृषि क्षेत्र लक्षित पूर्वाधार (कृषि पूर्वाधारहरू निर्माण वा प्रोत्साहनसम्बन्धी कार्यक्रम)** ▪ कृषि पूर्वाधार विकास कार्यक्रम, **२५. कृषि बजार** ▪ स्थानीय कृषि हाट बजार । **२६. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन** ▪ कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम।	
(ग) पशुपन्छी	**(१) नीति कानून मापदण्ड** ▪ पशुपन्छी पालन, पशुपन्छीजन्य उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्यसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी क्षेत्रगत योजना । **(२) पशुपन्छीसम्बन्धी संस्थागत संरचना** ▪ पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यालय, ▪ पशु (भेटेरेनरी) अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू, ▪ पशुपन्छी विकास कार्यालयहरू, ▪ एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यालय **(३) संघीय अनुदान कार्यक्रमहरू:(संघ तथा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ पशुपन्छी तथा मत्सपालनसम्बन्धी सशर्त अनुदानका कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनसम्बन्धी समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनसम्बन्धी सहलगानीका कार्यक्रम । **(४) पशुपन्छी विकास कार्यक्रम** ▪ पशुपन्छी विकास तथा पशु स्वास्थ्य नियमन कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन, ▪ कृषि तथा पशुपन्छी स्रोत तथा प्रविधि सेवा टेवा विस्तार कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी संघीय तथा प्रादेशिक अनुदान कार्यक्रम, ▪ पशु नश्ल सुधारसम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ व्यवसायिक पशुपालनसम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छी विकाससम्बन्धी शिक्षा तथा सहायता, ▪ पशु सेवा कार्यालय, ▪ .... । **(५) पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा बजार विकास कार्यक्रम** ▪ पशुपन्छी बजार शृङ्खला विकास (रायोआ), ▪ पशुपन्छी बजार सूचना, ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी उन्नत प्रविधि प्रसार,	२

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	▪ उन्नत नक्ष सुधार कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी प्राविधिक सेवा। **(६) पशुपन्छीजन्य उत्पादन तथ्याङ्क अभिलेखीकरण** ▪ पशुपन्छी उत्पादन तथ्याङ्क अभिलेखीकरण, **(७) पशुपन्छी क्षेत्र लक्षित पूर्वाधार (पूर्वाधारहरू निर्माण वा प्रोत्साहनसम्बन्धी कार्यक्रम)** ▪ कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उद्योग, यन्त्र तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ▪ दुग्ध चिस्यान केन्द्र निर्माण निर्माण तथा सञ्चालन र सहजीकरण **(८) महामारी नियन्त्रण** ▪ पशुपन्छी तथा मत्स्य क्षेत्रमा प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी नियन्त्रण **(९) पशु सेवा तालिम केन्द्र** **(१०) बाखा विकास फर्म** **(११) कुखुरा विकास फर्म** **(१२) पशु स्वास्थ्य, पशु रोग पहिचान तथा नियन्त्रण** ▪ पशुपन्छी चिकित्सा सेवाको व्यवस्थापन, ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी बीमा, ▪ पशुपालन तथा पशु रोग नियन्त्रण ▪ पशु स्वास्थ्यसम्बन्धी अन्य कार्य, **(१३) पशुपन्छीसम्बन्धी अनुसन्धान, प्रयोगशाला र क्वारेन्टाइन** ▪ पशुपन्छीसम्बन्धी अनुसन्धान कार्यक्रम, ▪ पशुपन्छी र मत्स्यसम्बन्धी प्रयोगशाला ▪ क्वारेन्टाइन । **(१४) दुग्ध प्रवर्द्धन तथा पशुपन्छी आहार विकास कार्यक्रम** **(१५) पशु सेवा प्रसार कार्यक्रम** **(१६) मत्स्य विकास तथा प्रवर्द्धन** ▪ मत्स्य विकास केन्द्र, ▪ मत्स्य विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम, ▪ मत्स्य विकास केन्द्रहरू ▪ गाई फार्म विकास कार्यक्रम ▪ .... । **(१७) दुग्ध विकास कार्यालय।**	
(ख) कृषि र (ग) पशुपन्छी	**(१) कृषि तथा पशुपन्छी स्रोत तथा प्रविधि सेवा टेवा कार्यक्रम** **(२) कृषि तथा पशुपन्छी उद्योग यन्त्र तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम** **(३) गरिब तथा विपन्न वर्ग लक्षित विशेष कृषि तथा पशुपालन विकास कार्यक्रम** **(४) प्राङ्गारिक कृषि प्रवर्द्धन, रैथाने बाली तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम**	२
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (ग) स्वास्थ्य तथा पोषण	**(१) कृषि उत्पादन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम** **(२) बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम**	२

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
(घ) भूमि सुधार	**(१) भूमि व्यवस्थापन तथा भू-उपयोगभू** ▪ भू-उपयोग नीति, योजना, कार्यक्रम। **(२) गुठी व्यवस्थापन** ▪ भूमि तथा गुठी व्यवस्थापन कार्यक्रम।	२
३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र (ख) सिँचाइ तथा जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन	**(१) नीति कानून तथा क्षेत्रगत योजनाः** ▪ सिँचाइ तथा नदी नियन्त्रणसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ सिँचाइ तथा नदी नियन्त्रणसम्बन्धी क्षेत्रगत योजना गुरुयोजना निर्माण । **(२) जलस्रोत सिँचाइसम्बन्धी संस्थागत संरचना** ▪ जलस्रोत सिँचाइसम्बन्धी कार्यालय, ▪ जलस्रोत तथा सिँचाइ विकास कार्यालयहरू, ▪ भूमिगत जलस्रोत तथा सिँचाइ कार्यालयहरू **(३) संघीय अनुदान कार्यक्रमः(संघ तथा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ सिँचाइसम्बन्धी सशर्त अनुदान, ▪ समपूरक र विशेष अनुदान, ▪ सहलगानीका कार्यक्रम । **(४) सिँचाइ व्यवस्थापन कार्यालयहरू** **(५) सिँचाइ कार्यक्रम** ▪ सिँचाइ आयोजनाहरू, ▪ सिँचाइ पुनर्स्थापना आयोजना, ▪ साना तथा मझौला सिँचाइ आयोजना, ▪ स्थानीय तहसँग सम्बन्धित आयोजना निर्माण, ▪ कमाण्ड क्षेत्र विकास कार्यक्रम ▪ एकीकृत ऊर्जा तथा सिँचाइ विशेष कार्यक्रम, ▪ भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युबवेल सिँचाइ कार्यक्रम/आयोजना, ▪ सिँचाइ आयोजना मर्मत, सुधार, स्तरोन्नति/विस्तार कार्यक्रम, ▪ सिँचाइ पुनर्स्थापना आयोजना, ▪ सिँचाइ मर्मत सम्भार आयोजनाहरू (सिँचाइ आयोजना मर्मत सम्भार तथा विस्तार कार्यक्रम समेत) ▪ भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युबवेल सिँचाइ आयोजना ▪ समृद्ध स्थानीय तह सिँचाइ विशेष कार्यक्रम, ▪ मझौला तथा वैकल्पिक प्रविधिमा आधारित सघन सिँचाइ कार्यक्रम, ▪ जलाशय निर्माण तथा पोखरी संरक्षण कार्यक्रम, ▪ समुदाय व्यवस्थित सिञ्चित कृषि क्षेत्र आयोजना ▪ स्थानीय तहमार्फत कार्यान्वयन हुने लघु तथा साना सतह तथा भूमिगत सिँचाइ, सिँचाइ कार्यक्रम **(६) अध्ययन अनुसन्धानः** ▪ सिँचाइसम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान, ▪ सिँचारइ आयोजनाहरूको विस्तृत अध्ययन, सर्वेक्षण	२

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	(७) तटबन्ध र नदी नियन्त्रण ▪ मझौला तथा साना प्रकृतिका नदीहरू (महाभारत र चुरे पहाडबाट उद्गम भरइ वग्ने नदी) नियन्त्रण, व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रम। ▪ पहिरो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, ▪ तटबन्ध कार्यक्रम, ▪ .... ।	

दिगो विकास लक्ष्य - ३

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ३ः सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने,		
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (ग) स्वास्थ्य तथा पोषण	(१) नीति कानून तथा क्षेत्रगत योजनाः ▪ स्वास्थ तथा पोषणसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी क्षेत्रगत योजना निर्माण। (२) पालिका मातहतका स्वास्थ्य संस्थाः ▪ स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, आयुर्वेद औषधालय । (३) संघीय तथा प्रादेशिक अनुदानका कार्यक्रमः ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू, ▪ समपुरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रमहरू, ▪ सहलगानीका कार्यक्रमहरू । (४) परिवार कल्याण कार्यक्रम (५) महामारी रोग नियन्त्रण, ▪ स्वास्थ्यजन्य महामारी रोग नियन्त्रण, (६) प्रदेश स्वास्थ्य आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (७) स्वास्थ्य तालिम केन्द्र (८) अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (९) क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (१०) उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम (११) नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा सेवा कर्यक्रम (१२) स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम (१३) अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (१४) आयुर्वेद तथा वैकल्पिक उपचार ▪ आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम ▪ आयुर्वेद औषधालयहरू ▪ आयूर्वेद केन्द्र ▪ आयुर्वेद चिकित्सालयहरू ।	३

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ३ः सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने,		
	(१५) स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम, (१६) स्वास्थ्य सेवा सबलीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम (१७) स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र (संघ तथा प्रदेशको सशर्त अनुदान) (संघले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र) (१८) एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण (१९) स्थानीय स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र (२०) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (२१) स्वास्थ्य संस्था सुदृढीकरण कार्यक्रम/ तथा विस्तार कार्यक्रम ▪ भवन पूर्वाधार, ▪ फर्निचर तथा फिक्चर्स ▪ मेसिनरी औजार, ▪ स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी यातायातका साधनहरू. (२२) प्रजनन स्वास्थ्य (२३) स्वास्थ्यजन्य महामारी रोग नियन्त्रण (२४) एकीकृत स्वास्थ्य तथा सरसफाइ कार्यक्रमहरू (२५) खोप, औषधि, उपकरणको सञ्चालन (२६) लागू औषध प्रयोगकर्ताको न्यूनीकरण तथा सहायता कार्यक्रम (२७) स्थानीय तहहरूका बीच स्वास्थ्य सेवाको समन्वय सम्बन्धी कार्यक्रम (२८) जनसांख्यिक सूचना व्यवस्थापन (२९) स्वास्थ स्वयंसेवी अभियान (३०) क्षमता अभिवृद्धि ▪ क्षमता विकास तथा अध्ययन (३१) योजना अनुगमन मूल्याङ्कन तथा योजना सुदृढीकरण (३२) स्वास्थ्य, पोषण तथा जनसंख्या व्यवस्थापनसम्बन्धी अनुदान ।	

दिगो विकास लक्ष्य - ४

प्रमुख क्षेत्र/ उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ४ः समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्दै र जीवनपर्यन्त सिकाइका अवसरहरू प्रवर्द्धन गर्ने,		
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (क) शिक्षा	**(१) सामाजिक विकाससम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड** ▪ शिक्षा तथा विज्ञान तथा प्रविधि, युवा र खेलकुद सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ क्षेत्रगत योजना । **(२) सामाजिक विकास संस्थागत क्षेत्र** ▪ स्थानीय शिक्षा तथा सामाजिक विकास कार्यालय/शाखा ▪ सामाजिक विकास कार्यालयहरू (शिक्षा, जनसंख्या, युवा तथा खेलकुद हेर्ने) ▪ मानव संसाधन विकास केन्द्र/कार्यालय/शाखा **(३) शिक्षा तथा सामाजिक विकाससम्बन्धी संघीय तथ् प्रादेशिक अनुदानका कार्यक्रमहरू(संघ तथा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ सशर्त अनुदान, ▪ समपूरक र विशेष अनुदान, ▪ सहलगानी आयोजना **(४) नमुना विद्यालय र विशेष शिक्षा कार्यक्रम** **(५) मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम (प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** **(६) परीक्षा बोर्ड** ▪ स्थानीय परीक्षा वोर्ड, ▪ परीक्षा सञ्चालन । **(७) अनौपचारिक तथा साक्षरता र विशेष शिक्षा कार्यक्रम जस्तै** ▪ अपाङगता भएका, अटिजमलगायतका विशेष शिक्षा आवश्यक पर्ने बालबालिकाका शिक्षा कार्यक्रम, र यस्तो शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयहरूका लागि विशेष शिक्षा अनुदान कार्यक्रम ▪ अपाङगता भएका, अटिजम भएका लगायतका विशेष शिक्षा प्रदान गर्ने संघ/संस्थाहरूलारइ शैक्षिक अनुदान। **(८) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम** ▪ शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम ▪ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम, ▪ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्/कार्यक्रमहरू ▪ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् सम्बन्धी कार्यक्रम तथा विशेष कार्यक्रमहरू ▪ प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षा र सीप विकास कार्यक्रम	४

प्रमुख क्षेत्र/ उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	▪ प्राविधिक प्रतिष्ठान ▪ प्राविधिक शिक्षालयहरू ▪ औद्योगिक क्षेत्रसँग काम गर्दै सिक्ने इन्टर्न जस्ता कार्यक्रमहरू। (९) **शैक्षिक तालिम** ▪ शिक्षा तालिम केन्द्र ▪ शिक्षक तालिम तथा क्षमता विकास **(१०) तथ्याङ्क अभिलेखीकरण** ▪ शैक्षिक (EMIS लगायत) तथा विषयगत तथ्याङ्क संकलन र अभिलेखिकरण **(११) विज्ञान तथा प्रविधि** ▪ विज्ञान तथा प्रविधि विकास कार्यक्रम ▪ विज्ञान तथा प्रविधिसम्बन्धी नवप्रवर्तनात्मक कार्यक्रम ▪ आबिस्कार सम्बन्धी क्रियाकलाप **(१२) प्रज्ञा प्रतिष्ठानः** ▪ स्थानीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान ▪ विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान **(१३) शिक्षा तथा समाजिक विकास अनुदानः** ▪ आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, प्राविधिक शिक्षामा प्राप्त अनुदान, ▪ सामुदायिक विद्यालय अनुदान, ▪ पालिकाका प्राविधिक धारका विद्यालय सञ्चालन अनुदान	
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (घ) जनसंख्या युवा, खेलकुद	(१) युवा ▪ राष्ट्रिय वा प्रदेश युवा परिषद् (संघ तथा प्रादेशिक ससर्त अनुदान) ▪ राष्ट्रिय वा प्रदेश युवा परिचालन कार्यक्रम (संघ वा प्रदेश ससर्त अनुदान) (२) खेलकुद ▪ राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्सम्बन्धी संघीय अनुदानका कार्यक्रम ▪ स्थानीय खेलकुद (विकास) ▪ खेलकुद परिषद ▪ खेलकुद पूर्वाधार (जस्तै खेलकुद मैदान, रङ्गशाला, कभर्डहल, रङ्गशाला आदि) विकास, ▪ एक स्थानीयतह एक खेलकुद मैदान ▪ उच्च उचाइ खेलकुद तालिम केन्द्रको निर्माण ▪ क्रिकेट खेलमैदान तथा रङ्कशालाको निर्माण (३) जनसंख्या युवा तथा खेलकुद क्षेत्रका सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू	४

दिगो विकास लक्ष्य - ५

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ५: लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने र सबै महिला, किशोरी र बालिकालाई सशक्त बनाउने,		
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (घ) महिला, बालबालिका र समावेशीकरण	(१) **नीति योजनाः** ▪ महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिको हकसम्बन्धी स्थानीय नीति, योजना, कार्यक्रम कार्यान्वयन (Gender and social inclusion- GESI) (२) **सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र** ▪ स्थानीय समावेशी क्षेत्र हेर्ने (महिला बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता लगायत) शाखा/कार्यालय ▪ सामाजिक विकास कार्यालयहरू (३) **समावेशी क्षेत्रका संघीय तथा प्रादेशिकअनुदान (संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समाबेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रमहरू, ▪ सहलगानी आयोजनाहरू (४) **महिला विकासः** ▪ स्थानीयस्तरका महिला विकास कार्यक्रम ▪ लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम ▪ महिला सचेतना तथा विकाससम्बन्धी तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धिसम्बन्धी कार्यक्रम (५) **बालबालिकासम्बन्धी कार्यक्रमः** ▪ बाल अधिकार र सामाजिक न्याय कार्यक्रम, ▪ स्थानीय स्तरका बालग्राम ▪ सडक बालबालिकाको उद्धार तथा पुनर्स्थापना। (६) **अपाङ्गता व्यवस्थापन तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम** (७) **ज्येष्ठ नागरिक प्रवर्द्धन तथा संरक्षण कार्यक्रम** (८) **दीर्घकालीन पुनस्थापना गृह सञ्चालन सेवा कार्यक्रम** (९) **अनुदान** ▪ सामाजिक विकास (महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, असहाय) का लागि अनुदान कार्यक्रम ।	५

दिगो विकास लक्ष्य - ६

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ६: सबैका लागि स्वच्छ पानी र सरसफाइको उपलब्धता तथा दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने,		
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (छ) खानेपानी तथा सरसफाइ	**(१) नीति, कानूनी व्यवस्था** ▪ खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन । **(२) खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र** ▪ खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा/कार्यालय, ▪ जलस्रोत, सिँचाइ तथा खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यालयहरू ▪ खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी तालिम केन्द्र/प्रशिक्षण प्रतिष्ठान **(३) खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी संघीय त प्रादेशिक अनुदान(संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ समपूरक र विशेष अनुदान ▪ सहलगानी आयोजनाहरू **(४) कार्यक्रमहरू:** ▪ एक घर एकधारा कार्यक्रम ▪ खानेपानी सुधार कार्यक्रम ▪ डिप ट्युबवेल आयोजना (मर्मत सुधार) ▪ खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम ▪ खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम, ▪ डिप ट्युबवेल आयोजना (मर्मत सुधार) ▪ खानेपानी सुधार कार्यक्रम, ▪ पालिकाबाट कार्यान्वयन हुने गरी ससर्त अनुदानका केन्द्रीय तथा प्रादेशिक खानेपानी आयोजना ▪ खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम ▪ खानेपानी तथा सरसफाइ सह-लगानी कार्यक्रम ▪ केन्द्रीय खानेपानी आयोजना, ▪ सघन खानेपानी विकास आयोजना ▪ खानेपानी आयोजना गुणस्तर अभिवृद्धि तथा स्रोत संरक्षण कार्यक्रम ▪ खानेपानी आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम ▪ खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम, ▪ खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रम/आयोजनाहरू। **(५) खानेपानी, ढल निकास तथा सरसफाइ आयोजनाहरू** **(६) खानेपानी, सरसफाइ सम्बन्धमा पालिकामा प्राप्त अनुदानका कार्यक्रम**	६

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
४. सामाजिक क्षेत्र (छ) खानेपानी तथा सरसफाइ	(१) ढल निकास ▪ ढल निर्माण तथा प्रशोधन कार्यक्रम ▪ सरसफाइ तथा ढल व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ फोहरमैला व्यवस्थापन र प्रशोधनका कार्यहरू (२) पारिस्थितिकीय प्रणाली ▪ पानी मुहानको संरक्षण, (३) सरसफाइ ▪ सरसफाइका प्रादेशिक अभियान मूलक कार्यक्रम ▪ निजी क्षेत्र र स्थानीय तहको साझेदारीमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	६

दिगो विकास लक्ष्य - ७

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
७. सबैका लागि किफायती, विश्वसनीय, दिगो र आधुनिक ऊर्जामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने,		
३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र (क) ऊर्जा	(१) नीति कानून मापदण्ड ▪ ऊर्जासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण। (२) जलविद्युत् आयोजनाको, सम्भाव्यता अध्ययन, आयोजनाको विस्तृत डिजाइन, आयोजना कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, (३) साना प्रसारण लाइन (११ के.भी. देखि ३३ के.भी. भन्दा साना) निर्माण र व्यवस्थापन कार्यक्रम (४) ग्रामीण तथा सामुदायिक विद्युतीकरण (५) वैकल्पिक ऊर्जासम्बन्धी कार्यक्रमहरू ▪ ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम ▪ ऊर्जा विकास कार्यक्रम, ▪ विपन्न लक्षित उज्यालो कार्यक्रम । ▪ उज्यालो पालिका कार्यक्रम	७

दिगो विकास लक्ष्य - ८

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ८ः भरपर्दो, समावेशी र दिगो आर्थिक वृद्धि तथा सबैका लागि पूर्ण र उत्पादनमूलक रोजगारी र मर्यादित कामको प्रवर्द्धन गर्ने,		
१. आर्थिक विकास क्षेत्र (ज) उद्योग,	(१) नीति, कानून, मापदण्ड र क्षेत्रगत योजना ▪ उद्योग र रोजगारसम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड ▪ क्षेत्रगत योजना । (२) संस्थागत क्षेत्र ▪ उद्योग वाणिज्य र आपूर्तिसम्बन्धी शाखा/कार्यालय, ▪ घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू । (३) तथ्याङ्क व्यवस्थापन ▪ उद्योग, पर्यटन, श्रम तथा रोजगार तथ्याङ्क र सूचना प्रणालीको स्थापना ।	८
(ट) श्रम तथा रोजगार,	(१) संस्थागत क्षेत्र ▪ श्रम र रोजगारसम्बन्धी शाखा/कार्यालय, ▪ श्रम तथा रोजगार व्यवस्थापन कार्यालय, (२) श्रम र रोजगारसम्बन्धी संघीय वा प्रादेशिक अनुदान ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ समपूरक र विशेष अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ सहलगानीका आयोजनाहरू (३) रोजगार सूचना केन्द्रहरू (४) सीप विकास तालीम ▪ व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र (कार्यालयहरू) ▪ सीप विकास तथा रोजगारमूलक तालिम, (५) उद्यमशीलता विकासका लागि सीपमूलक तालिम । (६) रोजगार प्रवर्द्धन<?> ▪ रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम ▪ श्रम तथा रोजगार व्यवस्थापन कार्यक्रम, (७) सुरक्षित र लाभदायक वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कार्यक्रम ।	८
(झ) वाणिज्य, आपूर्ति तथा व्यवसाय ।	(१) व्यापार सूचना तथा निकासी प्रवर्द्धन	८
(च) वित्तीय सेवा	(१) वित्तीय सेवा ▪ वित्तीय सेवाको विकास र विस्तारसम्बन्धी कार्यक्रम ।	८

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
(ञ्) पर्यटन	(१) **संस्थागत क्षेत्र** ▪ पर्यटन शाखा/कार्यालयहरू, ▪ पर्यटन सूचना केन्द्रहरू (२) **पर्यटन प्रवर्द्धन** ▪ पर्यटन गुरुयोजना, पर्यटन विकास योजना, ▪ पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना, ▪ पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रम, ▪ पर्या पर्यटन विकास कार्यक्रम, ▪ पर्यटकीय भ्यू टावर, ट्रेकिङ्ग ट्रेल, बेस क्याम्प, प्रतीक्षालय, सेड निर्माण, ▪ बृहद् पार्क निर्माण, ▪ पर्यटकीय ताल तलैया निर्माण, संरक्षण र सौन्दर्यीकरण ▪ पर्यटक गन्तब्य क्षेत्रको विकास ▪ पर्यटन घरबास कार्यक्रम ▪ साहसी पर्यटन कार्यक्रम (३) **पर्यटन पूर्वाधार विकास साझेदारी (संघ र प्रदेश) कार्यक्रम** ▪ पदमार्गको विकास संरक्षण र सम्बर्द्धन ▪ पर्यटक सूचना केन्द्र ▪ पर्यटन क्षेत्रको स्थानीय अर्थतन्त्रसंग अग्र र पृष्ठ सम्बन्धको विकास (४) **पर्यटन सूचना प्रवाहसम्बन्धी कार्यक्रमहरू** ▪ पर्यटन सूचना केन्द्र, ▪ पर्यटकीय प्रचार सामग्रीको उत्पादन र वितरण ।	८
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (च) भाषा, कला, संस्कृति	(१) **सम्पदा संरक्षण** ▪ पालिकाका ऐतिहासिक धार्मिक तथा पुरातात्विक महत्त्वका सम्पदा संरक्षण । (२) **सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण** ▪ स्थानीय संग्रहालय तथा अभिलेखालय ▪ भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरू, (३) **कला उद्योग** ▪ सृजनशील कला उद्योगको विकास (उ. नाटक, कलालगायतका विशिष्टीकृत कलासम्बन्धी उत्पादन) ।	

दिगो विकास लक्ष्य - ९

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ९: उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी र दिगो औद्योगीकरणको प्रवर्द्धन र नवीन खोजलाई प्रोत्साहन गर्ने,		
३. पूर्वाधार विकास (ग) भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था	**(१) नीति, कानून, मापदण्ड र क्षेत्रगत योजना** ▪ स्थानीय सडक, पुल यातायतसम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड, ▪ क्षेत्रगत योजना, गुरू योजना । **(२) यातायातसम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र** ▪ भौतिक पूर्वाधार र यातायात व्यवस्थापनसम्बन्धी शाखा/कार्यालय ▪ यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू, ▪ यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरू, **(३) यातायात पूर्वाधार विकाससम्बन्धी संघीय तथा प्रादेशिक सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू** **(४) स्थानीय सडक निर्माण कार्यक्रम** ▪ सम्भावित रणनीतिक सडकहरू ▪ स्थानीय तहको केन्द्रबाट वडा केन्द्र जोडने सडक **(५) स्थानीय सडक सुधार कार्यक्रम** **(६) सडक र सडक पुल निर्माण, मर्मत सम्भार र स्तरोन्नतिसम्बन्धी कार्यक्रमहरू** ▪ सडक पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम ▪ वैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम ▪ सडक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ▪ सडक तथा पुल निर्माण कार्यक्रम ▪ सडक, पुल मर्मत सुधार ▪ स्थानीयस्तरका सडक पुल तथा सामुदायिक पहुँच सुधार परियोजना ▪ ग्रामीण सडक सञ्जाल सुधार आयोजना, ▪ बेलिब्रिज । **(७) स्थानीय यातायात पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम,** **(८) सडक लगायतका पूर्वाधारहरूको आकस्मिक तथा नियमित मर्मत कार्यक्रम** **(९) सडक मोटरेबल-पुल कार्यक्रम** (१०)झोलुंगे पुल ▪ झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम ▪ झोलुङ्गे पुल) निर्माण (कार्यक्रम ▪ झोलुङ्गे पुलको बृहद् मर्मत एवं स्तरोन्नतिसम्बन्धी कार्यक्रम ▪ तुइन बिस्थापन कार्यक्रम (११)सडक सुरक्षा, (१२)सडक हेरालु । (१३)सडक निर्माण, सुधारसम्बन्धी स्थानीय तह अनुदान । (१४)जल यातायात (१५)हवाई यातायात विकास सम्बन्धी साझेदारी कार्यक्रम ।	९

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
१.आर्थिक विकास क्षेत्र (ज) उद्योग	**(१) नीति, कानून, मापदण्ड र क्षेत्रगत योजना** ▪ स्थानीय औद्योगिक नीति, कानून मापदण्ड, ▪ क्षेत्रगत योजना, गुरुयोजना, ▪ खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षणसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड। **(२) संस्थागत क्षेत्र** ▪ उद्योग हेर्ने शाखा ▪ उद्योग वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण, ▪ उद्योग तथा उपभोक्ता हित संरक्षण कार्यालयहरू ▪ घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय **(३) उद्योग तथा उपभोक्ता हितसम्बन्धी संघीय तथा प्रादेशिक सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू** **(४) औद्योगिक विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम,** **(५) उद्यम विकास कार्यक्रम** **(६) उद्योग विकास तथा बजार अनुगमन कार्यक्रम** **(७) गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम** **(८) ग्रामीण उद्यम तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम** **(९) औद्योगिक पूर्वाधार विकास** ▪ औद्योगिक ग्राम, ▪ वस्तु विशेषका औद्योगिक उत्पादन क्षेत्रको विकास, ▪ उत्पादनशील पूर्वाधारहरू जस्तै इन्क्यूवेशन सेन्टर (Business Incubation Centre), औद्योगिक प्रदर्शनी स्थल निर्माण, ▪ औद्योगिक क्षेत्र स्थापना, विकास र सञ्चालन,	९
शासकीय तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र (ज) योजना तथा तथ्याङ्क प्रणाली	**(१) तथ्याङ्क व्यवस्थापन** औद्योगिक, तथ्याङ्क र सूचना प्रणालीको स्थापना ।	९

दिगो विकास लक्ष्य - १०

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
मुलुकभित्र तथा मुलुकहरूबीचको असमानता घटाउने १०:-दिगो विकास लक्ष्य		
१. आर्थिक विकास क्षेत्र (च) वित्तीय सेवा	(१) लघुवित्त ▪ लघुवित्तसम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ स्थानीय तहमा लघुवित्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गैसस, वित्तीय क्षेत्रका बीच समन्वय।	१०
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (ङ) महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण	(२) आदिवासी जनजाति ▪ आदिवासी जनजाति उत्थानसम्बन्धी कार्यक्रम	१०

दिगो विकास लक्ष्य - ११

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- ११ः सहर तथा मानव बसोबासलाई समावेशी, सुरक्षित, उत्थानशील र दिगो बनाउने		
३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र (घ) भवन आवास तथा सहरी विकास	(१) नीति, कानून, मापदण्ड ▪ सहरी विकास, बस्ती विकास र भवनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ सहरी विकास, बस्ती विकाससम्बन्धी योजना गुरुयोजना, ▪ सहरी विकास, बस्ती विकाससम्बन्धी आयोजनाको अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन, ▪ भवन संहिता, भवन मापदण्ड, सरकारी तथा सार्वजनिक भवनसम्बन्धी मापदण्ड, रेखदेख अनुगमन, ▪ सुरक्षित बस्ती विकाससम्बन्धी योजना, कार्यक्रम । (२) सहरी विकाससम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र ▪ सहरी विकाससम्बन्धी शाखा/कार्यालय, ▪ पूर्वाधार विकास तथा भवन कार्यालयहरू । (३) संघीय तथा प्रादेशिक अनुदान कार्यक्रमः(संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा मात्र) ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ समपुरक, विशेष अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ सहलगानीका कार्यक्रमहरू (४) आवास, भवन तथा सहरी विकाससम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र ▪ भौतिक पूर्वाधार (आवास, भवन तथा सहरी विकास) सम्बन्धी शाखा ▪ सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	११

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	(५) सहरी पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ▪ सघन सहरी विकास कार्यक्रम ▪ व्यवस्थित सहरी विकास कार्यक्रम (जग्गा विकास, सडक, ढल, पार्क, उद्यान, खुला स्थान, बस बिसौनी आदिको विकास)। ▪ नयाँ सहर कार्यक्रम ▪ सहरी सडक तथा सहरी पूर्वाधार निर्माण ▪ सहरी सडक मर्मत सम्भार, सुरक्षा तथा अन्य पूर्वाधार **(६) एकीकृत पूर्वाधार विकास कार्यक्रम** **(७) बस्ती विकास कार्यक्रमः** ▪ आवास तथा बस्ती विकास कार्यक्रम, ▪ आवास व्यवस्था कार्यक्रम ▪ जनता आवास, दलित आवास र एकीकृत वस्ती विकास कार्यक्रम ▪ नागरिक सुरक्षित आवास कार्यक्रम **(८) भवन पूर्वाधार निर्माणः** ▪ सार्वजनिक भवन (सरकारी भवन, आवास, समुदायिक भवन) निर्माण र मर्मत कार्यक्रम ▪ भवन तथा सभाहल निर्माण कार्यक्रम ▪ आवास, भवन मर्मत सुधार ।	
(ग) भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था	**(१) सहरी तथा ग्रामीण यातायात व्यवस्थापनः** ▪ यातायात व्यवस्था तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम	११
	(२) यातायात व्यवस्था तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम ▪ मास ट्राञ्जिट प्रणालीसम्बन्धी नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, ▪ यातायात सेवा व्यवस्थापन,	११
४.वन तथा वातावरण क्षेत्र (ग) विपद् व्यवस्थापन र जलवायु अनुकुलन	**(३) विपद् पुनर्निर्माण** ▪ नदीकटान बाट बस्ती संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम ▪ विपद् प्रभावित निजी आवास पुनर्निर्माण (१३ मा पनि मिल्ने)	११
सामाजिक विकास क्षेत्र (च) भाषा, कला, संस्कृति	**(४) भाषा संस्कृतिः** ▪ भाषा, लिपिको विकास र संरक्षणसम्बन्धी कार्यक्रम ▪ प्रदेश संस्कृति (मूर्त र अमूर्त) को विकास र संरक्षणसम्बन्धी कार्यक्रम	११

दिगो विकास लक्ष्य - १२

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १२ः दिगो उपभोग र उत्पादन प्रणाली सुनिश्चित गर्ने		
४. वन तथा वातावरण क्षेत्र (च) वातावरण संरक्षण र फोहरमैला व्यवस्थापन	**(१) फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम** ▪ ल्याण्डफिल साइटको निर्माण र दिगो व्यवस्थापन,	१२
	(२) पालिकामा फोहरमैला व्यवस्थापन सहजीकरणः ▪ फोहरमैला व्यवस्थापन सहजिकरण कार्यक्रम ▪ अन्तर स्थानीय तह फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी साझेदारी कार्यक्रम	
(ग) विपद व्यवस्थापन र जलबायु अनुकुलन	**(१) वारुणयन्त्र (दमकल) सञ्चालन तथा सुदृढीकरण कार्यक्रमः** ▪ वारुणयन्त्र तथा अग्नि नियन्त्रण उपकरण खरिद तथा व्यवस्थपन ▪ अन्तर स्थानीय तह वारुणयन्त्र (दमकल) सञ्चालन सम्बन्धी साझेदारी कार्यक्रम ।	
	(२) जलस्रोत व्यवस्थापन ▪ पानीको रिचार्जसमेतका लागि वर्षातको पानी संकलन पोखरी निर्माण। ▪ वन क्षेत्रभित्रका खोल्साखोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम ।	

दिगो विकास लक्ष्य - १३

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य-१३ः जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभाव नियन्त्रण गर्न तत्काल पहल थाल्ने		
४. वन तथा वातावरण क्षेत्र (ग) विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकूलन	**(१) नीति, कानून मापदण्ड** ▪ विपद्सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, ▪ विपद्सम्बन्धी योजना गुरुयोजना, **(२) संघीय तथा प्रादेशिक अनुदान कार्यक्रम** ▪ सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ समपूरक, विशेष अनुदानका कार्यक्रमहरू ▪ सहलगानीका कार्यक्रमहरू **(३) विपद् व्यवस्थापन** ▪ विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, ▪ विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, ▪ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, ▪ विपद् स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली, ▪ विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन, ▪ विपद् व्यवस्थापन समिति ।	१३

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	(४) विपद् जोखिम न्यूनीकरण ▪ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, पूर्वसूचना प्रणाली, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्वभण्डारण, वितरण र समन्वय, ▪ विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान, नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको स्थानान्तरण, ▪ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ बाढी भविष्यवाणी कार्यक्रम । **(५) विपद् पुनर्लाभ (विपद्पश्चात् विपद्बाट क्षतिग्रस्त संरचनाहरूको पुनर्निर्माणसम्बन्धी कार्यक्रमहरू)** ▪ विपद्पश्चात् पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण, ▪ आवास पुनर्निर्माण। **(६) विपद् प्रतिकार्य** ▪ विपद्को तत्कालपश्चात् गरिने खोज, उद्धार एवं राहत कार्यक्रम, ▪ विपद् जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन। **(७) विपद् सूचना, सञ्चार तथा अभिलेखाङ्कन** ▪ विपद्सम्बन्धी तालिम अभिमुखीकरण, ▪ विपद्जन्य सूचना तथा सञ्चार सामग्रीको उत्पादन तथा वितरण, ▪ विपद्सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन, ▪ विपद्सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान । **(८) एकीकृत विपद् व्यवस्थापन कार्यक्रम केन्द्र-साझेदारी** **(९) हावापानी तथा मौसम** ▪ प्रदूषण नियन्त्रण। **(१०) जलवायु अनुकूलन** ▪ जलवायु अनुकूलन कार्यक्रम जलवायु अनुकूलित खानेपानी आयोजना	
४. वन तथा वातावरण क्षेत्र **(क) वन तथा भू-संरक्षण र जैविक विविधता**	**(१) वातावरण संरक्षण र जैविक विविधतासम्बन्धी नीति कानून, योजना** ▪ वातावरण संरक्षण र जैविक विविधतासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, ▪ वातावरण संरक्षण र जैविक विविधतासम्बन्धी योजना तर्जुमा, **(२) संस्थागत संरचनाः** ▪ वातावरण शाखा/समिति **(३) वातावरण संरक्षण र जैविक विविधतासम्बन्धी अनुदान (संघीय प्रादेशिक)** ▪ सशर्त अनुदान, ▪ समपुरक र विशेष अनुदान, ▪ सहलगानी कार्यक्रम **(४) जैविक विविधता र वातावरण संरक्षण कार्यक्रम**	१३

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	(५) जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (६) वातावरण संरक्षण कार्यक्रम (७) वातावरणीय सरसफाइ आयोजना (८) ताल संरक्षण ▪ ताल संरक्षण तथा विकास, (९) वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण वातावरणमैत्री, यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन, (१०) वातावरण विभाग।	
४.वन तथा वातावरण क्षेत्र (क) वातावरण संरक्षण र फोहरमैला व्यवस्थापन	(१) हरियाली प्रवर्द्धन (२) सहरी वन कार्यक्रम ।	१३
३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र सिँचाइ तथा जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन	(१) जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणः (२ मा पनि मिल्ने) ▪ जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ नयाँ प्रविधिमा आधारित एकीकृत नदी नियन्त्रण कार्यक्रम, ▪ आकस्मिक जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन कार्यक्रम (तार जाली वितरण) ▪ .... ।	१३

दिगो विकास लक्ष्य - १५

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १५: स्थलीय पर्यावरणको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोगको प्रवर्द्धन गर्ने, वनको दिगो व्यवस्थापन गर्ने, मरुभूमीकरण र भूक्षय रोक्ने तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने,		
१. वन तथा वातावरण क्षेत्र (क) **वन तथा भू-संरक्षण र जैविक विविधता**	(१) **वन तथा वातावरणः** ▪ वन, वन्यन्तु, वन प्रवर्द्धनसम्बन्धी नीति, योजना (२) **वन तथा वातावरणसम्बन्धी संस्थागत क्षेत्र** ▪ वन शाखा/कार्यालय, ▪ भू-संरक्षण कार्यालय (भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू), ▪ वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र । (३) **संघीय अनुदान कार्यक्रम (संघ तथा प्रदेशले आफ्नो बजेटमा समावेश गरी सांकेतीकरण नगरेको अवस्थामा मात्र)** ▪ सशर्त अनुदान ▪ विशेष र समानीकरण अनुदान, ▪ सहलगानी कार्यक्रम । (४) **वन तथा वातावरणसम्बन्धी कार्यक्रम** ▪ दिगो वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ स्थानीय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ समृद्धिका लागि वन कार्यक्रम ▪ वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ सामुदायिक, कृषि वन, धार्मिक, कबुलियती र साझेदारी वन कार्यक्रम ▪ सामुदायिक, धार्मिक र कबुलियती वन, ▪ निजी वनको प्रवर्द्धन, ▪ कृषि वन कार्यक्रम, ▪ डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन, ▪ वन बीउ बगैंचा स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन, ▪ हरित अभियान, (५) **वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीको संरक्षण** (६) **वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम** (७) **वनजन्य सम्पदाको अभिलेखाङ्कन** (८) **जडिबुटी विकास कार्यक्रम** ▪ जडीबुटी विकास कार्यक्रम ▪ जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम ▪ अन्य वन पैदावार प्रवर्द्धन कार्यक्रम (९) **वन नर्सरी प्रवर्द्धन** (१०) **वृक्षरोपण** (११) **वन उद्यम तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम**	१५

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
	(१२)भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ स्थानीय जलाधार संरक्षण र व्यवस्थापन ▪ जलाधार संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम ▪ भू-संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य (अनुकूलन) कार्यक्रम, ▪ भूक्षय, पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम, ▪ जमिन र नदी किनाराको संरक्षणसम्बन्धी कार्यक्रमहरू, ▪ जैविक विविधताको संरक्षण तथा अभिलेखाङ्कन, **(१३) वातावरणीय दृष्टिले संवेदनशील जलस्रोतहरूको संरक्षण** ▪ सिमसार, मूल, ताल पोखरीको संरक्षण । **(१४)लोपोन्मुख वनस्पति र जीवजन्तुको संरक्षण** ▪ रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवर्द्धन, ▪ मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण, ▪ वन्यजन्तुको संरक्षण ।	१५

दिगो विकास लक्ष्य - १६

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १६: दिगो विकासका लागि शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने, सबैको न्यायमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने र सबै तहमा प्रभावकारी, जवाफदेही र समावेशी संस्थाको स्थापना गर्ने,		
५. शासकीय तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र (क) गाउँपालिका	(१) गाउँ सभा (२) सचिवालय/समिति	१६
(ख)	(१) कार्यालय र संवैधानिक निकायहरू (२) संस्थागत क्षेत्र ▪ लेखा शाखा/कार्यालय ▪ लेखा इकाइ कार्यालयहरू ▪ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि ▪ विकास प्राधिकरण, ▪ प्रशासनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र। (३) स्थानीय सेवा ▪ स्थानीय सेवा र अन्य सरकारी सेवा	१६
(ग) शान्ति सुरक्षा	(१) शान्ति र न्याय	१६

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
(घ) कानून	(१) कानून, शान्ति र न्याय ▪ कानून तथा संसदीय मामिला सम्बन्धी मन्त्रालय ▪ प्रादेशिक नीति तथा कानून निर्माण,	१६
(ङ) संगठन तथा क्षमता विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह	(१) स्थानीय सेवा प्रवाह, (२) सुशासनसम्बन्धी नीति, योजना कानून, (३) सुशासन तथा शान्ति सुरक्षा व्यवस्थापन (४) संस्थागत कार्यजिम्मेवारी विभाजन ▪ संगठन विकास, संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण । (५) स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (संघ तथा प्रादेशिक सशर्त अनुदान) (संघ वा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा समावेश नगरेको अवस्थामा) (६) स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (७) कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम (८) कर्मचारी सुविधा तथा सेवा निवृत्त सुविधा (०) (९) संस्थागत क्षमता विकास	१६
	(१) मानव संसाधन विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन ▪ मानव संसाधन विकास योजनाको निर्माण, ▪ वृत्ति विकास कार्यक्रम, (२) नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन ▪ कार्यसम्पादन करार ▪ नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन। (३) अध्ययन अनुसन्धान आर्थिक तथा सार्वजनिक प्रशासनलगायतका अध्ययन अनुसन्धान	
	(१) संघ संस्था व्यवस्थापन स्थानीयस्तरका संघ संस्था (गैससमेत) दर्ता, नवीकरण, परिचालन । (२) मालपोत तथा नापी कार्यालयहरूको सुदृढीकरण	

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
(च) सार्वजनिक उत्तरदायित्व र वित्तीय सुशासन	**(१) जवाफदेही र पारदर्शिता** ▪ नागरिक बडापत्र, ▪ सार्वजनिक सुनुवाइ, ▪ सामाजिक परीक्षण, ▪ सार्वजनिक परीक्षण, ▪ सेवाग्राही सर्वेक्षण, ▪ व्यवस्थापन परीक्षण ।	१६
	(२) वित्तीय जवाफदेहिता उत्तरदायित्व ▪ सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन, ▪ सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन, ▪ आन्तरिक नियन्त्रण, ▪ लेखा परीक्षण, ▪ वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कन, ▪ वित्तीय प्रतिवेदन, ▪ बेरुजु फछ्र्यौट ।	
	(३) सूचनामा सार्वजनिक पहुँच ▪ राजपत्र प्रकाशन ▪ सार्वजनिक तथा स्थानीय सरकारका सम्पत्ति र चालु तथा सम्पन्न आयोजनाको अभिलेखाङ्कन ▪ पालिकाका काम कारबाहीको स्वप्रकाशनसम्बन्धी व्यवस्था ▪ प्रवक्ता तथा सूचना अधिकारीको सूचना प्रवाहसम्बन्धी क्षमता विकास ।	
(छ) स्रोत/ राजश्व परिचालन	**(१) राजश्व र स्रोत अनुमान** ▪ स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमासम्बन्धी कार्यक्रम, ▪ राजश्व परामर्शसम्बन्धी कार्यक्रम।	१६
(ज) योजना, तथा तथ्याङ्क प्रणाली	**(१) योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन** ▪ स्थानीय योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, ▪ आवधिक योजना, ▪ रणनीतिक योजना, ▪ मध्यमकालीन खर्च संरचना, ▪ परियोजना बैङ्क, ▪ आर्थिक सर्वेक्षण, **(२) सार्वजनिक निजी साझेदारीसम्बन्धी योजनाको विकास।**	१६

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
(ज) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	(१) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ▪ त्रैमासिक/चौमासिक समीक्षा, ▪ वार्षिक समीक्षा, ▪ तेस्रो पक्ष अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, (२) आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभाव मूल्याङ्कन ।	१६
१.आर्थिक विकास क्षेत्र (क) अर्थ तथा बजेट	(१) लगानी सम्मेलन (२) लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट ▪ लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यक्रम । (३) बजेट साङ्केतीकरण ▪ लैङ्गिक उत्तरदायी,जलवायु अनुकूलन, दिगो विकास, गरिबी लक्षित बजेट साङ्केतीकरण।	१६
(३) भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र (ङ) सूचना तथा सञ्चार	(१) सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको प्रवर्द्धन कार्यक्रम (२) सूचना प्रविधिः ▪ वेबसाइट निर्माण तथा अभिलेखीकरण, ▪ सूचना तथा जानकारीहरू डिजिटल माध्यमबाट पाउने डिजिटलाइजेसन कार्यक्रम, ▪ विद्युतीय प्रणालीमा आधारित ड्यासबोर्ड सञ्चालन । ▪ सूचना तथा सञ्चार (वेबसाइट, वाइफाइ, अनलाइन सेवा सम्बन्धी कार्य, विद्युतीय कारोबार, इन्टरेट पहुँच), ▪ स्थानीय वृत्त चित्र निर्माण ।	१६

दिगो विकास लक्ष्य - १७

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
दिगो विकास लक्ष्य- १७ः दिगो विकासका लागि विश्वव्यापी साझेदारी सशक्त बनाउने र कार्यान्वयनका लागि स्रोत साधन सुदृढ गर्ने।		
५. शासकीय तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र (छ) स्रोत/ राजश्व परिचालन	(१) स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुरसम्बन्धी क्रियाकलापहरू राजश्व संकलन १७.१ ▪ स्थानीयको कर तथा गैरकर (दस्तुर, सेवा शुल्क) आयको संकलन, व्यवस्थापन, ▪ राजस्व सूचना प्रणाली, ▪ राजश्व व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रम र क्रियाकलापहरू, ▪ करको आधार र दायरा विस्तार, ▪ राजश्व चुहावट नियन्त्रण, ▪ राजश्व सुधार कार्ययोजनाको निर्माण तथा कार्यान्वयन । (२) संघ/प्रदेश अनुदान दिगो विकासका लागि साझेदारी १७.१ ▪ समानीकरण/समपुरक अनुदान	१७

प्रमुख क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्बद्ध क्रियाकलापका उदाहरण	दिविल संकेत
२. सामाजिक विकास क्षेत्र (ख) नबप्रवर्तन, विज्ञान तथा प्रविधि	**(१) विज्ञान प्रविधि र नवप्रवर्तन राजश्व संकलन १७.६** ▪ नवप्रवर्तन प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम, ▪ नवप्रवर्तनमूलक परियोजनामा सुरुवाती पूँजी (Startup) सहयोग तथा वित्तीय सहजीकरण (Link & facilitation) कार्यक्रम, स्थानीय स्रोत साधन र स्वरोजगारी सृजनासम्बन्धी नवीन कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम, ▪ विज्ञान र प्रविधिमा आधारित सृजनात्मक (Innovative) कार्यक्रमहरू।	१७

दिगो विकास लक्ष्य साङ्केतीकरणमा "०" उल्लेख हुने आयोजनाको उदाहरणः		
	▪ कर्मचारी सेवा निवृत्ति सुविधा, ▪ राजश्व, धरौटी फिर्ता ▪ दण्ड जरिवाना तथा न्यायिक फिर्ता, ▪ भैपरी आउने साधारण प्रशासनिक खर्च, ▪ बचत पत्र, ▪ ऋण लगानी, ▪ वित्तीय व्यवस्था (शीर्षक नखुलेको) ▪ प्रदेश सरकारको ऋण भुक्तानी, ▪ लगानी व्यवस्थापन, ▪ अर्थ वित्तीय व्यवस्था ▪ संघ तथा प्रदेशले सांकेतीकरण गरी आफ्नो बजेटमा सामबेश गरेको स-शर्त, समपुरक र विशेष अनुदान	०

अनुसूची ४ : प्रति एकाई लागत अनुमान

(यस अनुसूची संघिय सरकारले प्रकाशित गरेको मध्यमकालिन खर्च संरचना (आ.ब.२०७७/७८-२०८०/८१) बाट साभार गरिएको हो ।)

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
कृषि वन तथा भुमि सुधार			
रासायनिक मल			अन्तराष्ट्रिय मूल्य र विनिमय दर तथा ओभरहेड खर्चको आधारमा औशत लागत
युरिया	मे.टन.	४२	
डी.ए.पी.	मे.टन.	५८.१२	
पोटास	मे.टन.	४१.३५	
प्रांगारिक मल			बजारमा उपलब्ध विभिन्न ब्रान्ड तथा गुणका प्रांगारिक मलको औषत मुल्यको आधारमा
कम्पोस्ट (धुलो)	क्विन्टल	१.५ देखि २	
कम्पोस्ट (दानादर)	क्विन्टल	२ देखि २.५	
भर्मिकम्पोष्ट	क्विन्टल	२.५ देखि ३	
बीउ			
धान	क्विन्टल	२.१	विभिन्न खाद्यान्न बिउहरूको उत्पादन लागत औषतको आधारमा
गहुँ	क्विन्टल	३.१	
मकै	क्विन्टल	२.४	
तरकारीको उन्नत बीउ	के.जी.	२.८६	विभिन्न खाद्यान्न बिउहरूको उत्पादन लागत औषतको आधारमा
तरकारीको मूल बीउ	के.जी.	१.९७	
दलहन बीउ	क्विन्टल	८.१	
तेलहन बीउ	क्विन्टल	९	
फलफुल तथा तरकारी बिरुवा			विभिन्न फलफुल बिरुवाहरूको सरकारी मुल्यको औषतको आधारमा
कलमी विरुवा	गोटा	०.०४१	
विजु विरुवा	गोटा	०.०२२	
फलफुलको कटिंग विरुवा	गोटा	०.०१९	
जमिनको तरकारी विरुवा	गोटा	०.००१	
साना कृषि यन्त्रहरू			
मिनी टिलर	गोटा	४० देखि १५०	
पावर टिलर	गोटा	१५० देखि १८०	

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
रिपर	गोटा	१८० देखि माथि	
पशुपन्छी			
चिलिंग भ्याट ३००० लिटर	संख्या	४००	
चिलिंग भ्याट २००० लिटर	संख्या	३००	
चिलिंग भ्याट १००० लिटर	संख्या	२००	
बाख्रा वितरण	गोटा	७	
बाख्राको खोर निर्माण	गोटा	६	
ड्युल प्रपोजका कुखुराका चल्ला	गोटा	०.०६	
कुखुराको खोर निर्माण	गोटा	६	
बंगुरको पाठापाठी वितरण	गोटा	५	
खोर निर्माण सहयोग	संख्या	१०	
गाई भैसी लाई सुत्केरी भत्ता	संख्या	२.५	
सहकारी तथा गरिबी निवारण			
सहकारी शिक्षा र प्रशिक्षण	वटा	७५००	
सहकारी प्रशिक्षक प्रशिक्षण	वटा	७५००	
सहकारी संघ संस्थाको रणनीतिक योजना तर्जुमा तालिम, १५ दिने	वटा	७५००	
सहकारी व्यवसाय प्रवर्धन तालिम, १५ दिने	वटा	७५००	
सहकारी नेतृत्त्व तथा व्यवस्थापनविकास तालिम. १५ दिने	वटा	७५००	
शिक्षा तथा बिज्ञान प्रबिधि			
कक्षा कोठा निर्माण	वटा	८००	
कक्षा कोठाको सबलीकरण	प्रति ब्लक	१५००	
पाठ्यपुस्तक विकास	प्रति विषय	३००	
कार्यशाला (३ देखि ५ दिने)	प्रति सहभागी	१५	
शिक्षक तालिम दश दिने	प्रति सहभागी	२०	
छोटो अबधिको तालिम ३९० घन्टे	प्रति सहभागी	२१	
संदर्व सामाग्री विकास	प्रति विषय	२५०	
सेवाकालिन तालिम ३० दिने	प्रति सहभागी	५५	

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या			
१५ शैया अस्पताल	वटा	१५००००	
जिल्ला अस्पताल	वटा	३०००००	
एक्सरे मेशिन (साधारण)	वटा	५००	
एक्सरे मेशिन (डिजिटल)	वटा	२०००-१००००	
सिटी स्क्यान मेशिन	वटा	३०००	
एम आर आइ मेशिन	वटा	५०००	
खानेपानी			
प्रति आयोजना (विकास चरण)		१०००	
प्रति आयोजना (कार्यान्वयन चरण)		५५००	
खानेपानी उत्पादन वृद्धि	प्रतिएम एल डी	३२६००	
ढल प्रशोधन केन्द्रको लागि जग्गा अधिग्रहण	रोपनी	६१००	
युवा तथा खेलकुद			
युवा प्रतिभा सम्मान	जना	१००	
स्वरोजगार व्यवसायको बिमा	वटा	३.२५	
खेलकुदका प्रदेश प्रतिभा सम्मान	जना	१००	
स्काउट तथा विपद ब्यबस्थापन तालिम संचालन	जना	१२.५	
प्रदेशमा रंगशाला निर्माण	वटा	२००००००	
कबर्ड हल निर्माण	वटा	६००००	
पौडी पोखरी निर्माण	वटा	२३००००	
महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक			
बृद्द बृद्धालाई आश्रय प्रदान	जना	१९	
लैंगिक सम्पर्क व्यक्तिहरूलाई तालिम	पटक	१००	
प्रदेशस्तरीय अपांगता स्याहार केन्द्र स्थापना	जिल्ला	३००	
प्रदेश स्तरीय जेस्ठ नागरिक मैत्री आश्रम	जना	२७७	
सिमान्तकृत महिलाहरूलाई उद्यमशीलता कार्यक्रम संचालन	जना	४६.६६	

प्रतिफल	एकाई	प्रति एकाई लागत (रु. हजारमा)	कैफियत
श्रम तथा रोजगार			
व्यवसायिक तथा सीपविकास तालिम	पटक	६००	
बालश्रम उन्मुलन चेतना मुलक कार्यक्रम	पटक	१२००००	
भौतिक पुर्बाधार तथा यातायात			
पिच सडक	कि. मि.	५००००-१००००००	डबल लेन
ग्रावेल सडक	कि.मि.	५०००-१००००	डबल लेन
पुल	प्रति मि.	१०००-२०००	डबल लेन
ऊर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई			
मूल नहर तथा संरचना निर्माण कार्य	कि. मि.	१७२५	
सर्भिस सडक निर्माण	कि.मि.	२०००	
मूल नहर निर्माण कार्य	कि. मि.	४२०००	
नहर प्रणाली रिमोडलिंग गर्ने कार्य	कि. मि.	८२५००	
शाखा उपशाखा नहर निर्माण कार्य	कि. मि.	२०००	
सिंचित क्षेत्र बचाबट कार्य	कि. मि.	४००००	
सिंचित क्षेत्र विकास कार्य	हे.	३००	
नहर संचालन तथा मर्मत	प्र.श.	१५००	
सर्भिस रोद मर्मत तथा बचावट कार्य अन्वेषण डिप ट्युबेल निर्माण तथा पम्प टेस्ट	कि. मि.	५००	
ग्राउन्ड वाटर मनिटरिंग	संख्या	०.९७	
वाटर क्वालिटी अध्ययन	वटा	३००	
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अध्ययन	वटा	३००	
तटबन्ध निर्माण	कि. मी.	१५००००	

अनुसूची ५ : वार्षिक कार्ययोजना

आषाढ १० देखि श्रावण १ गते भित्र निम्न खाका अनुसारको प्रत्येक निकायले बार्षिक कार्ययोजना तयार गर्नुपर्ने छ।

रु. ५ लाखभन्दा माथि संचालन हुने योजनाहरूको कार्ययोजना विवरण।

क. सं.	बजेट/कार्यक्रम	योजना संख्या	बजेट (करोडमा)	प्रमुख क्रियाकलाप	प्रतिफल सूचक	बार्षिक लक्ष्य	कार्यान्वयन			जिम्मेवार निकाय	कैफियत
							प्र.चौ.	द्वि.चौ.	तृ. चौ.		
१											
२											
३											
४											
५											

सरुमारानी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बड्डाँडा, प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

इमेलः sarumarani2073@gmail.com, info@sarumaranimun.gov.np

वेवसाइटः www. sarumaranimun.gov.np